

JAARVERSLAG 2019

GREENPEACE NEDERLAND

GREENPEACE

GREENPEACE

Het is niet het immense
offer van een enkeling
dat onze toekomst bepaalt.

Het is het bescheiden
offer van velen.

Inhoudsopgave

BESTUURSVERSLAG	4
1. Voorwoord: blik terug en vooruit	4
2. Samenvatting: dit bereikte Greenpeace in 2019	8
3. Dit is Greenpeace	10
4. Milieucampagnes	12
4.1 Noodlanding voor het klimaat	13
4.2 Plastic Monsters	17
4.3 Van turboboer naar toekomstboer	21
4.4 Wachters van het Amazonegebied	25
4.5 Klimaat akkoord?	29
4.6 Shell, ruim je rommel op!	33
4.7 Financiers van de klimaatcrisis	36
4.8 Geen bosbrand, maar bossenwet	39
5. Greenpeace Wereldwijd	42
6. People power!	48
7. Fondsenwerving	52
8. Data & digitaal campagnevoeren	58
9. Bedrijfsvoering	62
10. Verslag van de raad van toezicht	70
JAARREKENING	73
Balans	74
Staat van baten en lasten	75
Kasstroomoverzicht	76
Toelichting op de jaarrekening	77
OVERIGE GEGEVENS	
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	104
Bijlagen:	
Samenstelling van de raad van toezicht	105

BLIK TERUG EN VOORUIT

'Dat er een debat is over de toekomst van de luchtvaart komt voor een groot deel door Greenpeace'

Sinds 2016 vormen ze de duo-directie van Greenpeace Nederland: Anna Schoemakers en Joris Thijssen. Vorig jaar werd hun aanstelling voor nog eens 3 jaar verlengd. Waarvan werden zij in 2019 blij? Waarvan lagen ze wakker? En wat hopen ze in 2020 waar te maken?

Dit jaarverslag werd geschreven terwijl het coronavirus de wereld in zijn ban kreeg. Wat voor impact had en heeft deze crisis op Greenpeace en jullie werk in 2020?

Joris: 'Ik denk dat ik voor iedereen spreek als ik zeg dat de crisis erin heeft gehakt. Zowel emotioneel als organisatorisch stonden velen van ons voor een uitdaging. Maar we zijn campaigners in hart en nieren. Dat kun je niet uitzetten, ook niet tijdens zo'n crisis. Het klinkt misschien wrang, maar het momentum voor klimaatactie werd door corona ruw verstoord. Ik snap heel goed dat nu alle aandacht uitgaat naar de coronacrisis en ik ben diep onder de indruk van de snelheid waarmee het kabinet miljarden vrijmaakte voor bedrijven en zelfstandigen. Maar de klimaatcrisis staat niet op pauze, de gletsjers stoppen niet met smelten. Met de crisismiljarden kunnen we ook de klimaatcrisis bezweren. Sterker nog, investeren in groene energie en het isoleren van huizen levert méér banen op dan doorgaan op de fossiele weg. Zo vang je twee vliegen in één klap. Als deze miljarden verkeerd worden besteed, raast de klimaatcrisis voort en kunnen we nooit aan het klimaatakkoord van Parijs voldoen.'

Anna: 'Ondanks de zorgen die mensen hebben, zie ik ook veel hoopgevende ontwikkelingen. In maart van dit jaar heeft Greenpeace duizenden Nederlanders gevraagd hoe de maatschappij er volgens hen uit zou kunnen en moeten zien na de coronacrisis. Wat blijkt: tweederde van de ondervraagden vindt dat er meer nadruk moet komen op *welzijn*, in plaats van enkel *welvaart*. Dat vertaalt zich ook naar meer steun en waardering voor de zorg, het onderwijs en de natuur. Een groot deel van Nederland verlangt net als wij naar een mooiere samenleving.'

Hoe werkt de crisis binnen Greenpeace door?

Anna: 'Bij Greenpeace hebben we half maart direct iedereen naar huis gestuurd. Als internationale organisatie zijn we gelukkig gewend om complexe projecten uit te voeren met behulp van e-mail, videobellen en werken in de *cloud*. Binnen no-time liepen onze campagnes verder van achter de keukentafel. Als we bij Greenpeace iets zijn, dan is het flexibel, gewend om te reageren op een buitenwereld die voortdurend verandert. Natuurlijk konden sommige geplande activiteiten niet doorgaan. Dan moet je snel kijken naar wat wél mogelijk is. Zo hadden we voor een aankomende actie grote letters gemaakt. Nadat de actie was afgeblazen, hebben we met die

Joris Thijssen en Anna Schoemakers

letters het woord 'helden' gespeld op de stoepen van ziekenhuizen door heel Nederland. Zo wilden we het zorgpersoneel een hart onder de riem steken. Daarnaast zijn we, zoals Joris al aanstipte, een campagne gestart om het kabinet te bewegen voorwaarden te verbinden aan de vrijgemaakte crisismiljarden. Laat die nou vooral ten goede komen aan mensen en aan de sociale en groene sectoren, niet aan grote multinationals en fossiele vervuilers.'

De economie heeft een flinke klap gekregen door de coronacrisis. Hoe is dat voor jullie?

Anna: 'Ook de goededoelensector wordt door deze crisis geraakt. Wij zijn in maart gelijk gestopt met donateurswerving op straat en huis aan huis. Onze inkomsten lopen daardoor terug. We doen ons best dat te compenseren met innovatieve fondsenwerving online. Greenpeace is altijd afhankelijk geweest van donaties van particulieren en fondsen. We nemen principieel geen geld aan van overheden en bedrijven. Alleen zo kunnen we 100 % onafhankelijk opereren. Als het daarom even kan: steun ons en blijf ons steunen!'

En dan terug naar 2019: dat jaar gaat de geschiedenis in als het jaar van de massale klimaatprotesten. Wat waren voor jullie sleutelmomenten?

Anna: 'Het moment dat mij het meeste bijstaat, is de Klimaatmars van 10 maart, waarvoor Greenpeace een deel van de organisatie op zich nam. Het water kwam met bakken uit de lucht en toch gingen die zondag in Amsterdam 40.000 mensen de straat op. Ik vond het met name te gek dat er zo ontzettend veel jongeren waren. De oudere garde was er ook, maar de jongeren stonden in het middelpunt.'

Joris: 'De Klimaatmars viel op een supergoed moment in de onderhandelingen voor het Klimaatakkoord. Greenpeace en andere natuur- en milieuorganisaties hadden een jaar lang onderhandeld en eind 2018 gezegd: het is niet genoeg, we steunen dit niet, want

© Greenpeace / Samuel Gosschalk

de vervuiler hoeft niet te betalen en de uitstoot van CO₂ wordt niet beprijsd. Een week na de mars zei de minister plots: we gaan de vervuiler laten betalen en er komt een CO₂-heffing. Ik hoor vaak van mensen: wat heeft het nou voor zin om de straat op te gaan? Het succes van de Klimaatmars laat zien hoe belangrijk het is dat je je stem laat horen.'

Jullie voerden ook campagne tegen de uitzonderingspositie van de luchtvaart.

Anna: 'We verzetten ons al langer tegen de absurde plannen om Schiphol en Lelystad uit te breiden in plaats van juist het aantal vluchten in te perken, vooral die op korte afstanden. Maar het is geen makkelijk onderwerp; veel mensen vliegen. Wij hebben bij Greenpeace een zeer streng reisbeleid, maar ook wij vliegen soms, als het echt niet anders kan. Juist omdat het een complex thema is, besloten we het ontwerp van de campagne met heel veel mensen samen te doen. We hebben met honderden mensen door het hele land gebrainstormd, mensen laten stemmen op het doelwit van de campagne en onze actieloods opengegooid. Dat was soms spannend, want je moet de teugels los durven laten, maar het resultaat was fantastisch.'

Joris: 'Als je met zoveel mensen samenwerkt, is het natuurlijk ook spannend of iedereen zich houdt aan een van onze belangrijkste basisprincipes, namelijk dat acties te allen tijde vreedzaam verlopen. Naar het Protestival, een tweedaags protest op Schiphol, zijn uiteindelijk 600 mensen gekomen. Van hen was de helft bereid

zich te laten arresteren, als het erop aan zou komen. Veel van die mensen hadden nog nooit op zo'n manier actiegevoerd. Ik ben er ontzettend trots op dat we samen met hen een klimaatplan hebben geëist van Schiphol.'

Welke internationale projecten sprongen er voor jullie uit?

Joris: 'Greenpeace Nederland stond aan het hoofd van de *Plastic Monster Ship Tour*. We bouwden een reusachtig monster van plastic afval dat over de hele wereld was verzameld. Bij het hoofdkantoor van Unilever organiseerden we een Plastic Monster Rave en vervolgens voeren we met het monster over de Rijn naar Genève, waar een van de andere grote vervuilers, Nestlé, is gevestigd. Ik vond de opbouw van die campagne heel goed, en de symboliek was sterk. We brachten het plastic spoor dat Unilever en Nestlé wereldwijd achterlaten terug naar de bron. Ik merkte ook echt dat die bedrijven het benauwd kregen. Elke keer als ik Unilever sprak, kreeg ik de vraag: wat gaan jullie doen, wat gaan jullie doen? Het voelde goed om dan te kunnen zeggen: mag ik niet vertellen, is geheim.'

En toch kreeg Greenpeace vorig jaar van Schiphol noch Unilever harde toezeggingen. Mooie campagnes, veel media-aandacht, veel steun van supporters, maar geen harde winst?

Joris: 'Ik zie het zo: we hebben de bal voor het doel gelegd. Dat is waar Greenpeace goed in is. Dat er nu een debat is over de toekomst van de luchtvaart en over de rol van voedselproducenten als het gaat om plasticvervuiling, dat komt voor een groot deel door

Greenpeace. Je kunt niet verwachten dat Schiphol na een half jaar campagnevoeren aankondigt dat het niet meer gaat groeien. En hoe nodig het ook is dat bedrijven hun producten anders verpakken, zo'n omwenteling gebeurt niet van de ene op de andere dag. Hoewel het nog niet hard genoeg gaat, introduceerde Unilever wel als eerste multinational een wereldwijde doelstelling voor het reduceren van het gebruik van plastic. Daar heeft onze campagne absoluut een rol in gespeeld. We moeten doorduwen, de druk nog verder opvoeren. Ik ben er zeker van dat we uiteindelijk succesvol zullen zijn.'

Waar liggen jullie 's nachts van wakker?

Anna: 'Wat bij mij vorig jaar hard binnenkwam, was het falen van grote bedrijven om een einde te maken aan ontbossing. In 2010, op de klimaatop van Cancun, beloofden de grootste multinationals dat ze binnen tien jaar hun hele keten ontbossingsvrij zouden maken. Dan gaat het onder andere over palmolie, soja, rundvlees en papier. Greenpeace publiceerde vorig jaar een rapport waaruit bleek dat geen van die bedrijven hun beloften waar gaat maken. Daar kan ik zo ontzettend boos om worden. In de tien jaar dat bedrijven als Ahold en Unilever zogenaamd druk waren ontbossing een halt toe te roepen, is naar schatting 50 miljoen hectare bos tegen de vlakte gegaan.'

Joris: 'Miljoenen hectaren, dat klinkt misschien abstract, maar er zijn mensen die in de strijd tegen ontbossing letterlijk hun leven op het spel zetten. In het Braziliaanse Amazonegebied brengt Greenpeace samen met oorspronkelijke bewoners illegale ontbossing en mensenrechtenschendingen in kaart. Meerdere *forest guardians* van de inheemse Guajajara zijn door houthakkers om het leven gebracht. Daar kan ik echt wakker van liggen.'

Hoe houd je bij zulke tegenslagen dan toch de moed erin?

Joris: 'Door ook de positieve ontwikkelingen te zien. Vorig jaar trad een nieuwe Europese Commissie aan, met de Nederlandse Timmermans als vicevoorzitter. En hij deed gelijk iets waar wij al jaren voor pleiten: hij zei zonder blikken of blozen dat bedrijven er niet zelf voor gaan zorgen dat ontbossing stopt, maar dat er een wet moet komen die een ontbossingsvrije keten afdwingt. Ook zie je dat de EU zich als doel heeft gesteld klimaatneutraal te worden en te komen met een Green Deal. Dat zijn vooralsnog mooie voornemens, natuurlijk kan en moet het nog ambitieuzer, maar jaren terug had niemand zoiets voor mogelijk gehouden. Dat hebben Greenpeace, de klimaatbeweging, Greta en wetenschappers klaargespeeld.'

En wat staat er in 2020 op het programma?

Anna: 'In 2019 leek het alsof de wereld de straat op ging en klimaatactie eiste van overheden en bedrijven. Dat momentum willen we vasthouden, al is natuurlijk veel afhankelijk van het verloop van de coronacrisis. Ondanks alle aandacht voor het klimaat stevenen we nog altijd af op veel meer dan 2 graden Celsius opwarming. We zullen heel kritisch meekijken of die European

Green Deal hout snijdt. Daarnaast moet de luchtvaartsector nog steeds met een gedegen klimaatplan komen. Meer vluchten en de uitbreiding van vliegvelden zijn voor ons onbespreekbaar. Op het dossier stikstof gaan we nog meer met duurzame "toekomstboeren" samenwerken om te laten zien dat er een milieuvriendelijk en haalbaar alternatief is. Ook hoop ik in 2020 weer heel veel supporters te ontmoeten. Online en binnenkort misschien ook weer offline.'

Joris: 'Volgens de VN hebben we nog tien jaar om onomkeerbare schade aan de planeet te voorkomen. 2020 is het eerste jaar van dat belangrijke decennium, het gaat erom spannen. Ik verwacht dat nog meer mensen zich zorgen gaan maken om de planeet, om hun eigen toekomst en die van hun dierbaren. Ik verwacht dat overheden en bedrijven nog beter moeten uitleggen waarom ze niet méér doen om het milieu te sparen. Ook verwacht ik, of hoop ik, dat het Greenpeace beter zal lukken om die bezorgdheid om te zetten in steun; in vrijwilligerswerk en in donaties. Greenpeace neemt geen geld aan van overheden of bedrijven, we kunnen ons belangrijke werk alleen maar doen dankzij de steun van individuen die net als wij niet willen afwachten of we over tien jaar genoeg hebben gedaan om klimaatverandering een halt toe te roepen.'

© Anders Helberg

© Mantien van Dijk / Greenpeace

DIT BEREIKTE GREENPEACE

NEDERLAND IN 2019

HEMWEG-
CENTRALE
DICHT!

PROTESTIVAL
TEGEN DE ONGEBREIDELDE UITBREIDING
VAN SCHIPHOL

& 18.000

PROTEST-SMS'JES VERSTUURD

25.000 KLACHTEN
AAN DE RABOBANK
VERSTUURD, WEGENS
MILJARDENINVESTERINGEN
IN DE VERVUILENDE
VEE-INDUSTRIE
» *Rabostank* «

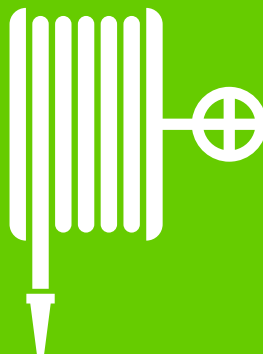
2 FINANCIËLE
INSTELLINGEN
BOUWEN INVESTERINGEN IN
STEENKOLEN AF

75.000 MENSEN OP STRAAT VOOR
KLIMAATMARS & KLIMAATSTAKING

DUMPING? (S)HELL NO!

VRIJWILLIGE
GREENPEACE-BRANDWEERTEAMS
VOORKOMEN 90%
VAN DE CATASTROFALE
VEENBRANDEN IN RUSLAND

ACTIE OP
2 SHELL-
PLATFORMEN
IN DE NOORDZEE

400 INHEEMSE BEWONERS
VAN HET AMAZONEGEBIED
GETRAIND IN HET MONITOREN VAN ILLEGALE ONTBOSSING

En nog vele andere internationale
successen, waaraan Greenpeace Nederland
(financieel) heeft bijgedragen!

DIT ALLES WORDT
MOGELIJK GEMAAKT DOOR

354.000

DONATEURS

EN VELE HONDERDEN

VRIJWILLIGERS

**BIJ GREENPEACE
NEDERLAND**

WERKEN

104 MEDEWERKERS

64 & 40

VROUWEN

MANNEN

Ook online komen we samen met
duizenden mensen in actie voor een
groene toekomst

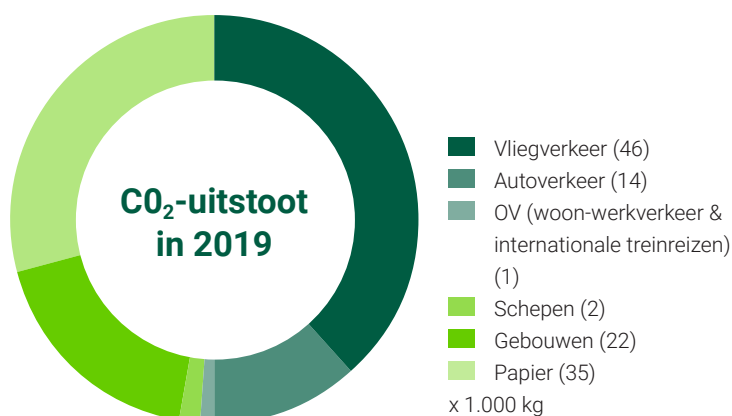
✉ IN 2019 VERWELKOMDEN WE
140.000 NIEUWE E-MAIL-ABONNEES

📄 **231.000 SUPPORTERS**
TEKENDEN **306.000** KEER EEN PETITIE

193.000 VOLGERS OP

WE LANCEERDEN **E-LEARNING-
CURSUSSEN** VOOR DOCENTEN

Hoe groen zijn we zelf?

Greenpeace stelt natuurlijk hoge eisen aan zichzelf als het gaat om een milieuvriendelijke bedrijfsvoering:

- Duurzaam en energiezuinig pand, flex- en thuiswerken, videobellen
- Zuinig met energie, groene stroom en groene bank
- NS-Business Card voor iedere medewerker
- Aanschaf elektrische heftruck, bus én eerste elektrische rubberboot, door genereuze gift

DIT IS GREENPEACE

3

Dit is Greenpeace

Greenpeace is een onafhankelijke internationaal opererende milieuorganisatie die zich inzet voor een groene, vreedzame planeet. We zijn mensen met een missie. Met en namens miljoenen wereldverbeteraars gaan we de confrontatie aan met grote bedrijven en overheden. Samen hebben we de kracht, kennis en het lef om grote milieuproblemen bij de wortels aan te pakken.

Onze visie

We geloven dat een groene, duurzame wereld nodig, beter en haalbaar is. Om die verandering mogelijk te maken, moeten we de huidige machtsverhoudingen doorbreken.

Onze missie

We stellen grote milieuproblemen aan de kaak en stimuleren duurzame oplossingen door wetenschappelijk onderzoek, lobby, demonstraties en vreedzame en inventieve confrontaties.

Onze kernwaarden

We worden gedreven door liefde voor onze blauwgroene planeet. We willen mens en milieu beschermen tegen vervuiling en vernietiging. Vol energie richten we ons op resultaat: er zijn oplossingen voor milieuproblemen en die proberen we zo snel mogelijk te bereiken. In ons werk laten we ons leiden door de volgende kernwaarden:

- **Geweldloos** - Greenpeace is principieel geweldloos. Al onze acties zijn vreedzaam, ook als ze uitdagend zijn.
- **Moedig** - We durven eerlijk te zijn over de grenzen van de draagkracht van onze aarde. Greenpeace toont lef. We zijn als getuige aanwezig op de plek van de misstand en beschermen de planeet met lijf en leden.
- **Open en vasthoudend** - Greenpeace is creatief en vasthoudend in het aanklaarten van milieumisstanden en gaat de dialoog aan over probleem en oplossing om te komen tot een leefbaar milieu. We geven niet op tot onze doelen zijn bereikt.
- **Onafhankelijk** - Greenpeace wordt gesteund door individuele supporters. We zijn politiek en religieus onafhankelijk en accepteren geen giften van bedrijven of subsidies van overheden.

- **Samenwerkend** - Greenpeace gelooft in de kracht van grote groepen mensen die samen een omslag kunnen bewerkstelligen. De toekomst van het milieu ligt in de handen van miljoenen mensen over de hele wereld die onze overtuiging delen. Samenwerkend met anderen kunnen we milieuproblemen aanpakken en oplossen.

Onze doelen

Als wereldwijde organisatie richt Greenpeace zich op het oplossen van de belangrijkste milieuproblemen van deze tijd: klimaatverandering en biodiversiteitsverlies. We hebben de afgelopen decennia mooie campagnes gevoerd en prachtige overwinningen behaald. Maar dat is niet genoeg. We mogen dan wel campagnes winnen, we verliezen de planeet. Toch is er nog hoop, en als we die echt willen benutten, moet onze impact in de wereld groter en krachtiger worden. Met onze driejarenstrategie (2019 - 2021) maakt Greenpeace Nederland keuzes om scherper aan de wind te zeilen om zo de mensheid op haar planeet te laten passen. We hebben haast met onze ambities. Daarom werken we daar waar we het grootste verschil kunnen maken.

De Greenpeace-methode

Greenpeace werkt volgens de IDEAL-methode. IDEAL staat voor *Investigate* (Onderzoeken), *Document* (Documenteren), *Expose* (Openbaar maken), *Act* (in Actie komen) en *Lobby* (Lobbyen). We onderzoeken waardoor een milieuprobleem ontstaat en welke partijen het veroorzaken of verergeren. We onderzoeken wat de oplossing voor het probleem is en documenteren onze bevindingen. We maken de resultaten van ons werk openbaar, komen in actie als het nodig is en lobbyen voor veranderingen. Niet alleen veranderingen die het probleem aanpakken, maar het ook beëindigen. Dit kunnen we alleen met hulp van onze miljoenen supporters wereldwijd. Daarom is het zo belangrijk om zoveel mogelijk mensen en bedrijven die zich de goede kant op begeven te betrekken bij onze missie. Samen vormen we een krachtige beweging die het verschil kan maken.

Communicatie met belanghebbenden

Onze communicatie voldoet aan de eisen die aan goede doelen en goed bestuur worden gesteld. We zijn transparant over ons werk en onze uitgaven, reserves en relaties. Ook naar de media, die in toenemende mate kritisch het beleid van goede doelen onderzoeken. We communiceren actief met (financiële) supporters, controlerende instanties, media, vrijwilligers en in bredere zin met de Nederlandse samenleving. Dat doen we onder andere via onze e-mailnieuwsbrieven, website, sociale media, ons magazine en ons jaarverslag. We streven er continu naar om de betrokkenheid van en interactie met al onze supporters en andere belanghebbenden te vergroten.

MILIEUCAMPAGNES

4

4.1. Noodlanding voor het klimaat

4 GESPREKKEN
MET SCHIPHOL

18.000
PROTEST-SMS'JES
AAN SCHIPHOL

25 ACTIETRAININGEN
500 NIEUWE ACTIEVOERDERS

2 RAPPORTEN
& **1** VISIE

MET HET PROTESTIVAL OP 14 & 15 DECEMBER
HAALDEN WE NATIONALE ÉN
INTERNATIONALE MEDIA, ZOALS
THE NEW YORK TIMES EN THE GUARDIAN

20
BRAINSTORMS
400+
DEELNEMERS
2.000+
IDEEËN

Taboes doorbreken

'Je kunt mensen niet vertellen dat ze niet meer met het vliegtuig op vakantie kunnen.' Dat was jarenlang het gevoel dat heerste bij milieclubs. Thermostaat lager, zonnepanelen op het dak, wat vaker het OV; prima. Maar minder vliegen of vlees eten, dat waren haast taboethema's. Beide onderwerpen heeft Greenpeace Nederland in 2018 hoog op de agenda gezet. Waarom? Omdat ons klimaat in een crisis verkeert. De veeteelt en het vliegverkeer zijn verantwoordelijk voor veel uitstoot en hun aandeel dreigt alleen maar toe te nemen. Als de Nederlandse luchtvaart zich op de huidige manier verder ontwikkelt, stoot deze in 2030 14,8 megaton CO₂ uit. Als we aan het akkoord van Parijs willen voldoen (dat wil zeggen, een temperatuurstijging van maximaal 1,5 graad Celsius), mag dat in 2030 'slechts' 1,6 megaton zijn. Daar kun je als milieclub niet omheen.

Van onderzoek naar klimaatplan

Daarom startten we in 2018 de campagne *Zet de luchtvaart op het juiste spoor*. Onze eisen: een stop op de groei van vluchten en vliegvelden in Nederland, een eerlijke prijs voor vliegreizen en meer investeringen in duurzame alternatieven, zoals trein en bus. In 2019 deden we allereerst veel onderzoek: we brachten in kaart hoe groot de emissies van Schiphol en KLM zijn. Wat bleek: de uitstoot van alle kerosine die op Nederlandse luchthavens wordt getankt, is bijna net zo groot als die van alle Nederlandse auto's bij elkaar. En op al die kerosine zit ook nog eens geen btw. Daarnaast ontdekten we dat ruim een op de drie vliegtuigen dat opstijgt vanaf Schiphol niet verder vliegt dan 750 kilometer, een afstand die prima met trein of bus kan worden afgelegd. Greenpeace denkt graag in oplossingen,

'Schiphol laat de aarde verzuipen in CO₂'

Hedwig den Herder werkt als advocaat op de Amsterdamse Zuidas. Ze deed als actievoerder mee aan het Protestival.

'Met mij aan de lunchtafel gaat het gesprek vaak over klimaatverandering. Ik krijg er energie van om met mensen te discussiëren over dat onderwerp, hen aan het denken te zetten en te inspireren om zelf in actie te komen. Schiphol is een grote vervuiler en sluit zijn ogen voor het urgente probleem van klimaatverandering. De aarde schreeuwt om hulp en Schiphol laat haar verzuipen in nog meer CO₂. Ik heb kleine kinderen en vraag me dagelijks wel een paar keer af: "hoe moet dat nou met onze jongens?" Mijn kinderen verdienen het dat ik vecht voor hun toekomst. Zelf probeer ik niet meer te vliegen, het is jaren geleden dat ik een lange vlucht maakte. Ik sluit niet uit dat we ooit, als de kinderen groot zijn, een keer een lange, verre reis zullen maken, maar het zou ook kunnen dat we dat met onze zeilboot doen.' «

© Marten van Dijk / Greenpeace

© Marten van Dijk / Greenpeace

© Marten van Dijk / Greenpeace

dus schreven we samen met Natuur & Milieu en Natuur en Milieufederatie Noord-Holland een klimaatplan voor de luchtvaart, dat we eind 2019 overhandigden aan minister Van Nieuwenhuizen.

Een campagne crowdsourcen

De feiten spreken voor zich, de luchtvaartsector moet op dieet. En toch spreken Schiphol en politici onverminderd over groei. Om die hypocrisie aan de kaak te stellen, was 2019 een jaar van actie. En dat deden we niet alleen. Anders dan we gewend zijn, begonnen we niet in het diepste geheim met het voorbereiden van acties. Integendeel, we gooiden de campagne open, iedereen kon meedenken en meedoen. We organiseerden brainstormen door het hele land en verzamelden duizenden ideeën. Samen met honderden mensen selecteerden we de effectiefste tactieken. Zo werden maar liefst 18.000 sms'jes aan Schiphol-medewerkers verstuurd, met de vraag wanneer Schiphol eindelijk met een deugdelijk klimaatplan komt.

Protestival!

Hoogtepunt van de campagne was zonder twijfel het Protestival op 14 en 15 december, een tweedaagse actie op het terrein van Schiphol zelf. Omdat zich zoveel nieuwe actievoerders aanmeldden, organiseerde Greenpeace 25 actietrainingen. Dat een actie zorgvuldig en vreedzaam verloopt, veilig voor actievoerders en omstanders, is voor ons namelijk een *must*. Vele honderden mensen vanuit het hele land kwamen naar het festival. Er was muziek, er werd gediscussieerd en er werd geprotesteerd. Helaas werd er hard ingegrepen, te hard, waartegen Greenpeace formeel bezwaar heeft aangetekend. Vrijheid van protest is van essentieel belang voor een gezonde democratie.

We zijn er nog niet

Allereerst: bij Greenpeace is er altijd haast, de klimaatcrisis wacht op niemand. Toch is het belangrijk om je campagnes te evalueren en te leren van je successen én 'mislukkingen'. Die evaluaties doen we meestal zelf, intern, maar dit keer besloten we Protestival-bezoekers om hun mening te vragen. Was de actietraining voldoende? Voelden deelnemers zich veilig? Gelukkig was het antwoord op deze vragen voornamelijk positief en de reacties helpen ons toekomstige activiteiten nog zorgvuldiger voor te bereiden.

Wat betreft Schiphol en de Nederlandse luchtvaart: we zijn er zeker nog niet. Hoewel de sector en de politiek nog geen harde actie nemen om de uitstoot van de luchtvaart terug te brengen, is er maatschappelijk een kentering gaande. Het woord 'vliedschaamte' kent inmiddels iedereen en er is veel aandacht voor treinvakanties. De coronacrisis houdt de luchtvaartsector nu grotendeels aan de grond. De CO₂-uitstoot is kleiner, doordat er minder wordt gevlogen. Maar dit is slechts een effect op de korte termijn. Op de lange termijn staat de sector nog steeds voor grote uitdagingen. Er moet structureel beleid komen, met structurele oplossingen die ervoor zorgen dat de CO₂-uitstoot en overlast van de luchtvaart drastisch naar beneden gaan. Greenpeace zal zich hiervoor blijven inzetten.

'Vergeet niet het effect dat ultrafijnstof heeft op je longen'

Toen Bé Bosman en Richard Abbenhuis in de Rotterdamse wijk Schiebroek kwamen wonen, hoorden ze zo nu en dan een vliegtuig. Inmiddels scheren zo'n zeventig toestellen per dag over hun huis. In 2018 organiseerden ze de Rotterdamse editie van het landelijk protest luchtvaartgroei. In 2019 deden ze mee aan het Protestival.

Bé: 'Toen we ons 4 jaar geleden aansloten bij de Vereniging Bewoners Tegen Vliegtuigoverlast Rotterdam, een lokale protestgroep, dachten we weleens: heeft dit nou zin? We merkten dat we weinig mensen uit onze buurt meekregen. Ze stoorden zich wel aan de herrie van de vliegtuigen en maakten zich zorgen om hun gezondheid, maar ze hebben een baan, kinderen, weinig tijd. Nu de discussie over de toekomst van de luchtvaart steeds meer begint te spelen, ook landelijk, zie je dat er toch veel nieuwe leden bijkomen.' Richard: 'De aandacht voor de impact van de luchtvaart op het milieu en het klimaat helpt ook. De rapporten van het IPCC, bijvoorbeeld, laten zien dat de luchtvaart een van de grootste CO₂-uitstoters van de toekomst is. En vergeet niet het effect dat ultrafijnstof heeft op je longen.'

Bé: 'Door onze lobby hebben we de omliggende gemeenten en de provincie zover dat ze zich uitspreken tegen de uitbreiding van Rotterdam The Hague Airport. Dat is een groot succes. Maar de overlast is nu al zo groot, wat ons betreft gaat het vliegveld krimpen. Het ligt nu bovendien vlak naast de stad, veel mensen noemen dat een planologische blunder. Wij hebben een alternatief plan ontwikkeld voor de plek waar nu het vliegveld ligt. Een motie van GroenLinks om een andere invulling van het terrein te onderzoeken, is aangenomen door de Provinciale Staten, dus wie weet.' <<

'KLM gelooft heilig in technologische innovaties'

Dewi Zloch is campagneleider bij Greenpeace Nederland. Ze is nauw betrokken bij alle facetten van de luchtvaartcampagne.

'Veel mensen zien ons alleen als we op de barricaden staan. Maar een groot deel van mijn tijd doe ik research en praat ik met wetenschappers, beleidsmakers en ook de bedrijven waar we campagne tegen voeren. Zo hebben we afgelopen jaar meermaals met Schiphol om tafel gezeten. Zonder veel resultaat, helaas. Ik schud regelmatig de hand van KLM-medewerkers. Op de KLM Open bijvoorbeeld, in september 2019, op een golfbaan in Amstelveen. Ik moet toegeven dat ik me daar nogal een vreemde eend in de bijt voelde. KLM gebruikte dat evenement om het over duurzaamheid te hebben, onder het genot van wijn en hapjes. Ze riepen dingen als 'wij zijn de groenste airline'. Dat is net zoiets als tien vieze Volkswagens naast elkaar zetten en er dan een de schoonste noemen. De maatregelen van KLM beperken zich tot CO₂-compensatie aanbieden aan hun klanten en een plan om passagiers in de wachtruimte bij de terminal voor te lichten over klimaatverandering. Het is niet zo dat ze het probleem

negeren, ze erkennen dat ze voor een grote uitdaging staan, maar ze geloven heilig dat ze er met technologische innovaties gaan komen. Terwijl ook wetenschappers zeggen dat we daar niet op kunnen wachten.' <<

© Marten van Dijk / Greenpeace

4.2. Plastic Monster

PETITIE VOOR
EEN WERELD ZONDER
WEGWERPPLASTIC
WAS EIND 2019
IN TOTAAL
300.000
KEER GETEKENED
(5 MILJOEN WERELDWIJD)

300+ MENSEN
PROTESTEERDEN DANSEND VOOR
HET HOOFDKANTOOR VAN UNILEVER

100+ PUBLICATIES EN
UITZENDINGEN IN
NEDERLAND EN DAARBUITEN

2.000+
BEZOEKERS
PLASTIVAL
NIJMEGEN

SCHOLIEREN KNUTSELDEN HONDERDEN PLASTIC MONSTERTJES

Terug naar de bron

Jarenlang vertelden grote multinationals en de overheid ons dat plasticvervuiling de schuld is van de consument, van ons dus. Ja, het is belangrijk om te letten op wat je in je winkelwagen gooit. En ja, we moeten ons plastic huisvuil gescheiden inzamelen. Maar bedrijven als Unilever en Nestlé produceren veel meer plastic dan wij kunnen recyclen. Als bedrijven in dit tempo plastic blijven produceren, is het plastic monster in 2050 vier keer zo groot als nu. Greenpeace probeert altijd symptomen en oorzaken van elkaar te scheiden. De plasticsoep in onze oceanen is een symptoom, de oneindige stroom plastic die bedrijven de wereld in pompen is de oorzaak. En dus voert Greenpeace de druk op tegen deze multinationals.

Met een monster de rivier over

Plasticvervuiling kent geen grenzen. Daarom besloten we vorig jaar samen met 22 andere Greenpeace-kantoren wereldwijd de strijd aan te binden met het plastic monster. Van de Filipijnen tot Kenia, van de VS tot Mexico, overall confronteerden we Unilever en Nestlé met de groeiende afvalberg die zij creëren. Op 21 maart trapte Greenpeace Nederland een scheepstour af in Rotterdam. Na een spetterende *Plastic Monster Rave* voor het hoofdkantoor van Unilever voeren we met een reusachtig plastic monster de Rijn af richting het hoofdkantoor van een andere megavervuiler, Nestlé.

Scholieren knutselen monsters

Anders dan klimaatverandering is plasticvervuiling iets waarmee je dagelijks wordt geconfronteerd. Het dwarrelt over straat, de schappen in de supermarkt liggen er vol mee. Op veel scholen is

plastic dan ook hét milieuprobleem dat leeft onder kinderen en docenten. Greenpeace stelt lesmateriaal over plasticvervuiling kosteloos ter beschikking aan docenten. Voor de *Plastic Monster*-campagne boden onze educatiemedewerkers een pakket aan waarmee van ingezameld of gevonden plastic afval monstertjes konden worden geknutseld. Binnen no-time waren alle 1.500 pakketten weg. Honderden kleine monstertjes vonden hun weg terug naar het Greenpeace-kantoor. De resultaten deelden we via Instagram. En enkele van de plastic creatures zijn nog tot 10 januari 2021 te zien in de tentoonstelling 'BALI - behind the scenes' in het Amsterdamse Tropenmuseum. Dat wil zeggen, als de sluiting van musea wegens de coronacrisis weer ten einde komt.

'We weten nog weinig over plastic afval in rivieren'

Erik Zettler is microbioloog, werkzaam aan het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ). Erik en zijn vrouw Linda Amaral-Zettler onderzoeken al vele jaren de interactie tussen plastic en micro-organismen in de oceanen. Na meer dan 60 onderzoeksreizen over onder andere de

Stille en de Atlantische Oceaan stapte hij in 2019 op het Greenpeace-zeilschip *Beluga II* om onderzoek te doen naar plasticvervuiling in de Rijn.

'Toen Greenpeace mij vroeg of ik mee wilde varen, moest ik daar even over nadenken. Als wetenschapper moet je op je hoede zijn als je samenwerkt met ngo's of het bedrijfsleven. Maar tijdens ons eerste gesprek waren we heel eerlijk tegen elkaar. Ik ben Greenpeace dankbaar voor de kans om mee te varen en zal alle data publiceren, maar ik ben geen campaigner. Dat begrepen ze helemaal. Tot nu toe kijken de meeste wetenschappelijke studies naar plastic afval in de oceanen. Er is weinig bekend over micro- en nanoplastics in rivieren. En hoewel de Rijn een van de langste rivieren van Europa is, is er slechts één team dat eerder al eens monsters heeft genomen. Tijdens de reis hebben we met behulp van netten en zeer fijne filters plasticdeeltjes van verschillende afmetingen uit het water gehaald, tot aan de zogenoemde nanodeeltjes aan toe. We keken ook naar de micro-organismen die op het plastic leven. We moeten het merendeel van de verzamelde data nog analyseren, maar wat ons opviel is dat er minder plastic afval in de rivier zat dan we hadden verwacht. Wel vonden we hogere concentraties in de buurt van steden, zoals Keulen. Van eerder onderzoek weten we dat de concentraties worden beïnvloed door het seizoen en het weer. Lange tijd ging alle aandacht uit naar de oceanen als het ging om plasticvervuiling, maar steeds meer mensen beginnen het belang in te zien van zoetwatersystemen. De Greenpeace-crew deed er alles aan om me te helpen zo goed mogelijk monsters te nemen, ik zou absoluut opnieuw met ze samenwerken.' <<

Mispaksels

In 2018 organiseerden we voor het eerst de Mispaksel-verkiezing, waarvoor we op zoek gingen naar de meest onzinnig in wegwerpplastic verpakte producten. Dat jaar won Red Band, met een zak vol per stuk verpakte winegums. In 2019 kreeg de in plastic verpakte biologische paprika van Jumbo bijna een derde van de ruim 17.000 stemmen. De supermarkt was zo sportief onze trofee in ontvangst te nemen en beloofde zijn leven te beteren. De tweede plaats ging naar de in plastic verpakte fairtrade-bananen van Plus. Plus liet aan Greenpeace weten de verpakking aan te passen. Succes, dus!

Internationale impact

Jennifer Morgan, de directeur van Greenpeace International, eiste tijdens de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering van Nestlé op 11 april 2019 volledige transparantie en een concreet actieplan voor het drastisch terugbrengen van het gebruik van nieuw wegwerpplastic. Met onze wereldwijde campagne dwongen we reacties af van zowel Nestlé als Unilever. Beide multinationals zeggen het probleem serieus te nemen en plannen te maken om het gebruik van alsmear nieuw plastic een halt toe te roepen. Significante toezeggingen van Nestlé bleven vooralsnog uit, maar Unilever presenteerde nieuwe doelstellingen om plasticvervuiling tegen te gaan. Het bedrijf heeft als eerste een doelstelling op de reductie van plastic geïntroduceerd. Ook belooft Unilever per 2025 de helft minder nieuw plastic te gebruiken voor de productie van verpakkingen en stelt het zich als doel om meer plastic afval in te zamelen en te verwerken dan het zelf produceert. Een mooi begin, maar zeker niet de systeemverandering die nodig is om dit probleem op te lossen.

Mispaksel 3.0

En dus blijven we op het plastic monster jagen. In 2020 organiseren we de derde editie van de Mispaksel-verkiezing, om producenten bewust te maken van het afval dat ze de wereld in helpen. Internationaal zullen we nog meer bedrijven aanspreken en blootleggen hoe zij bijdragen aan de groei van het plastic monster.

© Marten van Dijk / Greenpeace

© Marten van Dijk / Greenpeace

© Noel Guevara / Greenpeace

‘Ik gebruik nog steeds zelfgemaakte deodorant’

Kim Schomaker studeert aan Wageningen Universiteit. Begin 2019 hielp ze 3 maanden lang als vrijwilliger mee aan het voorbereiden van de *Plastic Monster Ship Tour* en het *Plastival*.

© Marten van Dijk / Greenpeace

‘Ik was net terug van een lange reis en had nog een paar maanden tijd voordat mijn master begon. In Indonesië had ik met eigen ogen de zwaar vervuilde stranden gezien. Ik wilde iets bijdragen aan het oplossen van het plastic probleem en kwam via een vriend bij Greenpeace terecht. Aangezien ik zelf in Nijmegen woon, kon ik mooi meehelpen met het organiseren van het *Plastival*, een evenement zonder wegwerpplastic met muziek, workshops en lekker eten. Ook heb ik samen met een andere vrijwilliger plastic verzameld voor het reusachtige plastic monster. Dat was nog best een uitdaging. In eerste instantie hebben we gezocht naar zwerfafval in Amsterdam. Een man zag ons bezig en raadde ons aan om andere plastic flesjes te zoeken, want de flesjes die wij hadden verzameld, daar zat geen statiegeld op. Daar moesten we hartelijk om lachen. We hebben uiteindelijk twee zeecontainers verzameld. Ik ben nog een paar dagen met het monster meegevoerd naar Keulen. Daar kregen we een workshop van de *Plastic Free Mermaid*, die ons onder andere leerde om zelf deodorant te maken, met slechts een paar ingrediënten. Ik gebruik die nog steeds.’ «

‘Je kon over het water lopen, zoveel plastic lag er’

Saskia van Aalst is persvoorlichter bij Greenpeace Nederland. Voor de *Plastic Monster Ship Tour* reisde ze, samen met actrice Victoria Koblenko, naar de Filipijnen. Daar brachten ze de plasticvervuiling in beeld, mede veroorzaakt door grote levensmiddelenbedrijven.

‘Toen we zagen dat Victoria Koblenko onze petitie tegen wegwerpplastic deelde via haar Instagram-account, hebben we contact gezocht. We besloten samen naar Manilla af te reizen, waar de *Rainbow Warrior* net was aangekomen om campagne te voeren tegen grote vervuilers als Nestlé. Ik vond het schrijnend om te zien dat er in de Filipijnen op zich wel goede regelgeving is, maar dat de stroom plastic afval zo groot is, dat ze het gewoon niet weggewerkt krijgen. Sommige gebieden worden schoon gehouden, in andere kun je over het water lopen, zoveel plastic drijft er. Mensen die het niet zo breed hebben, kopen daar hun zeep en koffie en andere levensbehoeften in kleine plastic sachets, net genoeg voor eenmalig gebruik. Er is geen infrastructuur om die massa aan zakjes af te voeren en te recyclen. We zijn naar een eiland voor de kust gevaren dat volledig bestaat uit plastic. Je loopt letterlijk over lagen en lagen van sachets, met de logo's van Unilever en Nestlé erop.’ «

© Greenpeace

4.3. Van turboboer naar toekomstboer

25.000 KLACHTEN
VERSTUURD
AAN DE RABOBANK

300 E-WARRIORS
VOERDEN ONLINE
CAMPAGNE TEGEN
DE RABOBANK

MET CLEAN GRAFFITI LIETEN WE DE BOODSCHAP
TREK JE GELD UIT
KLIMAATVERANDERING
ACHTER BIJ PINAUTOMATEN VAN DE RABOBANK

IN **6 STEDEN** GINGEN VRIJWILLIGERS HET
GESPREK AAN MET **RABOBANK-KLANTEN**

Financiers van klimaatverandering en dierenleed

Er is sinds enkele jaren veel aandacht voor de gevolgen van de veeteelt en het beperken van de consumptie van dierlijke producten. In plaats van te blijven hangen bij de consument ('eet alsjeblieft wat minder vlees') en de supermarkt ('hou toch op met die kiloknallers') richt Greenpeace zich op de grootste financier van het huidige systeem: de Rabobank. Veel boeren zijn door de Rabobank, die 85 % van de landbouwsector financiert, in een ratrace richting schaalvergroting en intensivering geduwd. Het heeft ze weinig opgeleverd. Sterker nog, ongeveer de helft van de boeren leeft onder de armoedegrens. Eind 2018 riepen we de Rabobank op langzaam maar zeker zijn geld uit de intensieve veehouderij over te hevelen naar boeren die ecologische landbouw, met minder dieren, bedrijven. In 2019 illustreerden we het desastreuze beleid van de Rabobank met de publicatie van een zwartboek. Daarvoor verzamelden we alle omstreden investeringen in projecten die overlast veroorzaken voor omwonenden en een bedreiging vormen voor natuur en klimaat. Eind 2019 hadden bijna 25.000 mensen via onze website een klacht ingediend bij de bank.

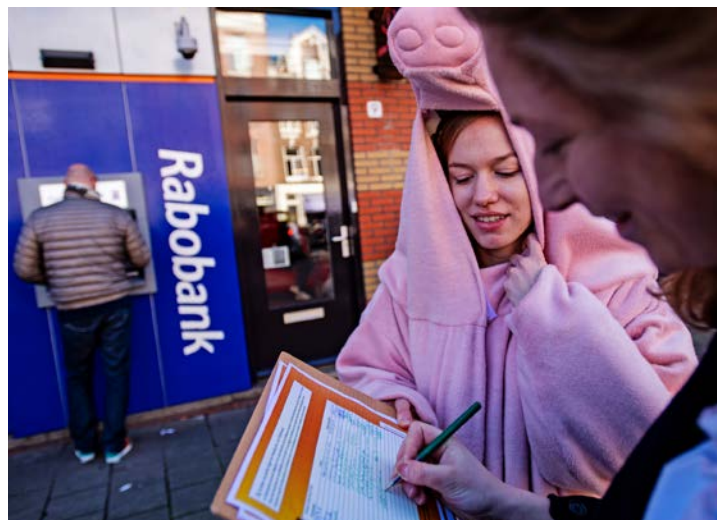
Geen massa-is-kassa

Hoewel de Rabobank nog geen harde beloften heeft gedaan, heeft de campagne zeer zeker zoden aan de dijk gezet. Zo zei de nieuwe directeur Food en Agri van de Rabobank in een interview dat 'bedrijven die alleen maar gaan voor massa is kassa' niet meer hoeven aan te kloppen voor een nieuwe financiering. Daarnaast is er een groeiend bewustzijn over de rol van de Rabobank in het reilen en zeilen van de Nederlandse landbouwsector. Ook boeren keren zich tegen de dwingende hand van de bank. Eind 2019 sleepten twaalf melkveehouders de Rabobank voor de rechter. Door het invoeren van het fosfaatrechtenstelsel in 2015 kwamen de boeren

in problemen, nadat ze met behulp van torenhoge hypotheek nieuwe stallen hadden laten bouwen. Zij verwijten de bank zijn zorgplicht te hebben verzaakt.

Minder vee, minder stikstof

Als het gaat over landbouw en veehouderij was 2019 natuurlijk het jaar van de stikstofcrisis, die eind mei losbarstte na een historische uitspraak van de Raad van State. De Nederlandse overheid had jarenlang tegen Europese regels in vergunningen afgegeven voor activiteiten die de neerslag van stikstof vergroten. Wetende dat 65 % van de in Nederland veroorzaakte stikstof afkomstig is van de veehouderij, is er voor Greenpeace één logische gevolgtrekking: de Nederlandse veestapel moet krimpen. We deden

© Mantien van Dijk / Greenpeace

© Marten van Dijk / Greenpeace

er in 2019 alles aan om de politiek te overtuigen de stikstofcrisis als kans voor verduurzaming te omarmen en te kiezen voor effectieve hervormingen, niet voor schijnoplossingen. Samen met onder andere WNF, Milieudefensie en Natuurmonumenten presenteerden we een visie aan het kabinet, met daarin veel aandacht voor een duurzame, natuurinclusieve landbouw.

Samen met boeren

Zoals de boerenprotesten van 2019 en ook dit jaar laten zien, is er een sterke polarisatie gaande. Veel boeren voelen zich in het nauw gedreven door de politiek, de banken, de supermarkten en natuur- en milieuorganisaties. Wij vinden het ontzettend belangrijk te benadrukken dat een hervorming van de veehouderij uiteindelijk in het belang is van de natuur, het klimaat, de dieren, de volksgezondheid én de boeren. En dus ondersteunen we voorlopers die klem zitten door de gevolgen van de industriële veehouderij en gaan we met toekomstboeren(organisaties) in gesprek. Waar mogelijk slaan we de handen ineen.

De toekomstboer heeft...de toekomst

In januari 2020 lieten we door onafhankelijk onderzoeksbureau Ecorys een maatschappelijke kosten-batenanalyse maken voor de omslag naar ecologisch boeren. Wat blijkt: duurzame landbouw is niet alleen winst voor natuur en klimaat, maar ook een goede businesscase. Met deze feiten onder de arm pleiten we in 2020 bij de overheid voor een transitiefonds dat boeren steunt in de zo nodige omslag. Ook moeten er regels worden opgesteld die ervoor zorgen dat de toekomstboer een eerlijke prijs krijgt voor zijn of haar product. In de loop van 2020 werken we toe naar een grote manifestatie, samen met andere natuur- en milieuorganisaties, al is een en ander natuurlijk afhankelijk van het verloop van de coronacrisis. Dit jaar van alliantievorming en solidariteit werd op 14 januari afgetrapt met de Kring-Loop: ruim 60 natuur-, milieu- en landbouworganisaties en hun achterban trokken de wandelschoenen aan om aandacht te vragen voor natuurinclusieve kringlooplandbouw.

‘Ik word soms wel raar aangekeken hier in de buurt’

Melkveehouder Peter Oosterhof woont en boert in het Drentse Foxwolde. Zo'n 5 jaar geleden begon hij met de omslag naar natuurinclusief boeren. Hij houdt zo'n 100 koeien en leverde in 2019 zijn eerste biologische melk.

‘Boer zijn is lastig, we hebben boerenbedrijven gecreëerd die aan elkaar hangen van kunstmatige oplossingen. Mijn

grootvader had vroeger koeien die van gras melk konden maken. Nu hebben veel boeren koeien die zijn gefokt om enorm veel melk te produceren. Die hebben aan gras niet genoeg. Dus moet je maïs en soja bijvoeren en kunstmest gebruiken, waardoor het bodemleven beschadigd raakt en minder CO₂ kan opnemen. Wij zijn bezig met een andere manier van boeren. Geen kunstmest betekent eiwit-artermer gras, dus minder uitstoot van ammoniak. Mijn koeien staan tot wel 300 dagen per jaar in de wei. Er is dus geen onnodig gesleep met voer naar de stal en mest weer terug. Dat scheelt allemaal gedoe, kosten en emissies. Mijn koeien geven minder melk, maar ik heb ook minder kosten. Ik merk dat de natuur weer opbloeit. Zo kwam ik laatst in een bosje hierachter een das tegen. Daar was ik niet zo blij mee, tot ik merkte dat de das helpt met het beheersen van de veldmuizenstand. Door meer klavers en kruiden in te zaaien, wordt de kwaliteit van het gras beter en er zijn meer wormen en andere insecten, zoals de zandbij. Financieel gaat het ook goed, beter dan voorheen. Het succes van bioboeren is natuurlijk wel afhankelijk van de prijs van de melk. De consument moet ook zijn best doen, die moet een goede prijs betalen voor onze producten. Ik word soms wel raar aangekeken hier in de buurt, maar gelukkig zijn de meeste boeren eigenwijs, ik ook. Wat mij verraste aan het contact met Greenpeace, is dat ze niet alleen maar tegen dingen aan schoppen. Ze denken constructief mee over oplossingen.’ «

“

‘De boerenstand is sinds 2000 bijna gehalveerd’

Hilde Anna de Vries werkt als campagneleider duurzame landbouw bij Greenpeace Nederland.

‘Ik kom uit een klein gereformeerd dorp in Friesland. Mijn ene opa was aardappelteler, mijn andere opa melkveehouder. Hoewel ik als tiener vegetariër

was, zette ik toen nog niet echt vraagtekens bij hoe er werd geboerd. Na mijn studie internationale economie en business in Groningen begon ik als trainee bij de overheid en werd ik uitgezonden naar Canada om te werken aan waterproblematiek. Toen pas kwam ik echt in aanraking met de gevolgen van de voedselproductie voor het milieu. Ik werd vrijwilliger bij Greenpeace en ging aan de slag bij Foodwatch, waar ik werkte aan meer transparantie in de voedselketen. Bij Greenpeace probeer ik sinds een paar jaar samen met toekomstboeren te laten zien dat duurzame landbouw beter is voor het milieu, de dieren én de boeren. Mijn achtergrond helpt daarbij, want er bestaat echt een tegenstelling tussen

zogenaamde Randstadmen en boeren. En onze campagne heeft succes, boeren zeggen soms tegen me: ik had een jaar geleden nooit gedacht dat ik hier naast Greenpeace zou staan. Ik ontmoet heel veel boeren en krijg weinig negatieve reacties. Op Twitter is dat soms anders, dat is veel anoniemer. Zulk online gescheld kan soms hard binnenkomen. Uiteindelijk wil ik hetzelfde als veel boeren: meer kwaliteit, minder massa en een eerlijkere prijs voor landbouwproducten. Toen de boerenprotesten begonnen, hebben we advertenties in kranten in het oosten van het land geplaatst, met de oproep: moet je ook niet ergens anders zijn dan alleen in Den Haag? Inmiddels hebben boeren gedemonstreerd bij FrieslandCampina. Ze waren van plan dit ook bij distributiecentra van supermarkten te doen. En een aantal boeren heeft een rechtszaak aangespannen tegen de Rabobank. Greenpeace heeft geen kritiek op de boeren, we hebben kritiek op het systeem. De boerenstand is sinds 2000 bijna gehalveerd. Als we op de huidige manier doorgaan, gebeurt dat de komende tien jaar nog eens. Meer boeren, minder dieren, en werken binnen de grenzen van natuur en klimaat, dat is de oplossing waar we samen voor moeten gaan.’ «

“

‘Het is juist goed dat er online discussie ontstaat’

David Sjoer werkt sinds vorig jaar bij Greenpeace Nederland. Hij bedenkt tactieken om onze campagnes online tot een succes te maken en beheert de socialemediakanalen.

‘De stikstofproblematiek is best complex en er bestaan veel misverstanden over de rol

die de landbouw en in het bijzonder de veeteelt spelen. We hebben daarom vorig jaar veel afbeeldingen, infographics en video’s gemaakt waarmee we laten zien hoe groot de intensieve veeteelt in Nederland is. Op Instagram deden we quizjes over stikstof, om dit ingewikkelde onderwerp behapbaar te maken. Aan de andere kant laten we ook zien hoe het beter kan. Voor

onze sociale media maakten we bijvoorbeeld een video over een toekomstboer die alles biologisch en volgens de principes van de kringlooplandbouw doet. Op die video kregen we heel veel positieve reacties. Of er geen negatieve geluiden zijn? Zeker wel, vooral ten tijde van de boerenprotesten. Zo lang het respectvol gaat, is het juist goed dat er discussie ontstaat onder een Facebook-bericht of tweet. Wat me opvalt is dat mensen zich soms overweldigd voelen door alle thema’s die nu spelen. Als we iets schrijven over de landbouw, antwoorden sommigen “ja, maar eerst de luchtvaart”, of “plastic is het échte probleem”. Terwijl de harde waarheid is dat we op al die vlakken aan de bak moeten.’ «

4.4. Wachters van het Amazonegebied

35.000 HANDTEKENINGEN
TER ONDERSTEUNING
VAN DE BESCHERMERS VAN
HET AMAZONEGEBIED
(2,1 MILJOEN WERELDWIJD)

8 INHEEMSE LEIDERS
CONFRONTEERDEN
POLITIEK EN BEDRIJFSLEVEN

**400 INHEEMSE
BEWONERS**
▼
GETRAIND IN
▼
**HET MONITOREN
VAN ONTBOSSING**

SOLIDARITEITS-
ACTIES BIJ
**BRAZILIAANSE
AMBASSADES**
WERELDWIJD

Een destructieve president

Sinds 1 januari 2019 heeft Brazilië een nieuwe president: Jair Bolsonaro. Zijn droom is van Brazilië een agrarische grootmacht te maken. Bolsonaro wil het Amazonegebied nog verder openstellen voor industriële landbouw, veeteelt, houtkap en mijnbouw. Inheemse gemeenschappen, die voor hun voortbestaan afhankelijk zijn van het bos, lijden het meeste onder ontbossing. Daarbovenop ging afgelopen jaar in de Amazone een gebied groter dan Nederland in vlammen op. Sinds 2008 waren de bosbranden er niet zo groot. De urgentie om dit unieke ecosysteem te beschermen is groter dan ooit tevoren.

Satellieten en drones

Greenpeace en Hivos werken sinds 2017 samen met inheemse groepen, onder wie de Karipuna in de Braziliaanse staat Rondonia. Met dank aan een zeer ruimhartige gift van de Nationale Postcode Loterij kunnen we ter plekke steun bieden aan de dappere wachters van het Amazonegebied. De naam van het project: *All Eyes on the Amazon*. We verbinden moderne technologieën, zoals satellieten en drones (de digitale 'ogen' waarmee we illegale ontbossing in kaart brengen), met de kennis van de inheemse bevolking. Vorig jaar trainden we vele lokale wachters van het Amazonegebied in het gebruik van deze digitale hulpmiddelen. Ook ondersteunden we hen bij het aanspannen van rechtszaken tegen bedrijven en individuen die lak hebben aan de wet. En met succes: het openbaar ministerie vervolgde vorig jaar meerdere personen en bedrijven voor illegale boskap. Enkelen van de aangeklaagden werden schuldig bevonden en zitten een gevangenisstraf uit.

Ter nagedachtenis aan Paulo Paulino Guajajara

Terwijl familielid Sônia in Europa was om aandacht te vragen voor het toenemende geweld tegen inheemse bewoners van het Amazonegebied, werd op 1 november 2019 bosbeschermer Paulo Paulino Guajajara doodgeschoten door houthakkers. Een ander lid van de Guajajara-gemeenschap, Laércio, raakte gewond. Paulino en Laércio zijn slachtoffers van een staat die weigert te voldoen aan zijn grondwettelijke plicht om de inheemse bevolking en de natuur te beschermen. 'Wij zijn hier om jullie in het hart te raken. Ons land wordt van ons afgenomen, de rivieren raken vervuild, onze inheemse volkeren worden uitgeroeid', zei Sônia eind vorig jaar tegen Nederlandse Kamerleden, kort voordat Paulino werd omgebracht.' «

© Patrick Raynaud

Amazone-bescherming met dank aan de Nationale Postcode Loterij

© Roy Beusker

De droom van Greenpeace en Hivos om nóg effectiever ontbossing in het Amazonegebied tegen te gaan, was zonder de Nationale Postcode Loterij niet in vervulling gegaan. Tijdens het Goed Geld Gala van 2017 ontvingen Greenpeace en Hivos ruim € 14,8 miljoen uit het Droomfonds. In 2019 kreeg Greenpeace nog eens € 2 miljoen voor de Amazone-campagne, omdat sinds het aantreden van president Bolsonaro de natuur en de rechten van de inheemse bevolking in het Amazonegebied nog meer onder druk zijn komen te staan. Greenpeace is de Postcode Loterij en al haar deelnemers zeer dankbaar voor deze uiterst genereuze gift! <<

I AMAZONIA

Wat zich afspeelt in het Amazonegebied is voor velen van ons onzichtbaar. En dus deden we er in 2019 alles aan om in Nederland deze misstanden aan de kaak te stellen. In 2018 werden onder luid protest de bekende reuzenletters van I AMSTERDAM uit de hoofdstad weggehaald. Wij brachten ze vorig jaar terug, maar ietsje aangepast. I AMAZONIA luidde de tekst, voor het Rijksmuseum, waarmee vele Amsterdammers en toeristen op de foto gingen. De actie vond zelfs zijn weg terug naar de Braziliaanse media.

Solidariteit

Wie heeft meer recht om over de verwoesting van de Amazone te praten dan de mensen die er leven? Eind 2019 kwamen acht inheemse leiders uit Brazilië naar Europa om politici en het bedrijfsleven aan te sporen om in actie te komen tegen mensenrechtenschendingen en ontbossing in hun land. In Nederland faciliteerde Greenpeace gesprekken met Kamerleden en bedrijven als Albert Heijn en FrieslandCampina. De ontbossing in Brazilië vindt vooral plaats voor de sojaproductie, die voor een groot deel verdwijnt in Europees veevoer. Het is belangrijk dat de voedingsindustrie haar rol erkent in de teloorgang van de Braziliaanse natuur.

Eerder in het jaar toonden we ons op een andere manier solidair met de strijd tegen ontbossing in het Amazonegebied. In tientallen steden wereldwijd, waaronder Den Haag, stonden we voor de deuren van Braziliaanse ambassades. We riepen de Braziliaanse regering op haar grondwettelijke verplichtingen na te komen en de landrechten van inheemse gemeenschappen te beschermen. En daarmee het Amazonegebied te behoeden voor verdere ontbossing.

Toekomst

De Amazone is van onschatbaar belang voor het klimaat en de biodiversiteit. Greenpeace spant zich ook in 2020 samen met inheemse bewoners in voor het behoud van dit prachtige natuurerfgoed. Zodra het weer kan, zullen we nog meer forest guardians trainen en nieuwe rechtszaken ondersteunen. We blijven wereldwijd aandacht vragen voor wat er in het Amazonegebied gebeurt.

© Marten van Dijk / Greenpeace

© Marten van Dijk / Greenpeace

© Valdemir Cunha

‘Ze ervaren geen scheiding tussen mens en natuur’

© BBC

Patrícia Bonilha is verantwoordelijk voor de communicatie van de *All Eyes on the Amazon*-campagne. Ze werkt vanuit Brasilia, de hoofdstad van Brazilië, maar is vaak in het bos te vinden.

‘Ik was begin dit jaar in Maranhão, een deelstaat van Brazilië, waar we aanwezig mochten zijn bij een vergadering van 350 inheemse bewoners. Er waren vertegenwoordigers van alle 17 groepen die in de regio leven. Ze bespraken onder andere hoe de huidige overheid het bos en hun eigen levens in gevaar brengt en hoe ze zich daartegen kunnen weren. De overheid wil hun land openstellen voor mijnbouw, veehouderij en sojateelt. Houthakkers zien dat als een uitnodiging om inheemse gebieden binnen te dringen. Naar verluidt zijn invallen en illegale ontbossing toegenomen sinds Bolsonaro aan de macht is. En het geweld wordt alsmear erger. Het is in Maranhão dat Paulo Paulino Guajajara werd vermoord. Ik zie het als mijn belangrijkste taak om een brug te slaan tussen de inheemse bevolking en de buitenwereld. Ik schrijf over hun leven en de uitdagingen waarmee ze worden geconfronteerd, we maken foto's en video's en ik neem journalisten mee het bos in. Dit alles om te laten zien hoe ontzettend belangrijk deze mensen zijn voor de bescherming van het Amazonegebied. Veel inheemse bewoners voelen zich deel van het bos, ze ervaren geen scheiding tussen mens en natuur. Ik vind het een reusachtig voorrecht ze te mogen ontmoeten en van ze te mogen leren. Als de coronacrisis voorbij is, gaan we zo snel mogelijk terug naar Maranhão.’ <<

© Rogério Assis / Greenpeace

4.5. Klimaat akkoord?

RUTTE EN WIEBES KOMEN **ONDER DRUK**
VAN DE KLIMAATBEWEGING
MET EXTRA MAATREGELEN

HEMWEGCENTRALE
EINDELIJK **DICHT**,
NOG 4 KOLENCENTRALES
TE GAAN **XXXX**

45.000 MENSEN ROEPEN DE **KLIMAATCRISIS UIT**

'Ambiteloos en vaalgroen'

In 2015 zetten Nederland en bijna 200 andere landen hun handtekening onder het bekende akkoord van Parijs. Om de temperatuurstijging deze eeuw onder de 1,5 graad Celsius te houden is er voor al die landen werk aan de winkel. In 2018 startten de onderhandelingen voor het Nederlandse Klimaatakkoord. Het doel: het reduceren van in Nederland uitgestoten broeikasgassen met 49% in 2030, ten opzichte van 1990. Greenpeace en andere milieu- en natuurorganisaties onderhandelden mee, evenals het bedrijfsleven. Eind december 2018 moesten we helaas concluderen dat het onderhandelaarsakkoord dat toen ter doorrekening werd aangeboden aan de planbureaus 'ambiteloos en vaalgroen' was. Dat akkoord konden en wilden we niet ondertekenen.

Klimaatmars en klimaat succes

Nadat onze rol aan de onderhandelingstafel was uitgespeeld, hebben we samen met onder andere Milieudefensie, FNV en Oxfam Novib keihard gemobiliseerd voor een grootse klimaatdemonstratie. Op 10 maart gingen in Amsterdam 40.000 mensen door weer en wind de straat op voor een ambitieus en eerlijk klimaatbeleid. Nog eens 45.000 mensen zetten vorig jaar hun naam onder onze petitie aan de overheid om de klimaatcrisis uit te roepen.

Hemweg eindelijk uit

In 1995 voerden we voor het eerst actie tegen de vervuilende Hemweg-kolencentrale, waarbij we groot 'Stop CO₂' op de schoorsteen schilderden. Het was de allereerste Greenpeace-actie tegen klimaatverandering ooit. En het was de eerste van vele campagnes en acties tegen de Hemwegcentrale en uitbater Nuon. De directe aanleiding voor de sluiting van de Hemweg was de gerechtelijke uitspraak in de zaak die Urgenda tegen de staat had aangespannen. Maar decennia aan verzet tegen kolencentrales hebben ongetwijfeld de geesten rijp gemaakt voor de sluiting van deze klimaatvervuilers. In 2017 nog participeerden tienduizenden mensen in een crowdfundingactie van onder andere energieleverancier Vandebron en Greenpeace om de centrale van Nuon te kopen en om te toveren in een binnenspeeltuin. «

© Maaike Schauer / Greenpeace

© Maaike Schauer / Greenpeace

© Greenpeace / Ruud Gort

Enkele dagen na de Klimaatmars kreeg de milieubeweging alsnog gelijk; het Planbureau voor de Leefomgeving en het Centraal Planbureau oordeelden dat de benodigde CO₂-reductie waarschijnlijk niet zou worden gehaald. Parallel aan de doorrekeningen van de planbureaus presenteerde het kabinet op 13 maart een aantal aanvullende maatregelen. Belangrijke speerpunten van de milieubeweging bleken plots ook voor het kabinet een reële oplossing. Zo komt er toch een CO₂-heffing en een beperking op CO₂-opslag en wordt de energierekening voor burgers verlaagd. Een groot succes dat mede te danken is aan de vele duizenden mensen die hun stem lieten horen.

Wereldwijde stakingen

Na de toezeggingen van het kabinet hebben Greenpeace en andere milieuorganisaties de onderhandelingen toch weer hervat. Helaas hebben we niet onze handtekening kunnen zetten onder het definitieve akkoord dat eind juni werd gepresenteerd. Waarom niet? Het akkoord leunde nog veel te veel op schijnoplossingen, zoals de opslag van CO₂ in de zeebodem en het verstoken van biomassa in plaats van kolen. Ook blijft de noodzakelijke krimp van de veestapel taboe. De CO₂-heffing waarvoor Greenpeace zo hard heeft gepleit, komt er, maar deze is niet eerlijk en effectief genoeg. Waar we wél enthousiast over zijn, is dat vanaf 2030 75 % van onze stroom uit duurzame bronnen, zoals zon en wind, komt. Ook worden er vanaf dat jaar geen nieuwe benzine- en dieselauto's meer verkocht.

Waar vroeger het credo 'alle beetjes helpen' misschien nog acceptabel was, is er inmiddels echt geen tijd meer te verliezen. De gevolgen van gevaarlijke klimaatverandering zijn wereldwijd al merkbaar. Greenpeace en miljoenen mensen met ons nemen alleen genoeg met maatregelen die aantoonbaar voldoen aan de afspraken die in Parijs zijn gemaakt. Daarom gingen we 27 september opnieuw de straat op, dit keer in Den Haag, in het kader van de Global Climate Strike, een week van wereldwijde protesten. Zeker 35.000 mensen lieten van zich horen. Greenpeace Nederland bood organisatorische en financiële ondersteuning aan deze klimaatstaking, een initiatief van onder andere Fridays For Future Nederland. Greenpeace heeft groot respect voor de manier waarop de wereldwijde Fridays for Future-beweging, met Greta Thunberg als iconisch boegbeeld, klimaatactie hoog op de agenda heeft weten te zetten van wereldleiders.

'Ik mocht iedereen vanaf het podium toespreken'

Lilly Platt (11) verhuisde 5 jaar geleden vanuit Londen naar Zeist. Ze is klimaatstaker en initiatiefneemster van Lillys Plastic Pickup. Samen met Greta Thunberg kreeg ze vorig jaar een Groen Lintje voor haar duurzame inspanningen.

'Ik had altijd al een passie voor de natuur en de dieren die erin leven. Kort nadat ik naar Nederland kwam, maakte ik een wandeling met mijn

opa. Het viel ons allebei op hoeveel plastic overal lag. Ik kon toen nog niet zo goed in het Nederlands tellen, dus we gebruikten het zwerfafval om te oefenen. Binnen een paar minuten telde ik 91 stukken plastic. Mijn opa vertelde dat veel plastic in de oceaan terecht komt. Daar moest ik iets aan doen! Zo is Lillys Plastic Pickup ontstaan. Twee jaar geleden zag ik video's van Greta Thunberg. Zij praatte over klimaatverandering, het akkoord van Parijs en politici die in actie moeten komen. Ik dacht: dit moet ik steunen, hier wil ik iets mee doen. Kort daarna ben ik gaan schoolstaken, elke vrijdag stond ik voor het gemeentehuis van Zeist. Een maand later ontmoette ik Greta toen ze in Den Haag was en we raakten bevriend. De Klimaatmars in Amsterdam was fantastisch. Ik mocht vanaf het podium 40.000 mensen toespreken. Omdat het zo hard regende zag ik bijna alleen maar paraplu's. Mijn belangrijkste boodschap: geef nooit op, jij kunt de planeet redden. Veel mensen zijn bang voor klimaatverandering, ik wil ze juist op het positieve wijzen. Mijn beste tip om zelfs iets aan klimaatverandering te doen? Nee zeggen tegen wegwerpplastic. Plastic is gemaakt van fossiele olie. Als jij daar iets aan doet, help je twee dingetjes op de planeet tegen te gaan: plasticvervuiling én klimaatverandering.' «

'We doen niet aan achterkamertjespolitiek'

© Greenpeace

Faiza Oulahsen is hoofd van de afdeling klimaat en energie bij Greenpeace Nederland. Ze vertegenwoordigde de natuur- en milieuorganisaties aan de industrietafel van de onderhandelingen over het Klimaatakkoord.

'Als ik terugkijk op anderhalf jaar onderhandelen, word ik opnieuw doodmoe.

Het was een slopende

periode. Naast al mijn andere werk voor Greenpeace was ik vele avonden en weekenden druk met het lezen van stukken en overleg met onze coalitiepartners en het bedrijfsleven. Binnen Greenpeace was er best wat discussie over de vraag of we überhaupt mee moesten doen. Al sinds de onderhandelingen over het Energieakkoord van 2013 vragen veel collega's zich af: moeten we aan zo'n onderhandelingstafel plaatsnemen of buiten blijven staan met spandoeken en hard op de deur

kloppen? Het antwoord werd uiteindelijk: allebei. Greenpeace is goed in het creëren van druk vanuit de samenleving. Zo hebben we veel tijd en middelen gestoken in de organisatie van de Klimaatmars en de Klimaatstaking. Maar als die druk er is, moet je soms ook de volgende stap nemen en meepraten, invloed uitoefenen en meebeslissen. Gelukkig konden we tijdens de onderhandelingen trouw blijven aan onze principes. We doen niet aan achterkamertjespolitiek, we hebben eerlijk aan onze achterban verteld hoe de onderhandelingen verliepen. Toen we zagen dat we er niet genoeg uit konden slepen, zijn we eruit gestapt. Sommigen zullen dan heel flauw zeggen dat de milieubeweging haar verantwoordelijkheid niet neemt, maar mijn instelling was: gaan we hiermee die 49 % CO₂-reductie halen of niet? Ik kan en wil niet tegen een jongere van Fridays for Future zeggen dat we het hiermee gaan redden als dat overduidelijk niet zo is. Ondanks de lange uren en korte nachten ben ik trots op wat we hebben bereikt. Het akkoord dat er ligt, is verre van perfect, maar zonder Greenpeace, zonder alle andere milieuclubs, zonder die tienduizenden mensen op straat, zou de industrie vrij spel hebben gehad. Dan zou er geen CO₂-heffing zijn gekomen en zou de rekening van de energietransitie voor een groot deel bij de burger zijn beland.' <<

4.6. Shell, ruim je rommel op!

ACTIEVOERDERS BEZETTEN 24 UUR LANG 2 PLATFORMEN IN HET BRENT-OLIEVELD

424.000 MENSEN
BEKIJKEN DE ACTIEVIDEO VIA TWITTER

BBC NEWS,
THE GUARDIAN,
NOS JOURNAAL &
EENVANDAAG
BESTEDEN AANDACHT
AAN DE ACTIE

Lak aan internationale afspraken

Dat Shell zich niet druk maakt om milieu en mensenrechten weten we. De geschiedenis van het van oorsprong Nederlandse oliebedrijf is doorspekt met schandalen. Ook anno 2019 laat Shell zien dat het lak heeft aan internationale afspraken. Het OSPAR-verdrag bijvoorbeeld, dat in 1998 werd gesloten om het zeeleven in het noordoostelijke deel van de Atlantische Oceaan te beschermen. Shell had vorig jaar een ander belang: het wilde delen van oude boorplatformen in het Britse deel van de Noordzee achterlaten. Saillant detail: die platformen bevatten nog 11.000 ton olie en een onbekende hoeveelheid andere schadelijke stoffen.

Greenpeace-actievoerders uit Nederland, Duitsland en Denemarken protesteerden op 14 en 15 oktober 24 uur lang op twee olieplatformen van Shell in het Brent-olieveld. Klimmers, ondersteund door het Greenpeace-zeilschip *Rainbow Warrior*, beklommen de Brent Alpha en Bravo en hingen spandoeken op met de teksten 'Shell, clean up your mess!' en 'Stop Ocean Pollution'. Ook schilderden ze de boodschap 'Toxic waste' op een van de betonnen fundamenten.

Wachten op een besluit

Kort na de Greenpeace-actie kwamen de ondertekenaars van het OSPAR-verdrag in Londen samen om de kwestie te bespreken. De Britse regering was voornemens akkoord te gaan met de vrijstelling voor Shell. Maar verschillende landen, waaronder Nederland, kwamen tijdens de bijeenkomst met stevige bezwaren. Dat zorgde ervoor dat de Britse overheid zich nog eens achter de oren krabde en zich opnieuw over de zaak buigt. Het is onduidelijk wanneer het definitieve besluit valt. Greenpeace houdt het in de gaten.

Internationale media-aandacht

In Nederland besteedde het NOS Journaal aandacht aan de actie en er was een mooie reportage in EenVandaag. Ook internationaal werd de actie opgepikt. We gaven interviews aan BBC News en The Guardian. De foto van het spandoek op de pijler van het boorplatform ging de hele wereld over.

Snel reageren

De actie tegen Shell was een initiatief van first engagement, een afdeling van Greenpeace Nederland die in 2018 werd opgericht om snel en spontaan te kunnen inspringen op actuele gebeurtenissen. Het team beschikt over capaciteit en middelen om flexibel te werk te gaan. Het kan daarmee andere campagnes ondersteunen, maar ook eigen initiatieven ontwikkelen. Een van de doelen is om te experimenteren met innovatieve manieren om veel mensen bij actuele milieuproblematiek te betrekken. De specifieke actie tegen de plannen van Shell om olieplatformen in zee achter te laten werd in 3 weken bedacht, voorbereid en uitgevoerd. «

“

‘Ik schepte op dat ik nooit zeeziek word’

Fotograaf Marten van Dijk legt al jaren acties vast voor Greenpeace, ter land en ter zee. Zo ook de actie bij het Shell-olieplatform in het Britse deel van de Noordzee.

‘Ik ben vaak bij dit soort acties geweest, maar je weet nooit precies wat je aantreft. Midden op zee in oktober kunnen de golven metershoog zijn, dan is een goede foto maken best

een uitdaging. Gelukkig waren de omstandigheden die dag perfect en kon ik vanuit alle hoeken foto’s maken van de klimmers op het boorplatform. Het was fijn samenwerken met de stuurlied in de rubberboot, je kunt op het water alle kanten op. Of ik zeeziek word? Nou, de vorige keer dat ik voor een Greenpeace-actie het water op ging, werd zo’n beetje iedereen ziek, behalve ik. Dus toen we dit keer uitvoeren, schepte ik op dat ik zeebenen heb. We waren nog maar net met de *Rainbow Warrior* de haven van IJmuiden uit en ik was de eerste die boven het toilet hing. Ik heb me toen een dag beroerd gevoeld, maar had daarna gelukkig nergens meer last van. Een foto van zo’n soort actie is geslaagd als je niet alleen de klimmers en het spandoek in beeld hebt, maar ook context kunt bieden, als die foto het hele verhaal vertelt. Ik probeerde de *Rainbow Warrior* of een ander boorplatform op de achtergrond te krijgen. Dat was niet al te lastig, er staan heel veel platformen in dat deel van de Noordzee.’ «

© Greenpeace / Jasper Korff

© Marten van Dijk / Greenpeace

© Marten van Dijk / Greenpeace

© Marten van Dijk / Greenpeace

4.7. Financiers van de klimaatcrisis

NATIONALE NEDERLANDEN EN AEGON BOUWEN **STEENKOOI- INVESTERINGEN AF**

ACTIE BIJ AANDEEL- HOUDERSVERGADERING **VAN AEGON IN DEN HAAG**

ARTIKELEN OP
NOS.NL, NU.NL EN
IN DE **VOLKSKRANT** EN **TROUW**

Exit kolen(investeringen)

Vorig jaar sloot de Amsterdamse Hemwegcentrale. De overige vier kolencentrales sluiten voor 2030. Maar terwijl Nederland het kolentijdperk vaarwel zegt, blijven Nederlandse financiële instellingen over de grenzen vrolijk investeren in vervuilende fossiele energie. Onacceptabel, vindt Greenpeace. En dus startten we een campagne gericht op de financiële sector. Dankzij onze inspanningen beloofde Nationale Nederlanden vorig jaar zijn wereldwijde investeringen in steenkool af te bouwen. Aegon volgde begin dit jaar. In 2018 overtuigden we Nationale Nederlanden al te stoppen met het financieren van Canadese teerzandolie, een stap die daarna werd gevolgd door Aegon.

Financiële risico's

Investeringen in olie en kolen golden decennialang als veilig en verstandig. Maar nu duidelijk is dat duurzame energie de toekomst heeft, wordt investeren in fossiele energie snel riskanter. Om financiële instellingen en hun aandeelhouders hiervan te overtuigen, publiceerden we samen met onder andere BankTrack een onderzoek naar de geldstromen van honderden internationale bedrijven. Daaruit bleek dat ING, pensioenfondsen ABP en PGGM

en verzekeraars Nationale Nederlanden en Aegon de grootste steenkoolfinanciers van Nederland zijn. In mei protesteerden we bij de aandeelhoudersvergadering van Aegon. In september publiceerden we een rapport over de CO₂-emissies van de beleggingen van ABP. ABP kwam in februari van dit jaar met nieuwe duurzaamheidsdoelstellingen. Daarin staan goede intenties op het gebied van steenkool en teerzandolie, maar ABP zet nog steeds volop in op olie en gas.

Duurzame banken

De kosten van schade door extreem weer zijn tussen 1980 en 2016 alleen al in de EU opgelopen tot € 436 miljard. Het risico dat klimaatverandering binnen niet al te lange tijd een financiële crisis veroorzaakt is groot. Financiële instellingen komen steeds meer onder druk te staan en ook toezichthouders als De Nederlandsche Bank beginnen zich te roeren in de discussie. Duurzame banken als ASN Bank en Triodos Bank groeien als kool, pensioenhouders spreken zich uit en verzekeraars realiseren zich dat de klimaatcrisis hun portemonnee sterk zal raken. Greenpeace Nederland werkt nauw samen met andere Greenpeace-kantoren en ngo's en samen duwen we die financiële giganten richting duurzaamheid.

© Marten van Dijk / Greenpeace

© Greenpeace

© Greenpeace / Cris Toala Olivares

‘Bijna alle grote vervuilers hebben postbusfirma’s in Nederland’

Kees Kodde wist als campagneleider financiële instellingen zover te krijgen hun investeringen in de fossiele sector af te bouwen.

© Greenpeace

‘Nederland heeft een heel grote financiële sector, veel groter dan eigenlijk past bij ons kleine landje. Dat komt doordat we een handelsland zijn, maar ook doordat ons pensioenstelsel drijft op beleggingen. ABP is het grootste pensioenfonds van de EU. Daarnaast zijn we een belastingparadijs, veel belastingontwijking loopt via Nederland. Bijna alle grote vervuilers, zoals Gazprom en Chevron, hebben hier tientallen postbusfirma’s. Omdat Nederland van oudsher sterk gericht is op olie en gas, zijn onze financiële instellingen dat ook. Zo komt het dat olie- en gaswinning waar dan ook ter wereld vaak vaak gepaard gaat met Nederlandse financiering. Tijdens mijn bezoeken aan financiële instellingen merkte ik gelukkig dat ook de mensen daar zich zorgen maken om het klimaat, en dan met name de financiële risico’s die de klimaatcrisis met zich meebrengt. Beleggers piekeren zich suf over de mogelijke impact van klimaatbeleid, of juist het ontbreken daarvan, op hun rendement. Jongere mensen die bij de financiële instellingen werken, willen graag aan de slag met duurzaamheid, maar lopen vaak stuk op tradities en kortetermijndenken. Onze boodschap: ga niet eerst jaren rekenen, maar neem zo snel mogelijk afscheid van de meest vervuilende industrieën.’ ‹‹

© Greenpeace

4.8. Geen bosbrand, maar bossenwet

80.000
HANDTEKENINGEN
VOOR EEN
BOSSENWET

RUSSISCHE BRANDWEERTEAMS
VOORKOMEN UITSTOOT VAN **1,28**
GIGATON CO₂

EUROPESE COMMISSIE ZET
ONTBOSSING HOGER OP DE AGENDA

Spontaan in vlammen?

Bosbranden zijn zo oud als het bos zelf. De combinatie van aanhoudende droogte en een vonk of bliksemschicht kan een bos of veengebied in vlam zetten. Dit zien we bijna jaarlijks in Australië, waar klimaatverandering de kans op vuur nog eens aanzienlijk vergroot. Maar vandaag de dag is er vaak sprake van een meer directe menselijke oorzaak. Eind vorig jaar publiceerde Greenpeace een studie waaruit blijkt dat multinationals als Unilever en Nestlé zaken doen met leveranciers in Indonesië die verantwoordelijk zijn voor bos- en veenbranden. De daardoor veroorzaakte CO₂-uitstoot bedraagt maar liefst een kwart van die van heel Nederland. De Indonesische overheid is aan zet om brandstichting een halt toe te roepen, maar ook Westerse bedrijven en Europese overheden moeten hun verantwoordelijkheid nemen.

Bossenwet

Greenpeace roept bedrijven en overheden al vele jaren op om ervoor te zorgen dat er geen bossen worden gekapt voor onze producten. In 2010 beloofden alle grote levensmiddelenproducenten en winkeliers, verzameld in het Consumer Goods Forum (CGF), voor 2020 een einde te maken aan ontbossing voor onder andere palmolie, soja en vlees. Greenpeace maakte vorig jaar de rekening op en wat bleek: de meeste bedrijven hebben niet eens de eerste stap gezet om hun grondstoffenleveranciers bekend te maken. Dit jaar is sinds de belofte van het CGF 50 miljoen hectare bos, een gebied ter grootte van Spanje, vernietigd voor de productie van grondstoffen. Voor ons was de maat vol: als bedrijven het laten afweten, moeten overheden ingrijpen.

En dus startten we een campagne voor een Europese bossenwet, die de verkoop verbiedt van producten die elders voor ontbossing zorgen. De Europese Commissie kondigde vorig jaar een actieplan tegen ontbossing aan, maar de vertaalslag naar effectieve wetgeving ontbrak. Samen met het WWF verzamelden we 80.594 handtekeningen voor een bossenwet, die we op 21 november 2019

aan minister Schouten overhandigden. Goed nieuws: Nederland heeft, samen met andere Europese landen, de Europese Commissie opdracht gegeven te werken aan wetgeving om ontbossing wereldwijd een halt toe te roepen. Wij voeren in 2020 samen met WWF, Solidaridad en Rainforest Alliance de druk verder op. Onder andere door overleg met wetenschappers en beleidsmakers in Brussel en de verschillende EU-lidstaten.

Russische brandweerteams

De strijd tegen ontbossing lijkt soms een sisyfusarbeid. Maar in Rusland wisten we vorig jaar indrukwekkende resultaten te boeken. Jaarlijks vliegen daar tientallen miljoenen hectares natuur in brand. Omdat de overheid niet ingreep, besloot Greenpeace met de hulp van dappere vrijwilligers zelf de branden te gaan blussen. Met een geweldige extra gift van de Nationale Postcode Loterij van maar liefst € 2.4 miljoen begon Greenpeace in 2018 met een nieuw project om de Russische bossen te beschermen. Het belangrijkste doel, 30 % minder branden in het voorjaar, als de eerste veenbranden ontstaan, is ruimschoots gehaald. Het aantal catastrofale veenbranden daalde zelfs met 90 %, in plaats van de geplande 80 %. Een enorme winst voor het klimaat: de vrijwillige brandweerteams van Greenpeace Rusland voorkwamen de uitstoot van minstens 1,28 gigaton CO₂.

'40 miljoen hectare bos, veengrond en grasland dat jaarlijks in vlammen opgaat; dat is tien keer Nederland. Een gigantisch groot gebied met een enorme impact op het klimaat. De inzet van Greenpeace en de vrijwillige brandweerteams voor het beschermen van deze kwetsbare regio's is van onschatbare waarde. Wij zijn blij dat we dit kunnen ondersteunen dankzij onze deelnemers.'

**Margriet Schreuders, hoofd Goede Doelen,
Nationale Postcode Loterij**

‘Met een rugzak vol water liep ik door brandend bos’

© Yulia Petrenko

Greenpeace-directeur Anna Schoemakers meldde zich in de lente van 2019 als vrijwilliger bij een brandweerteam van Greenpeace in Amur Oblast, in het oosten van Rusland.

‘Ik doe mijn best om niet te veel achter mijn bureau te zitten. Ik moet zo nu en dan met de poten in de klei staan. Of in een brandend bos, in dit geval. Met een rugzak vol water liep ik door het vuur, omringd door dappere mannen en vrouwen die ondanks de dikke rook precies wisten waar ze moesten zijn. Ik heb ongelooflijk veel bewondering voor deze vrijwilligers. Je moet als je blust met zoveel dingen rekening houden: is er een plek in de buurt waar ik water kan bijvullen? Loop ik nog wel goed en is het veilig? Waar zijn de hotspots? Het blusteam weet precies wat het moet doen en handelt razendsnel. Ze beschermen niet alleen hun eigen natuur, maar ook ons klimaat. En het effect van dit unieke project gaat inmiddels de grens over. Greenpeace Rusland leidt sinds kort ook in andere landen brandweerteam op. In Indonesië bijvoorbeeld, waar veenbranden een groot probleem zijn. Zelfs de Nederlandse brandweer wil graag meer horen over onze ervaringen in Rusland.’ <<

‘Politici geloofden die bedrijven op hun blauwe ogen’

Charlotte van der Tak is campagneleider bij Greenpeace Nederland en coördineert de Europese samenwerking om tot een ambitieuze bossenwet te komen.

‘Onze roep om een bossenwet is niet nieuw. Greenpeace en andere ngo’s, met name in Brussel, wijzen al langer op de noodzaak van wet- en regelgeving om ontbossing een halt toe te roepen. Hoewel iedereen weet dat we in Europa een grote *forest footprint* hebben, is de EU ontzettend laks geweest. “Het bedrijfsleven lost het wel op”, was lang het adagium. En die bedrijven beloofden ook prachtige dingen, ze zouden hun hele keten ontbossingsvrij maken. Politici geloofden ze op hun blauwe ogen. Vorig jaar toonden wij aan dat het loze woorden waren. Er is nu momentum, de Europese Commissie is welwillend. En bedrijven geven zelf toe dat het ze niet is gelukt. Wij zetten in 2020 alles op alles om ervoor te zorgen dat de EU haar verantwoordelijkheid pakt. Dat doen we vanuit de verschillende Europese landen waarin Greenpeace kantoren heeft. Dat is de kracht van een internationale organisatie.’ <<

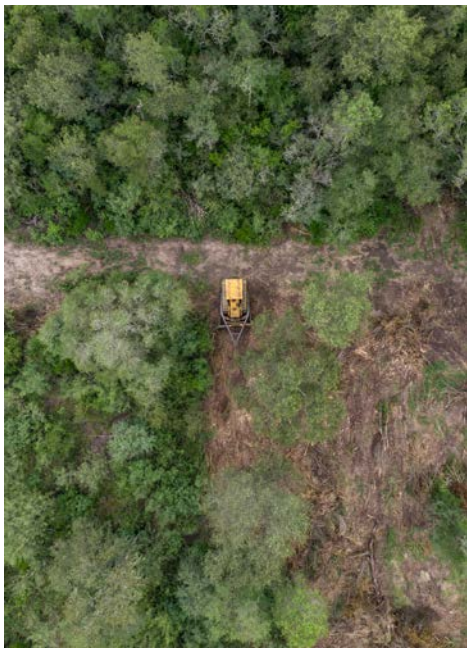

© Greenpeace

© Marten van Dijk / Greenpeace

© Martin Katz / Greenpeace

© Pierre Crom / Greenpeace

5

Greenpeace wereldwijd

Greenpeace is een van de grootste internationale milieuorganisaties. We zijn aanwezig in 55 landen, verspreid over alle continenten. Milieuproblemen zoals klimaatverandering houden zich niet aan landsgrenzen, die vergen een wereldwijde aanpak.

Internationale organisatie

Stichting Greenpeace Council, kortweg Greenpeace International, faciliteert de samenhang en kwaliteit van de nationale, regionale en mondiale Greenpeace-campagnes. Ook is Greenpeace International verantwoordelijk voor onze schepen. Het kantoor bevindt zich in Amsterdam.

Greenpeace Nederland: steun aan andere landen

Dankzij de financiële steun van velen is Greenpeace Nederland de organisatie met het hoogste percentage donateurs per aantal inwoners ten opzichte van de andere landen waar Greenpeace actief is. Daardoor kunnen we veel bijdragen aan de Europese en wereldwijde Greenpeace-campagnes. In 2019 was onze bijdrage € 8,3 miljoen, oftewel 35,7 % van onze totale uitgaven. In 2018 was dat respectievelijk € 8,5 miljoen en 39 %.

Greenpeace Nederland sluit overeenkomsten met Greenpeace International voor onze bijdragen aan internationale campagnes. Hierin leggen we vast aan welke campagnes en activiteiten het geld wordt besteed. Greenpeace International volgt en bewaakt de voortgang en de resultaten. Greenpeace Nederland volgt de rapportages van Greenpeace International op de voet. Na afloop evalueren we samen de aanpak en de resultaten, verbeteren de projecten waar nodig en passen eventueel de campagne strategieën aan.

Dankzij Nederlandse supporters

Onze financiële supporters droegen via Greenpeace Nederland in 2019 met € 8,3 miljoen bij aan activiteiten in andere Greenpeace-regio's. Met dat geld ondersteunden we een breed scala aan projecten in onder andere Azië, Afrika, Zuid-Amerika en Rusland. Een overzicht van alle projecten en bedragen vindt u in de jaarrekening, tabel B1.

Wereldwijde campagnes

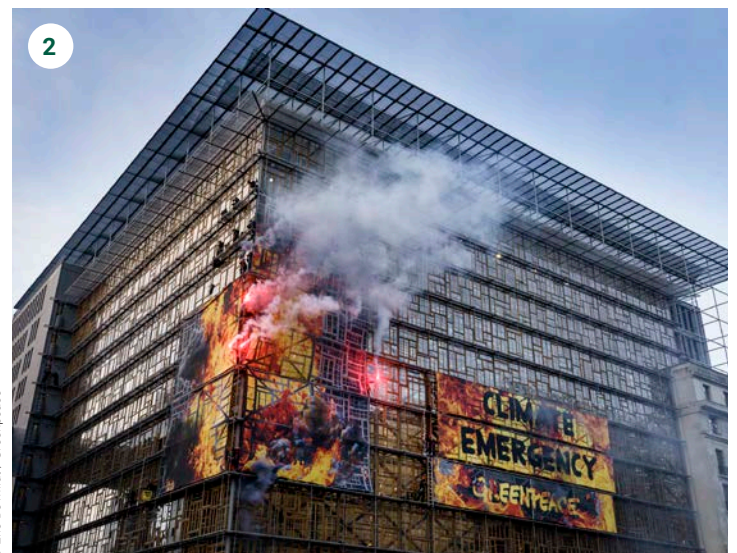
Alle activiteiten die Greenpeace Nederland onderneemt, hebben direct of indirect een impact die verder gaat dan onze landsgrenzen. De crisis waarin het klimaat en de wereldwijde biodiversiteit zich bevinden, vergen een internationale visie en aanpak. Een kleine greep uit de activiteiten die vorig jaar verspreid over de planeet plaatsvonden:

1. Miljoenen op straat voor het klimaat

2019 was het jaar van het klimaatprotest. Een kleinschalig initiatief van Greta Thunberg groeide uit tot een wereldwijde beweging. Alleen al gedurende de twee klimaatstakingen tijdens de Global Week for Future, van 20 tot en met 27 september, gingen op 4.500 locaties 6 miljoen mensen de straat op. In veel landen ondersteunde Greenpeace lokale initiatieven van onder andere Fridays for Future.

2. Actie Europese Commissie

'Ons huis staat in brand', dat was de boodschap van deze vlamme actie tijdens een bijeenkomst over klimaatverandering van de Europese Commissie. Met spandoeken en rode fakkels bootsten actievoerders uit zeven EU-landen een vuur na aan de gevel van het Europegebouw in Brussel. De actie vond plaats op 12 december, een dag na de publicatie van de European Green Deal, die ambitieus is, maar lang niet ver genoeg gaat.

‘We hoorden potvissen en bultruggen’

Dr. Kirsten Thompson is zeezoogdier-expert, werkzaam in het Greenpeace-laboratorium aan de universiteit van Exeter. Ze coördineerde het onderzoek dat tijdens Expeditie Noordpool - Zuidpool plaatsvond en was zelf in Antarctica voor research.

© Abbie Tayler-Smith / Greenpeace

‘Tijdens de hele reis maakten we geluidsopnamen onder water, met behulp van een hydrofoon. We hoorden onder andere potvissen en bultruggen. Dit soort data leert ons veel over waar deze dieren leven en hoe ze migreren. Ook namen we langs de hele route eDNA-monsters, een nieuwe techniek waarmee we al het leven in een bepaald gebied in kaart brengen, zonder daarvoor te hoeven vissen of de natuur op een andere manier te verstoren. We vonden sporen van vliegende vissen, dolfijnen, verschillende tonijnsoorten en zelfs vissen die in de diepste regionen van de zee leven. Ik was begin dit jaar zelf in Antarctica, de laatste stop van de expeditie. Wat een prachtig gebied is dat. Het licht en de kleuren zijn anders dan waar dan ook op aarde. Het was adembenemend om te zien hoeveel bultruggen in de wateren rond Antarctica samenkomen om hun buiken te vullen met krill. We zagen een walvis die zich voor de zuidkust van Panama voortplant. Dat bewijst hoe belangrijk het is om niet slechts één gebied te beschermen, maar een netwerk van zeereservaten te creëren.’ «

3. Klimaatkiller

Al jaren voor Dieselgate riep Greenpeace Volkswagen ter verantwoording: het bedrijf deed (en doet) veel te weinig om zijn klimaatimpact te verkleinen. In 2015, toen bekend werd dat de Duitse autoproducent met sjoemelsoftware klanten en overheden om de tuin had geleid, stonden we met grote Pinokkio's bij het hoofdkantoor. Volkswagen zegt zijn leven te hebben gebeterd en bouwt elektrische voertuigen, maar blijft tegelijkertijd stevig investeren in de ontwikkeling van nieuwe brandstofslurpende SUV's. Daarom voerde Greenpeace Duitsland in september actie op de laadbrug van een schip dat duizenden SUV's naar Europa bracht.

4. Protest aan een brug

Op 12 september blokkeerden 22 actievoerders het belangrijkste doorvoerpunt van de Amerikaanse olie-industrie. Klimmers lieten zich zakken vanaf de Fred Hartman Bridge in Baytown, Texas. Daar passeren dagelijks maar liefst 700.000 vaten olie. Als de fossiele industrie haar zin krijgt, worden dat er ten minste 2 miljoen. Ondenkbaar in een tijdperk dat juist in het teken moet staan van klimaatactie.

5. Van Noordpool tot Zuidpool

Een speciale vermelding verdient de historische Pole to Pole Expedition, waarvoor we met de Arctic Sunrise en de Esperanza van de Noordpool naar de Zuidpool voeren. Het doel van deze tocht, misschien wel onze grootste scheepstour ooit, was de wereld overtuigen van de onschatbare waarde van onze oceanen. Greenpeace pleit al lang voor een wereldwijd Oceanenverdrag, dat ten minste 30 % van al het water beschermt tegen visserij en industriële activiteiten. De VN gaf ons enkele jaren geleden gelijk: de onderhandelingen voor een verdrag gingen van start. Met onze wereldreis wilden we wereldleiders laten zien wat er op het spel staat. We deden langs de hele route wetenschappelijk onderzoek en we voerden actie tegen schadelijke visserij rond Antarctica. In 2020 had de vierde en beslissende vergadering moeten plaatsvinden, maar de coronacrisis gooide roet in het eten. Wij zorgen ervoor dat van uitstel geen afstel komt.

Internationale successen

Enkele van de vele successen die onze zusterorganisaties vorig jaar boekten:

- De Indiase overheid presenteerde haar eerste 'Nationale Programma voor Schone Lucht', na een meer dan drie jaar durende campagne van **Greenpeace India**. Het plan voldoet niet aan alle eisen van Greenpeace, maar betekent desondanks een doorbraak in de strijd tegen luchtvervuiling.
- De Spaanse energieproducent Naturgy kondigde de sluiting aan van zijn laatste drie kolencentrales. Inmiddels zijn er plannen om de helft van de Spaanse kolencapaciteit te schrappen. Een geweldige overwinning voor **Greenpeace Spanje** en de Spaanse klimaatbeweging.
- Ook het einde van het Duitse kolentijdperk is een stapje dichterbij. De laatste Duitse kolencentrale moet uiterlijk in 2038 sluiten, zo besloot de overheid. Ook Hambacher Forst wordt, na lange en hevige protesten van onder andere **Greenpeace Duitsland**, beschermd tegen de plannen van energieproducent RWE.
- De campagne voor meer consumptie van plantaardig voedsel van onder andere **Greenpeace Frankrijk** werpt zijn vruchten af. Montpellier kondigde aan dat er meer plantaardige en vegetarische opties komen in schoolkantines.
- De stadsbesturen van Moskou en Sint-Petersburg maakten hun steden minder toegankelijk voor auto's en introduceerden milieuzones. Dit besluit volgde op een campagne van **Greenpeace Rusland** en de nationale raad voor mensenrechten.
- In het noordoosten van Argentinië kondigde de overheid een moratorium aan op vergunningen om bos te kappen voor 50 sojaproductanten en intensieve veehouderijen. Regiokantoor **Greenpeace Andino** deed en doet er alles aan om een einde te maken aan ontbossing in Zuid-Amerika.
- Na een gerichte campagne van **Greenpeace UK** kondigde supermarktketen Sainsbury aan dat ze tot 2025 haar plastic voetafdruk zal halveren. In een eerdere supermarkt-ranglijst van Greenpeace kwam Sainsbury nog als slechtste uit de bus.

WAAR ONZE SCHEPEN

IN 2019 WAREN

© Christian Aslund / Greenpeace

© Shane Gross / Greenpeace

- Rainbow Warrior
- Esperanza
- Arctic Sunrise

© Richard Robinson / Greenpeace

PEOPLE POWER!

6

People Power

---

16 ACTIES, DEMONSTRATIES EN ANDERE ACTIVITEITEN, WAARAAN **DUIZENDEN GREENPEACE-SUPPORTERS** DEELNAMEN

ONTWIKKELING
**GREENPEACE
ACADEMY &
CAMPAIGN LAB**

LANCERING E-LEARNING
VOOR DOCENTEN

147
**VRIJWILLIGE
ACTIEVOERDERS**

Actievoeren tegen bedrijven en overheden die natuur en klimaat ondergeschikt maken aan winst en macht: dat zit in het DNA van Greenpeace. Wat veel mensen echter niet beseffen is dat actievoeren een middel is dat pas wordt ingezet als alle andere strategieën op niets uitlopen. Onderzoek, publicaties, lobby, overleg, het organiseren van publieke druk: alleen als we daarmee ons doel niet bereiken, gaan we over tot burgerlijke ongehoorzaamheid. Of zoals wij het noemen: *nonviolent direct action* (NVDA), een vreedzame directe actie, in de traditie van Mahatma Gandhi en Martin Luther King.

Meer dan varen en klimmen alleen

Wie aan actie denkt, denkt waarschijnlijk aan bootjes op open zee en klimmers die spandoeken neerlaten aan de gevels van gebouwen. En ja, dat doen we zeker, zie de actie bij de boorplatformen die Shell in de Noordzee wil laten staan. Maar het actieteam doet nog veel meer. Zo organiseerde het een piketactie bij het hoofdkantoor van Aegon, ondersteunde het de Klimaatmars en de Klimaatstaking en speelde het een belangrijke rol bij vrijwel alle activiteiten van de luchtvaartcampagne. Bijzonder was de Plastic Monster Ship Tour over de Rijn, de eerste internationale scheepstour sinds jaren waarbij Greenpeace Nederland aan het roer stond. Ook werkt Greenpeace Nederland volop samen met andere kantoren. In 2019 ondersteunden we vijf internationale acties met onze expertise, actiemiddelen en activetijdschikkers.

Veilig en kundig

Onze acties zijn te allen tijde vreedzaam en veilig, voor zowel actievoerders als omstanders. En toch kleven er risico's aan het beklimmen van een gebouw, actievoeren op zee en zelfs meelopen in een demonstratie. Wie voor zulke actiemethoden kiest, heeft de verantwoordelijkheid ervoor te zorgen dat alles tot in de puntjes is

voorbereid. Vandaar dat de actieteams van Greenpeace zeer veel tijd besteden aan plannen, voorbereiden, oefenen en trainen. De 147 vrijwilligers die samen met Greenpeace Nederland in actie komen, hebben allen een uitgebreide training gehad. Voor onze klim-, boot- en kanoteams worden regelmatig workshops en oefendagen georganiseerd.

Nieuwe koers

Zoals gezegd is actievoeren sinds het ontstaan van Greenpeace in de jaren zeventig van de vorige eeuw een essentieel onderdeel van onze campagnes. Dat wil niet zeggen dat we stilstaan. We reflecteren voortdurend op onze tactieken. In 2019 werden de missie, kerntaken en de expertisegebieden van het actieteam herzien. Meer dan voorheen stelt Greenpeace zich als taak zoveel mogelijk mensen te betrekken bij acties, fysiek als actievoerders of demonstranten dan wel online, bijvoorbeeld via sociale media.

Vrijwilligers

Veel van de wereldwijde successen van Greenpeace zouden niet mogelijk zijn geweest zonder de inzet van vele duizenden vrijwilligers. Zonder donaties kunnen we ons werk niet doen, maar naast geld is ook tijd een uiterst waardevolle gift. Samen met onze vrijwilligers, donateurs, andere (milieu)organisaties en grassroots-bewegingen staan we sterk.

Bij Greenpeace bekijken we continu op welke manier we zoveel mogelijk mensen, zowel on- als offline, bij onze activiteiten kunnen betrekken. En dat gaat ook de andere kant op: we worden vaak door vrijwilligers en andere organisaties benaderd met verzoeken en voorstellen. In 2019 hebben we onze *people power*-strategie grondig herzien.

Greenpeace Academy

Minder top-down en meer ruimte voor cocreatie met vrijwilligers, dat is de nieuwe strategie in een notendop. Onze vrijwilligers zijn slim en gedreven en brengen de meest uiteenlopende ervaringen en achtergronden met zich mee. Binnen de kaders van onze campagnes willen we vrijwilligers vrij laten om zelf spannende activiteiten te bedenken en ontplooiën. Met de luchtvaartcampagne hebben we deze nieuwe manier van werken met groot succes uitprobeerd. In de zogenoemde Greenpeace Academy, die in 2020 wordt uitgerold, gaan we toekomstige leiders uiteenlopende campagnevaardigheden bijbrengen. In het Greenpeace Campaign Lab werken we met talentvolle, veelal jonge mensen die de kneepjes van het campagnevoeren willen leren. Onder intensieve begeleiding werken zij actieplannen uit om zo bij te dragen aan de Greenpeace-campagnes.

Grassprietjes

Een andere belangrijke component van ons werk op het vlak van people power is de samenwerking met andere organisaties, met name grassroots-organisaties. De afgelopen jaren zijn inspirerende en succesvolle bewegingen ontstaan, zoals Fridays for Future en Extinction Rebellion. We onderhouden nauwe contacten met deze clubs en werken waar mogelijk samen. In 2019 was dit onder andere het geval bij de organisatie van de Klimaatmars en de Klimaatstaking. Vanaf 2020 gaan we dit nog systematischer doen. Als je echt het systeem wilt veranderen, red je het als organisatie niet alleen. Greenpeace is binnen de klimaatbeweging een mentor, een steunpilaar en een 'held onder helden'.

Meer investeren in nieuwe initiatieven en strategieën betekent helaas ook afscheid moeten nemen van bestaande activiteiten. Zo besloten we met pijn in het hart te stoppen met het doorlopend aanbieden van voorlichtingen op scholen. De platformen Petitiestarter en Greenwire gingen offline. Zij worden vervangen door bestaande online tools, waarbij per activiteit wordt gekeken naar het meest voor de hand liggende platform.

Educatie

Ook in 2019 zette Greenpeace zich in om duurzaamheid structureel op de agenda's van scholen te krijgen. We bereiken meer en meer docenten van lagere scholen en het voortgezet onderwijs met ons aanbod van lesmateriaal, inmiddels ruim 7.000. We bieden 30 verschillende lespakketten aan, over uiteenlopende onderwerpen als plasticvervuiling, duurzame energie en gifvrije kleding.

Vorig jaar deden we een pilot met een speciaal ontwikkelde e-learning-module, mogelijk gemaakt door een zeer gulle gift van Stichting 't Trekpaert. 70 Docenten namen deel aan deze online cursus van 6 weken. Het concept is gebaseerd op de zogenoemde *Whole School Approach to Sustainability*. Deze aanpak beperkt duurzaamheid niet tot een of meerdere schoolvakken, maar probeert duurzaam denken en handelen te verankeren in alles wat er op een school gebeurt. In 2020 wordt deze manier van online nascholing verder uitgerold.

'Er is genoeg voor iedereen, niet voor ieders hebzucht'

Erik Lu is biologieleeraar in Arnhem. Sinds de People's Climate March van 2014 is hij als vrijwilliger actief bij Greenpeace Nederland.

'Vorig jaar heb ik voor de campagne tegen de Rabobank een team opgericht in Arnhem, waar ik woon en werk. We hebben stickers geplakt op pinautomaten en met *clean graffiti* 'trek je geld uit klimaatverandering'

op de stoep gespoten. En ik heb namens Greenpeace een gastles over *people power* verzorgd op een middelbare school. Daar vertelde ik over Greta Thunberg en liet ik verschillende manieren van activisme zien, van stickeren en online activisme tot klimaatstakingen. Ook was ik natuurlijk bij de historische Klimaatmars in Den Haag. De school waar ik lesgeef, stond mij toe om te 'spijbelen', als ik een invaller kon regelen. Dat vond ik een tof gebaar. Vanuit Arnhem organiseerde ik 15 groepjes van 7 mensen, die zo samen met korting naar de demo konden treinen. O ja, en ik was bij de brainstorm voor de luchtvaartcampagne en het Protestival. Wat mij drijft? Allereerst vind ik het onrechtvaardig dat wij in het Westen klimaatverandering veroorzaken, maar dat de rekening komt te liggen bij landen in het Globale Zuiden, met zeespiegelstijging, droogtes en mislukte oogsten als gevolg. Ten tweede: klimaatverandering raakt de biodiversiteit. Vooral insecten en planten kunnen die snelle veranderingen niet aan, waardoor veel soorten uitsterven. En dan zijn er nog de toekomstige generaties. Ik wil ook graag kinderen en die wil ik een mooie plek kunnen bieden. Er is genoeg voor iedereen op deze planeet, niet voor ieders hebzucht. Zelf probeer ik daarom minimalistisch te leven. Ik koop geen nieuwe spullen, eet veganistisch en mijn verwarming staat altijd laag. Behalve als ik vrienden op bezoek heb.' <<

'Onze schepen zijn ons gereedschap'

Theo de Winter werkt al bijna dertig jaar als actievoerder voor Greenpeace Nederland. Samuel Gosschalk versterkt het actieteam sinds begin 2018.

Wat vonden jullie de meest effectieve en indrukwekkende acties van 2019, in Nederland en daarbuiten?

Samuel: 'De actie in Brussel, waarbij het leek alsof het gebouw waar een EU-klimaatop plaatsvond in brand stond. Met spandoeken en rode *flares* werd een heel indrukwekkend beeld neergezet. De tekst op het spandoek, *'climate emergency'*, onderstreepte de urgentie. Daarnaast vond ik de acties van onze eigen luchtvaartcampagne toffe voorbeelden van hoe we succesvol kunnen samenwerken met andere actiegroepen.'

Theo: 'Dat we steeds vaker de samenwerking opzoeken, geeft me het gevoel: we doen dit met z'n allen. Ik vind het te gek dat we onze expertise in dienst kunnen stellen van anderen. Er is zoveel aan de hand op dit moment, dat kun je niet in je eentje aan. Ik word geïnspireerd door de groeiende groep mensen die de straat op gaat. We moeten er alles aan doen om die groep nog sneller te laten groeien.'

Verandert hierdoor ook de manier waarop jullie acties bedenken en uitvoeren?

Samuel: 'Dat hangt af van het soort actie en het doel. Soms is een klassieke Greenpeace-actie ontzettend effectief, bijvoorbeeld de actie op zee tegen Shell. Daar kun je bovendien niet met massa's mensen en andere organisaties aanwezig zijn. Maar het Protestival op Schiphol, dat werd een succes omdat we daar met zoveel mensen waren. Onze kracht is dan meer het faciliteren van de brainstorms die aan die actiedag voorafgaan en het zekerstellen dat alles veilig en vreedzaam verloopt.'

Theo: 'En laten we niet vergeten dat Greenpeace door de jaren heen vaker heeft samengewerkt met grote groepen mensen. In het Belgische Ronse bijvoorbeeld hebben we in de jaren negentig samen met de bevolking - onderwijzers, boeren - een vuilverbrandingsoven gesloten, nadat dioxine was aangetroffen in de melk van koeien die daar in de buurt graasden.'

Samuel & Theo

Naar welke nieuwe actievormen en technieken kijken jullie met veel interesse?

Samuel: 'Actievoeren met grote groepen mensen kan heel effectief zijn, maar blijft ook een uitdaging. Als je samenwerkt met anderen is consensus belangrijk, maar tijdens acties moet je wel kunnen garanderen dat alles veilig verloopt. Als we onze naam aan een actie verbinden, geeft ons dat een bepaalde verantwoordelijkheid. We werken aan manieren en tactieken om dat op een kundige en verantwoorde manier te doen.'

Theo: 'Ik denk dat er veel potentie zit in hacktivisme, het gebruik van technologie en het internet om misstanden aan de kaak te stellen. Ik vind het belangrijk dat ons actieteam openstaat voor nieuwe tactieken. Die ontstaan vaak ook bottom-up, vrijwilligers komen met initiatieven die we zelf misschien niet zouden hebben bedacht. Maar je moet je ook niet blindstaren op nieuwe technologie. Ik merk soms dat nieuwe collega's niet zo goed beseffen wat je allemaal kunt doen met onze schepen. Zij zijn ons gereedschap, we komen zo op plekken waar grote misstanden plaatsvinden die niemand ziet, zoals bedrijven die boorproeven doen in het noordpoolgebied. Maar je kunt met een schip ook een kolenhaven dichtgooien. Binnen de organisatie voel ik me de ambassadeur van onze vloot.' <<

7

Fondsenwerving

BIJNA 354.000 DONATEURS
PER 1 JANUARI 2020

RUIM € 1,4 MILJOEN
UIT NALATENSCHAPPEN

SUPPORTERS
DONEERDEN
€ 17,9 MILJOEN
AAN GREENPEACE

€ 4,25
MILJOEN
VAN DE
NATIONALE
POSTCODE
LOTERIJ

2.029 KEER NIKS VERKOCHT, DE **COMPOSTEERBARE**
CADEAUKAART VOOR WIE ALLES AL HEEFT

Onafhankelijk dankzij onze supporters

Acties en publieksactiviteiten zijn het meest zichtbare deel van wat Greenpeace doet. Maar een campagne komt nooit uit de lucht vallen. Daar gaan vaak maanden tot jaren aan gedegen onderzoek en vele onderhandelingen aan vooraf. We geven niet op, dat is onze kracht. Onafhankelijkheid is een voorwaarde voor die vasthoudendheid. Sinds onze oprichting in 1971 nemen we principieel geen overheidssubsidies of giften van bedrijven aan. Hoe welkom die financiële steun ook zou zijn, we moeten onafhankelijk kunnen opereren.

Voor onze inkomsten zijn we daarom volledig afhankelijk van de genereuze giften van particulieren, vermogensfondsen en algemeen nut beogende instellingen, zoals de Nationale Postcode Loterij. De steun van de Postcode Loterij komt van mensen die een lot kopen en daarmee ons werk en dat van andere goede doelen steunen. Greenpeace kan de jaarlijkse bijdrage naar eigen inzicht inzetten. We zijn ons er enorm van bewust dat we ons werk alleen kunnen doen dankzij de steun van onze supporters en we doen er alles aan om onze middelen zo verstandig en efficiënt mogelijk in te zetten.

Inkomsten

De totale inkomsten van Greenpeace Nederland bedroegen in 2019 € 22,3 miljoen. De inkomsten uit onze eigen fondsenwerving, inclusief nalatenschappen, maar exclusief giften als die van de Postcode Loterij, waren € 18,6 miljoen. Een ander belangrijk deel van de inkomsten van Greenpeace bestaat uit de jaarlijkse schenking van de Nationale Postcode Loterij, een bedrag van € 2,25 miljoen. Daar bovenop kreeg Greenpeace tijdens het Goed

Geld Gala nog eens € 2 miljoen specifiek voor de bescherming van het Amazonegebied. Brazilië is al jarenlang een uiterst gevaarlijk land voor inheemse volken en milieuactivisten. Sinds president Jair Bolsonaro aan de macht is, heeft de houtkap- en landbouw-maffia helaas carte blanche. Ook heeft Greenpeace Nederland in 2019 maar liefst € 500.000 ontvangen van een zeer genereuze particuliere gever.

- Internationale activiteiten (36%)
- Nationale campagnes (19%)
- Communicatie en mobilisatie (18%)
- Werving baten (22%)
- Beheer en administratie (5%)

‘Greenpeace heeft een kritische achterban’

Jan-Willem Rackwitz werkt sinds 3 jaar bij Greenpeace Nederland. Hij is assistent team manager bij het team supporter care, dat via telefoon en e-mail vragen van supporters beantwoordt.

‘Of iemand nu belt met vragen over een campagne of een adreswijziging, wij proberen iedereen zo goed mogelijk

te woord te staan. Natuurlijk bellen mensen ook om op te zeggen. We kijken dan samen naar de reden. Staat iemand niet meer achter onze missie of heeft iemand het financieel krap? In dat laatste geval proberen we een oplossing te vinden waardoor iemand ook met een kleinere of minder regelmatige bijdrage Greenpeace kan blijven steunen. Elke donatie is van harte welkom, maar het gaat ook om de stem die een donateur vertegenwoordigt. Hoe meer mensen ons steunen, hoe krachtiger Greenpeace staat tijdens onderhandelingen met bedrijven en overheden. Mensen bellen ons ook als ze het niet eens zijn met hoe we een bepaalde campagne voeren. We hebben een zeer kritische achterban, en dat is alleen maar goed. Dan voer ik discussies over de oorzaken van klimaatverandering of wie de verantwoordelijkheid draagt voor plasticvervuiling. Als ik een vraag niet kan beantwoorden, vraag ik om hulp bij een campagneleider. Wij bij supporter care zijn de oren van de organisatie, we horen heel direct wat er speelt bij de achterban. Daarom is onze feedback belangrijk voor de campagneteams. Het team supporter care bij Greenpeace wordt georganiseerd door uitzendbureau Work-on, dat gespecialiseerd is in het aantrekken van jonge, slimme studenten en starters, allemaal natuurlijk met een sterke affiniteit met het milieu en het klimaat. We werken vanuit het Greenpeace-kantoor, zodat de lijntjes kort zijn. Sinds ik zelf kinderen heb, is mijn *drive* om een betere wereld voor ze achter te laten alleen maar groter geworden.’ <<

‘We moeten mensen nog beter laten zien wat wij doen voor het klimaat’

Joris Thijssen, directeur Greenpeace Nederland

‘Het klimaat is een *hot topic*, wereldwijd en in Nederland. Sommige mensen denken misschien dat het probleem is opgelost, terwijl dat natuurlijk allerm minst het geval is. Wat Greenpeace allemaal doet voor het klimaat is helaas niet voor iedereen even zichtbaar. Neem het Klimaatakkoord: de ellenlange onderhandelingen kostten veel tijd en geld, maar speelden zich voornamelijk af in stoffige vergaderzaaltjes. Het is taaie materie en spreekt voor velen niet tot de verbeelding. Ook al is het ontzettend belangrijk werk en hebben we mooie successen geboekt. We doen daarnaast veel zonder daar groot ons logo op te plakken. Zo waren we een van de drijvende krachten achter de Klimaatmars. Die was een enorm succes, 40.000 mensen gingen de straat op, maar ze leverde ons nauwelijks nieuwe donateurs op. Het is geen geheim dat veel goede doelen moeite hebben met het werven en behouden van betalende supporters. De concurrentie is groot en jongere generaties verbinden zich minder snel structureel aan een goed doel. In 2020 gaan we ons best doen om nog beter te vertellen en te laten zien wat we allemaal doen voor het klimaat, voor een eerlijk en milieuvriendelijk landbouwsysteem, voor een plasticvrije toekomst en voor het behoud van onze bossen. Om vervolgens vol overtuiging te vragen: steun ons.’ <<

© Marten van Dijk / Greenpeace

Uitdagingen

We zijn enorm trots dat nog altijd zoveel mensen ons steunen met een financiële bijdrage. Hun steun stelt ons in staat vooruit te plannen en tegelijkertijd flexibel in te spelen op actuele ontwikkelingen. Het werven van nieuwe, het binden en behouden van bestaande en het opnieuw betrekken van voormalige donateurs is een uitdaging. Milieuproblemen en met name klimaatverandering zijn complex. Ze gaan veel mensen aan het hart, maar het is niet altijd eenvoudig te laten zien hoe Greenpeace het verschil maakt. We zoeken continu naar betere manieren om zo relevant en goed mogelijk de aansluiting te vinden bij potentiële gevers. Net als voorgaande jaren lag de focus op het vinden, binden en betrokken houden van donateurs. Dat deden we onder andere door het versturen van mailings, werving op straat en aan de deur, het organiseren van speciale events en via online acties en telemarketing. In 2019 hebben we ruim 25.000 nieuwe donateurs geworven. Ook mooi is dat meer dan 6.000 voormalige donateurs ons weer financieel zijn gaan steunen. Al met al werd Greenpeace Nederland op 31 december 2019 actief gesteund door bijna 354.000 donateurs.

Elektrische boot

We merken de afgelopen jaren dat onderwerpen als klimaatverandering, maar ook plasticvervuiling en ontbossing veel filantropen aan het hart gaan. Zowel grote gevers als vermogensfondsen schenken veelal ongeoormd, dat wil zeggen dat hun gift vrij besteedbaar is. Maar steeds vaker wil de persoon of het fonds ook meedenken over waaraan de bijdrage wordt besteed. Een andere manier van schenken, is het ter beschikking stellen van kennis, ervaring en netwerk. In 2019 zijn we dan ook van start gegaan met een Innovation Board en rondetafelgesprekken, waarbij samen met grote gevers wordt gebrainstormd over diverse campagnes van Greenpeace.

Een prachtig voorbeeld van co-creatie is de realisatie van de eerste elektrische Greenpeace-rubberboot. We hadden al de *Rainbow Warrior*, die van de nieuwste duurzame technieken is voorzien, en onze actievoerders en materialen vervoeren we met een elektrische bus. Maar de batterijen waren nog te groot en te zwaar voor onze rubberboten. Enkele grote gevers namen samen met Greenpeace de uitdaging aan en stelden hun tijd en financiële middelen ter beschikking om het voorheen onmogelijke mogelijk te maken. De eerste 100 % elektrische Greenpeace-RIB (*Rigid Inflatable Boat*) werd in 2019 te water gelaten.

'Ik heb zelf geen kinderen, maar wil wel iets nalaten aan de generaties na mij'

Nanda Speelman uit Badhoevedorp is al 18 jaar donateur van Greenpeace. In 2019 besloot ze Greenpeace op te nemen in haar testament.

'Ik ben eigenlijk al 30 jaar bezig met het milieu. Ik scheidde toen al mijn afval en ging minder vlees en vis eten. Nu is het heel normaal om bewust te leven, toen veel minder. Ik geloof in kleine stapjes, geleidelijk aan je levensstijl aanpassen. Mensen vragen me weleens waarom ik me inspan voor het milieu. Dan zeg ik: voor jouw kleinkinderen. Zelf heb ik geen kinderen, maar ik wil wel iets nalaten aan de generaties die na mij komen. Mijn man is tien jaar geleden overleden en ik ben alleenstaand, dus begon ik na te denken over wat er gebeurt met mijn bezittingen als ik er niet meer ben. Mijn geld gaat na mijn overlijden naar Greenpeace en de Dierenbescherming. Met de hulp van een executeur, iemand die ik goed ken, heb ik alles geregeld en vastgelegd. Dat mijn huis wordt leeggehaald, naar wie mijn hond gaat. Dat voelt goed en geeft rust. En nu natuurlijk maar hopen dat dit allemaal nog heel lang niet nodig is. Begin dit

jaar was ik op bezoek bij de *Rainbow Warrior*, die bij het kantoor van Greenpeace aan de NDSM-werf lag. Prachtig vond ik dat. Ik denk er over om een keer vrijwillig een nachtwacht te draaien als het schip weer in Nederland is.' <<

© Greenpeace / Andrea Bartosova

© Shane Gross / Greenpeace

© Abbie Traylor-Smith / Greenpeace

Groene idealen een tweede leven geven

Wij blijven het ontzettend bijzonder vinden dat mensen ook na hun overlijden een bijdrage willen leveren aan de toekomst van de aarde en haar bewoners. We ervaren het als een blijk van vertrouwen dat mensen hun geld juist aan Greenpeace overdragen. In 2019 ontvingen we ruim € 1,4 miljoen uit nalatenschappen.

Ook dit jaar hebben wij ons uiterste best gedaan om het relatiebeheer met geïnteresseerden en supporters die Greenpeace in hun testament hebben opgenomen zo goed mogelijk te laten verlopen. Onze communicatiemiddelen hebben we verder verbeterd, met een nieuwsbrief, een Facebook-campagne en advertenties. Ook vonden er Greenpeace University-evenementen plaats, met daarin zowel aandacht voor de plannen van Greenpeace op de langere termijn als informatie over erfrecht.

'Als Fred Foundation steunen wij graag de activiteiten van Greenpeace. De thema's waarop Greenpeace actief is, komen overeen met onze speerpunten, zoals klimaat, behoud van natuur en duurzame voedselvoorziening. Om die doelen te bereiken, geloven wij in de combinatie van een verbindende lobby en indien nodig zichtbare acties, waarbij gedegen onderzoek altijd het vertrekpunt vormt. De inhoudelijke expertise en goede communicatie zorgen voor een prettige samenwerking.'

Aartjan Bontje, directeur van Fred Foundation

Een duurzaam en gezond vraagteken

In 2013 kreeg Greenpeace een prachtige gift van de Nationale Postcode Loterij om een ambitieuze droom waar te maken: het verder ontwikkelen en groot maken van een app, Questionmark, waarmee consumenten in de supermarkt een duurzame en gezonde keuze kunnen maken. Questionmark ging verder als zelfstandige organisatie en heeft in de afgelopen vijf jaar alleen maar aan impact gewonnen. Maandelijks scannen tienduizenden mensen met de smartphone-app producten in de supermarkt. Het is Questionmark daarnaast gelukt om die consumentenservice om te zetten in druk richting supermarkten en producenten van voedingsmiddelen. Door het publiceren van productwijzers over onder andere eieren en kaas nodigt Questionmark producenten en supermarkten uit tot een *race to the top* in plaats van de gebruikelijke *race to the bottom*.

Meer leest u op thequestionmark.org <<

DATA & DIGITAAL

CAMPAGNEVOEREN

8

Data & digitaal campagnevoeren

@ **140.000** NIEUWE E-MAIL-ABONNEES

RUIM 14 MILJOEN
E-MAILS VERSTUURD

193.000
VOLGERS OP

231.000

SUPPORTERS
TEKENDEN

306.000 KEER
EEN PETITIE

ONZE WEBSITE WERD **1,9 MILJOEN** KEER BEZOCHT, DOOR **1 MILJOEN** UNIEKE BEZOEKERS

Greenpeace is groot geworden door spectaculaire acties op zee en aan de gevels van torenhoge gebouwen. Maar succesvol actievoeren anno 2020 gebeurt voor een belangrijk deel online. E-mail, sociale media en online petitie zijn onmisbaar voor ons werk. Ook het slimme gebruik van data, zowel die over milieuproblematiek als de voorkeuren van onze supporters, helpen ons effectiever te werk te gaan.

Privacy

Het verzamelen en gebruiken van data door organisaties en overheden wekt bij veel mensen een zekere achterdocht. En begrijpelijk ook, privacy is een groot goed. In 2018 paste Greenpeace Nederland al haar processen aan de nieuwe Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) aan. Deze wetgeving bepaalt onder andere welke persoonsgegevens we van een supporter of donateur mogen vragen en hoe lang we deze gegevens mogen bewaren. Vorig jaar hebben we met veel aandacht gewerkt aan de selectie van een nieuw CRM-systeem, waarin alle gegevens van onze supporters worden bijgehouden. Privacy heeft bij zo'n project de hoogste prioriteit. Begin 2020 is een definitieve keuze gemaakt voor een nieuw systeem.

You've got mail!

In zo'n CRM-systeem worden bijvoorbeeld de contactmomenten met onze supporters bijgehouden. Onder andere om ervoor te waken dat iemand die meerdere petitie heeft getekend, niet wordt bedolven onder updates van allerlei campagnes waar hij of zij mogelijk geen interesse in heeft. We zijn er trots op dat het percentage ontvangers dat zich afmeldt per verzonden e-mail

slechts 0.05 % bedraagt. Dit percentage is belangrijk, want we willen natuurlijk dat de e-mails die we versturen door supporters als welkom en relevant worden ervaren.

In 2019 verstuurden we in totaal bijna 14,3 miljoen e-mails. Het gaat dan bijvoorbeeld om nieuwsbrieven, oproepen om een petitie te tekenen, campagne-updates en donatieverzoeken. Onze database groeide met ruim 140.000 e-mail-adressen naar bijna 400.000. E-mail blijft ons meest waardevolle communicatiekanaal. Terwijl ons bereik op sociale media afhankelijk is van de algoritmen en beslissingen van (voornamelijk) Facebook, blijft e-mail een effectief en betrouwbaar middel om onze achterban te bereiken.

Dat wil zeker niet zeggen dat we sociale media links laten liggen. Via Facebook, Instagram, Twitter en YouTube kunnen we snel en laagdrempelig inspelen op actualiteiten en direct met onze supporters in gesprek gaan. Op Facebook steeg ons aantal volgers in 2019 tot 140.000. Op Instagram en Twitter hadden we eind 2019 respectievelijk 20.000 en 30.000 volgers.

‘We bepalen bij Greenpeace heel precies wie welke data mag inzien’

Denise Wong werkt sinds 2019 als datamanager en privacy officer bij Greenpeace Nederland.

‘Sinds de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in 2018 in werking is getreden, zijn veel mensen zich bewuster geworden van de kwetsbaarheid van

persoonsgegevens. Organisaties en instellingen moeten zich houden aan uitgebreide regels om de privacy van burgers te waarborgen. Zo moet er bijvoorbeeld een goede, relevante reden zijn om gegevens te verzamelen. Ook moeten mensen duidelijk worden geïnformeerd over hoe er met hun data wordt omgegaan. Als privacy officer ben ik ervoor verantwoordelijk dat we zo zorgvuldig mogelijk omgaan met persoonlijke data van onze werknemers, vrijwilligers en donateurs. We zorgen ervoor dat we goed op de hoogte blijven van de beste methodes om data veilig op te slaan. Ook bepalen we binnen Greenpeace heel precies wie welke data kan inzien. Daarnaast is het mijn taak om collega’s bewust te maken van de AVG. Denk hierbij ook aan zaken als altijd je laptop vergrendelen als je wegloopt van je bureau en regelmatig een nieuw wachtwoord instellen.’ <<

‘Veel van mijn werk is niet direct zichtbaar voor de websitebezoeker’

Oscar Keur is verantwoordelijk voor de website van Greenpeace Nederland. Hij begeleidde de introductie van de nieuwe website en werkt doorlopend aan verbeteringen van de gebruikerservaring, zowel die van websitebezoekers als Greenpeace-collega’s.

‘Mijn functie valt uiteen in twee delen: ik onderhoud de website en bouw nieuwe functionaliteiten, maar ik denk ook strategisch na over wat de website zou moeten kunnen. Daarvoor kijk ik naar wat er gebeurt in het veld, naar wat andere organisaties doen en naar wat technisch haalbaar is. Neem bijvoorbeeld online notificaties: bij veel websites word je tegenwoordig gevraagd of je meldingen wilt ontvangen. We kijken nu of dit ook iets voor ons zou kunnen zijn. Dan kijk ik niet alleen of het technisch mogelijk is, maar vooral ook of het iets oplevert, voor ons én de supporter. Een gedeelte van mijn werk is niet direct zichtbaar voor de websitebezoeker. Zo doen we ons best nieuwe functionaliteiten zo te ontwerpen dat de campagneteams ze in de toekomst zelfstandig kunnen inzetten. Voor de Mispaksel-verkiezing bijvoorbeeld bouwden we een module waarmee mensen konden stemmen op de genomineerde supermarktproducten. Die module kan in de toekomst gemakkelijk worden ingezet voor andere verkiezingen.’ <<

PROTEST-ACTIE OP SCHIPHOL

11 dappere actievoerders fietsen de landingsbaan van Schiphol op. Zij roepen het kabinet op om klimaatvoorwaarden te stellen aan steun voor grote vervuilers als KLM.

KOM OOK IN ACTIE

GEEN POEN ZONDER GROEN! GREENPEACE

Dit kunnen we samen bereiken

Wij geloven dat een groene, duurzame wereld nodig, beter en haalbaar is. Samen met jou krijgen we dit voor elkaar. Wetenschappelijk onderzoek en vreedzame acties zijn onze instrumenten. Samen staan we niet langer machteloos en kunnen we duurzame systeemverandering in werking stellen.

[Kom nu in actie](#)

Dit doen we met jouw bijdrage

Met jouw bijdrage financieren we onze vreedzame en spraakmakende campagnes. We doen wetenschappelijk onderzoek en leiden vrijwilligers op om onder meer bosbranden te blussen en beach cleanups te organiseren. Ook hebben we schepen die actie voeren op alle wereldzeeën.

[Bekijk de successen](#)

Greenpeace.nl

In 2018 lanceerde Greenpeace Nederland een compleet nieuwe website. Die ziet er anders uit voor de websitebezoeker, maar ook aan de 'achterkant' schuilen belangrijke vernieuwingen. In 2019 voerden we allerlei verdere aanpassingen door die de gebruikservaring en het gebruiksgemak verbeterden en het voor collega's makkelijker maakten de inhoud te beheren. Waar bijvoorbeeld voor het aanmaken van een petitie voorheen altijd een webmaster nodig was, kunnen campagneteams nu zelf snel en efficiënt een petitie lanceren.

9

Bedrijfsvoering

104
MEDEWERKERS,
RUIM
76 FTE'S

**BIJ GREENPEACE
NEDERLAND
WERKEN**

AANSCHAF ELEKTRISCHE BUS,
HEFTRUCK & RUBBERBOOT

**INTEGRITEITS-
BELEID
VERDER
UITGEWERKT**

Organisatie en bedrijfsvoering

Directie en bestuur

Anna Schoemakers en Joris Thijssen bekleden sinds 2016 samen de functie van directeur én bestuurder van Greenpeace Nederland. In 2019 heeft de raad van toezicht hun aanstelling voor nog eens 3 jaar verlengd. Samen zijn ze eindverantwoordelijk voor het reilen en zeilen van Greenpeace Nederland. Ze leggen hierover verantwoording af aan de raad van toezicht. Het bruto jaarsalaris van Anna Schoemakers en Joris Thijssen is vastgesteld op respectievelijk € 91.000 en € 97.000. Het verschil in salaris heeft te maken met verschil in ervaring en aantal dienstjaren.

De directiesalarissen zijn gebaseerd op functiegroep G van de Beloningsregeling Directeuren 2019 van Goede Doelen Nederland, met een Basis Score voor Directiefuncties van 409, die gebaseerd is op de Code Goed Bestuur. Het bruto directiesalaris is 10 % lager dan het salaris zou mogen zijn volgens de 'Beloningsregeling Directeuren'. De genoemde salarissen zijn exclusief overige werkgeverslasten, sociale verzekeringen en pensioenkosten. De directeurs ontvangen in hun hoedanigheid van bestuurder geen vergoeding.

Personeelsbeleid

Onze medewerkers zijn gedreven en deskundige mensen, die zich met hart en ziel inzetten voor het milieu en cruciaal zijn voor het behalen van onze doelstellingen. Naast zinvol werk, een dynamische werkomgeving en veel ruimte voor creativiteit, biedt Greenpeace Nederland goede secundaire arbeidsvoorwaarden, zoals gratis gebruik van openbaar vervoer in Nederland en een pensioenregeling met een meer dan gemiddelde werkgeversbijdrage. Plus natuurlijk een redelijk salaris dat past bij de zwaarte van de functie en de

werkervaring. Daarnaast is er veel ruimte voor persoonlijke en professionele ontwikkeling. Binnen de internationale Greenpeace-organisatie worden vele opleidingen aangeboden, via e-learning, fysieke workshops of een combinatie van de twee. Het gaat dan om campagne-trainingen, hoe je een milieucampagne ontwikkelt en uitvoert, maar ook andere vaardigheden, zoals projectmanagement en (persoonlijk) leiderschap.

Structuur en bezetting

Greenpeace Nederland heeft multidisciplinaire campagneteams met de focus op klimaat en energie en biodiversiteit, en een flexibel first engagement-team dat inspringt op actuele thema's. Alle campagnes worden ondersteund door de afdelingen fondsenwerving, inzichten & communicatie en bedrijfsvoering. Voor 2019 bedroeg het aantal begrote formatieplaatsen 76 fte (2018: 76,2). Een formatieplaats is bij onze organisatie een volledige arbeidsplaats van 37,5 uur per week.

In 2019 was de gemiddelde bezetting 78,6 fte (2018: 77,3). In 2019 vertrokken 16 medewerkers (2018: 24) en begroetten we 16 nieuwe medewerkers (2018: 21). 7 van de 16 medewerkers die vertrokken, kozen er zelf voor om de organisatie te verlaten. De overige medewerkers gingen uit dienst omdat de arbeidsovereenkomst eindigde op de afgesproken datum of op verzoek van de organisatie. Op 31 december 2019 had Greenpeace Nederland 104 medewerkers in dienst. Deze cijfers zijn inclusief kortlopende contracten voor specifieke projecten en/of tijdelijke vervanging.

Ziekteverzuim en arbeidstevredenheid

In 2019 was het verzuimcijfer 5,8 % (2018: 7 %). We berekenen de verzuimcijfers zo nauwkeurig mogelijk. Dat wil zeggen dat we rekening houden met het arbeidspatroon, dus het aantal uren dat iedere medewerker per dag werkt. Ook tellen we eventueel

STICHTING GREENPEACE NEDERLAND

gedeeltelijke werkhervatting mee in de periode van re-integratie met een loonwaarde. Gemiddeld meldden medewerkers zich in 2019 1,1 keer ziek (2018: 1,6).

Tevreden collega's

In het laatste kwartaal van 2019 heeft Greenpeace Nederland een medewerkersraadpleging laten uitvoeren over thema's als kennis en vaardigheden, motivatie, gezondheid en een goede balans tussen werk en privé. Ook werd gevraagd naar de ambities en wensen van collega's, bijvoorbeeld de wens tot verdere ontwikkeling, binnen of buiten de huidige functie. Op de meeste onderdelen werd ruim voldoende gescoord, met name op werkplezier, betrokkenheid, motivatie en veranderingsbereidheid. Lagere scores werden behaald op de thema's werkvermogen en vermoeidheid.

Diversiteit

Greenpeace voert een actief diversiteitsbeleid: we richten ons bij de werving van nieuwe medewerkers actief op het vinden van collega's met onder andere diverse etnische achtergronden. Daarnaast leveren we extra inspanningen om ook collega's met een beperking te kunnen verwelkomen. Bij Greenpeace Nederland werkten op 31 december 2019 64 vrouwen en 40 mannen. Het leiderschapsteam, inclusief de directie, bestond en bestaat uit 5 vrouwen en 3 mannen.

Diversiteit en inclusiviteit gaan voor Greenpeace verder dan personeelsbeleid. Wij geloven dat zorg voor de natuur hand in hand gaat met zorg voor elkaar. Daarom streven we naar een duurzame, rechtvaardige en vreedzame samenleving, zonder discriminatie op basis van etniciteit, geloof, sekse, leeftijd, seksuele voorkeur en genderidentiteit. Op 23 maart 2019 namen we deel aan de demonstratie Sta op tegen Racisme.

Integriteit

Greenpeace uit zich vaak kritisch richting overheden en bedrijven. Een sceptische basishouding en een sterk rechtvaardigheidsgevoel zijn in ons DNA verankerd. Dit uit zich ook intern, werknemers en vrijwilligers nemen geen blad voor de mond en vormen het moreel kompas voor de Nederlandse en internationale organisatie. En toch gaat het soms mis. In 2018 kwamen gevallen van intimidatie in enkele buitenlandse kantoren aan het licht. Voor Greenpeace aanleiding om het bestaande integriteitsbeleid, ook dat in Nederland, grondig te herzien.

Met deze herziening willen we intimidatie en discriminatie, maar ook misstanden als corruptie en belangenverstrengeling voorkomen. Opdat iedereen weet welk gedrag wel en niet past bij de uitvoering van ons werk, is de bestaande gedragscode vorig jaar aangepast. Ook is er een aangescherpt protocol voor de behandeling van klachten en een geactualiseerde klokkenluidersregeling. Er zijn twee interne *integrity officers* aangesteld om het beleid te bewaken. Een lid van de raad van toezicht fungeert als *compliance officer*. In 2020 houden we onze werkprocessen tegen het licht om te zien of - en zo ja, waar - er integriteitsrisico's zijn.

Ongewenst gedrag

Zelfs de meest stringente gedragsregels zijn geen garantie dat er nooit meer iets misgaat. Om de drempel voor de melding van ongewenst gedrag zo laag mogelijk te maken, zijn er bij Greenpeace Nederland meerdere vertrouwenspersonen. In 2019 waren dat twee collega's en een externe vertrouwenspersoon bij de Arbo Unie. De vertrouwenspersonen begeleiden en ondersteunen werknemers, maar ook vrijwilligers, bij klachten met betrekking tot ongewenst gedrag, zoals pesten, seksuele intimidatie, discriminatie en agressie. In 2019 is bij Greenpeace Nederland 1 keer melding gedaan van ongewenst gedrag. Deze melding is voorgelegd aan de externe klachtencommissie, die de klacht niet-ontvankelijk verklaarde.

‘Mijn functie heeft zich door de jaren heen organisch ontwikkeld’

Shanna de Wilde is fondsenwerver en medeverantwoordelijk voor de strategie, planning en rapportage van de afdeling fondsenwerving van Greenpeace Nederland.

‘In september werk ik alweer 15 jaar bij Greenpeace. En eigenlijk is het zelfs langer. Na mijn studie kwam ik terecht bij een bedrijfje dat als eerste in Nederland straatwerving

organiseerde voor goede doelen. Ik werd gedetacheerd bij Greenpeace, dat toen nog op de Keizersgracht zat. Om alle teams te bezoeken, reisde ik door heel het land. Ik nam nieuwe wervers aan en gaf trainingen. Het was een fantastische tijd, maar ik vond de baan te pittig. Ik was er gewoon nog niet klaar voor en besloot afscheid te nemen. Zo’n vier jaar later werd mij plots gevraagd of ik degene die bij Greenpeace verantwoordelijk was voor straatwerving wilde vervangen tijdens haar zwangerschapsverlof. Ik dacht: leuk om dat een paar maanden te doen! Lang verhaal kort: ik zit er nog steeds. Greenpeace is enorm dynamisch en je kunt er echt een verschil maken, er zijn mooie uitdagingen en kansen. Mijn functie heeft zich door de jaren heen organisch ontwikkeld, er is door mijn leidinggevenden altijd gekeken naar mijn kwaliteiten en interesses. Dat vind ik heel bijzonder. Ook zijn mijn collega’s ontzettend leuk en betrokken. Een van de hoogtepunten van mijn tijd bij Greenpeace vind ik nog altijd de komst van de nieuwe *Rainbow Warrior* in 2011. De kosten voor de bouw van dat schip zijn deels opgebracht door onze donateurs. Samen met hen hebben we het schip in Amsterdam verwelkomd.’ <<

© Greenpeace / Gerda Horneman

‘Greenpeace heeft een cultuur van ondernemerschap’

Geeke van der Sluis is communicatiestrategus bij de afdeling biodiversiteit van Greenpeace Nederland.

‘Ik was net een paar maanden terug uit Sydney, waar ik voor een grote telecomaandier werkte. Ik was eigenlijk nog helemaal niet op zoek naar een baan, ik zorgde voor mijn twee jonge kindjes. Toen, twee jaar terug, belde een vriendin die als persvoorlichter werkte bij Greenpeace. Werken bij Greenpeace was een oude droom van mij. Direct na mijn studie solliciteerde ik bij meerdere goede doelen, ik heb altijd al een steentje willen bijdragen aan een betere wereld. Helaas kwam ik er niet tussen, dus besloot ik ervaring op te doen in het bedrijfsleven. Daar heb ik ontzettend veel geleerd, maar er bleef altijd iets knagen. Je maakt CEO’s en aandeelhouders rijk, maar draag je nou echt iets bij? Nu werk ik aan thema’s die actueel zijn, ik heb het gevoel dat ik echt iets kan veranderen. Greenpeace heeft een cultuur van ondernemerschap, er is veel ruimte voor eigen initiatief en weinig hiërarchie. Eind 2018 leidde ik het project *Noodklok voor het Klimaat*: op 1 december luidden door heel Nederland 300 kerken, moskeeën en gemeenten letterlijk de noodklok, om aandacht te vragen voor de klimaatcrisis. Met die campagne hebben we duizenden Nederlanders bereikt en geraakt. Dat geeft een fantastisch gevoel.’ <<

© Greenpeace

‘We zijn benaderbaar en laagdrempelig’

Maartje Berkhout werkt sinds 12 jaar voor Greenpeace Nederland, momenteel als procesmanager en assistent bij de afdeling klimaat en energie. Sinds 2019 is ze een van de interne vertrouwenspersonen van Greenpeace Nederland.

‘Ik vind het een heel dankbare rol, om als vertrouwenspersoon collega’s een luisterend oor te kunnen

bieden. We zijn benaderbaar, laagdrempelig en er is geen afhankelijkheidsrelatie. De vertrouwenspersonen zijn er voor mensen die ongewenst gedrag ervaren, zoals discriminatie of intimidatie, niet voor klachten over ‘lastige’ of onaardige collega’s. Maar soms is er sprake van een grijs gebied, dat maakt deze rol niet altijd even makkelijk. Als een collega naar mij toekomt met een klacht, sta ik per definitie aan zijn of haar kant. Het dondert niet wat er daadwerkelijk is gebeurd. Maar, we lossen niets voor je op. We kunnen vertellen wat de mogelijke stappen zijn en mensen informeren over de klachtenprocedure, het is vervolgens aan de collega zelf om te bepalen wat voor stappen hij of zij neemt. Wij kunnen de persoon in kwestie desgewenst bijstaan in dat proces. Als vertrouwenspersoon moet je oppassen dat je niet de rol van therapeut aanneemt, daar zijn we niet voor opgeleid. Gelukkig ben ik zelf nog niet bij ernstige klachten betrokken geweest.’ «

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Greenpeace eist van bedrijven en instellingen dat ze milieu- en klimaatbewust te werk gaan. Dat geldt natuurlijk net zo goed voor onze eigen bedrijfsvoering en die van onze leveranciers. We zijn aangesloten bij Accountable Now, waarmee we ons verbinden aan vele standaarden op het gebied van duurzaamheid en transparantie. Greenpeace stelt als wereldwijde organisatie een geconsolideerde rapportage op, die voldoet aan de standaarden van het Global Reporting Initiative (GRI). Deze rapportage zal later dit jaar te vinden zijn op de website van Greenpeace International.

Greenpeace Nederland onderschrijft de MVO-principes, zoals vastgelegd in de ISO 26000-richtlijn: accountability, transparantie, ethisch gedrag, respect voor stakeholderbelangen, respect voor wet- en regelgeving, respect voor internationale gedragsnormen en respect voor mensenrechten. Wij hebben onze ambities, doelstellingen en prioriteiten voor deze onderwerpen in kaart gebracht. In de jaarrekening zetten we uiteen hoe we omgaan met onze beleggingen.

Hoe milieuvriendelijk zijn we zelf?

Greenpeace Nederland stelt hoge eisen aan zichzelf als het gaat om milieuzorg. Logisch, want dat vragen we ook van anderen. We huizen in een zeer duurzaam en energiezuinig pand. Ons energiegebruik beperken we tot een minimum en de stroom die we gebruiken, is groen. In 2019 hebben we besloten een deel van ons pand onder te verhuren, om zo de kosten en het gebruik van energie nog verder terug te dringen. Door meer flex- en thuiswerken kunnen we met minder vierkante meters af. In de afgelopen jaren heeft Greenpeace Nederland al haar eigen financiële producten kritisch tegen het licht gehouden. We bankieren groen.

Auto’s gebruiken we zo min mogelijk, iedere medewerker heeft een NS-Business Card 2e klas. Als het nodig is om te reizen en de bestemming is binnen 12 uur met de trein te bereiken, dan wordt er niet gevlogen. Hier kan alleen bij hoge uitzondering van worden afgeweken. Voor internationaal overleg maken we veel gebruik van videobellen. Als medewerkers toch per vliegtuig reizen, wordt de uitstoot van CO₂ en overige broeikasgassen gecompenseerd. Zo ook de uitstoot als gevolg van ons gebruik van overig vervoer, gebouwen en papier. We vragen supporters om ons magazine via internet te lezen in plaats van dit op papier te ontvangen. En het jaarverslag publiceren we alleen online. Voor medewerkers is de lunch plantaardig.

Extra aandacht in 2019 kreeg de stapsgewijze elektrificatie van ons wagenpark. Boten en actiematerialen vervoeren gaat helaas niet met het OV. Vorig jaar schaften we een elektrische heftruck en bus aan. Ook konden we door een genereuze gift de eerste elektrische rubberboot aan onze vloot toevoegen.

CO ₂ -uitstoot in kg	2015	2016	2017	2018	2019
Vliegverkeer	57.669	52.320	39.126	24.148	45.780
Autoverkeer	13.492	17.221	25.835	14.684	13.962
OV (woon-werkverkeer & internationale treinreizen)	30.478	29.794	6.206	1.116	1.288
Schepen	12.489	2.916	1.329	8.680	1.938
Gebouwen	10.177	11.271	17.043	10.732	21.531
Papier	33.379	29.437	23.795	30.281	34.734
Totaal	157.684	142.959	113.334	89.641	119.233

Greenpeace Nederland laat haar CO₂-uitstootrapportage controleren door de Climate Neutral Group (CNG), waardoor we de passende compensatie toepassen. Ook hebben we onze inkoopvoorwaarden gewijzigd: we kunnen leveranciers nu vragen om ons de LCA (Life Cycle Analysis) van hun product of dienst te verstrekken. Dit kunnen we dan toevoegen aan ons CNG-rapport. Ook in 2019 heeft Greenpeace weer voldaan aan de certificering van de CNG, die de verbruikte CO₂ laat compenseren middels het Africa Biogas Partnership Program van Hivos.

In 2019 zijn er 21 intercontinentale vliegvluchten gemaakt. Deze waren noodzakelijk voor de voortzetting en intensivering van het internationale project All eyes on the Amazon (zie H. 4.4) en onze samenwerking met Greenpeace Rusland om daar bosbranden te bestrijden (zie H. 4.8.) Er vonden vorig jaar extra vluchten plaats naar deze regio's.

De verhuurder heeft in 2019 de meetsystemen van de gebouwen aangepast en gecorrigeerd. Hierdoor verantwoordt we nu een hogere CO₂-uitstoot. De CO₂-uitstoot door autoverkeer is gedaald doordat we een reguliere auto hebben vervangen door een elektrische auto. Ook de aanschaf van de elektrische rubberboot en minder vaarbewegingen heeft tot een daling van emissies geleid.

Planning en control

Het plannen, bijsturen en verantwoorden van onze activiteiten en de besteding van middelen doen we met behulp van de planning-en-controlcyclus: een terugkerende cyclus van plannen en rapportages over die plannen.

Driejarenplan

Het werk van Greenpeace Nederland maakt deel uit van het Global Programme van Greenpeace International. Op basis van de doelen die Greenpeace International heeft vastgesteld, heeft Greenpeace Nederland een driejarenstrategie (2019-2021) ontwikkeld. Hierin is onze missie uitgewerkt in deelstrategieën per afdeling, die de basis vormen voor meer concrete doelstellingen in deze periode. Financieel vertaalden we dit naar een begroting en een meerjarenraming waarbij we rekening houden met verschillende scenario's. Binnen Europa werken we samen met alle Europese kantoren van Greenpeace. Voor Greenpeace heeft de Europese Unie een missie-kritische rol om het klimaat en de biodiversiteit te beschermen. Gezamenlijk is daarom ook een Europees strategisch driejarenplan opgesteld, dat ook richtinggevend is voor de nationale campagnes in Nederland. De drie pijlers van dit plan zijn: De Europese energietransitie, de Europese vlees- en zuivelproductie en -consumptie en de democratische toekomst van Europa.

Wat betreft die laatste pijler: in sommige landen, voornamelijk in Oost-Europa, is er onvoldoende bewegingsruimte voor ngo's zoals Greenpeace om op een effectieve wijze natuur en milieu te beschermen. In deze landen voert Greenpeace zelf campagne voor de vrijheid van meningsuiting en betoging. Met andere woorden: voor een goed werkende democratie. In de aanloop naar de Europese verkiezingen voerden we met alle Europese Greenpeace-kantoren een succesvolle campagne om zoveel mogelijk mensen naar de stembus te krijgen.

Greenpeace Nederland draagt in geld en andere middelen bij aan al deze Europese doelen en is actief betrokken bij internationale campagnes.

Rapportages

Elke maand stelt de afdeling bedrijfsvoering een maandrapportage op met de belangrijkste financiële, personele en andere relevante gegevens, zodat de directie, afdelingshoofden en (internationale) projectleiders waar nodig kunnen bijsturen. Na afloop van elk trimester stellen de leden van het leiderschapsteam een rapportage op. Hierin geven ze inzicht in de inhoudelijke resultaten en activiteiten, de resultaten en kosten van fondsenwerving en personele aspecten, zoals ziekteverzuim. Als de kosten afwijken van het budget voegen de afdelingshoofden een verklaring en een bijgestelde prognose toe aan de daarvoor bestemde herzieningen in de controlcyclus.

De directie/bestuurders en raad van toezicht bespreken deze vier- en achtmaands-rapportages en sturen bij waar nodig. Ook bespreekt het leiderschapsteam de evaluaties van projecten, zodat we lessen kunnen trekken uit wat wel en niet goed is gegaan. Na afloop van het jaar verantwoordt Greenpeace Nederland alle resultaten en de besteding van de middelen publiekelijk in haar jaarverslag. De financiële ontwikkelingen gedurende het boekjaar, de behaalde resultaten, de toestand op de balansdatum en de kasstromen worden uitgebreid beschreven en toegelicht in de jaarrekening. Hierin staat ook een toelichting over hoe we omgaan met de financiële instrumenten en risico's en ons beleid ten aanzien van reserves.

Toekomst

2020 is het tweede jaar van onze drierjarenstrategie die in 2019 van start ging. Voor 2020 heeft Greenpeace Nederland drie speerpunten geformuleerd: nog beter campagnevoeren, fondsenwerven, en investeren in onze collega's.

We willen nog effectiever campagnevoeren en meer mensen betrekken bij ons werk. Want hoewel we mooie successen boeken, ligt de mensheid op ramkoers met de planeet. Het stoppen van klimaatverandering en het dramatische verlies aan biodiversiteit hebben prioriteit. Daarvoor moeten we meer (nieuwe) mensen bereiken en overtuigen om mee te doen: als (online) actievoerder, als vrijwilliger, maar óók als donateur. Dat alles willen we onder andere bereiken door te innoveren en door beter te worden in het aantrekken en behouden van de beste mensen voor de organisatie.

Om financieel gezond te blijven, werken we met een sluitende begroting en met financiële herzieningen na vier en na acht maanden. We beseffen zeer goed dat de coronacrisis ook van Greenpeace flexibiliteit en aanpassingsvermogen vraagt. We gebruiken de eerstvolgende herziening in 2020 om de strategie indien nodig bij te stellen.

Blik op het resultaat van 2019 en de begroting 2020

Het resultaat zoals in de jaarrekening staat vermeld, geeft op hoofdlijnen het volgende beeld: De totale inkomsten liggen met bijna € 22,2 miljoen redelijk in lijn met 2018 en zijn € 0,1 miljoen hoger. Dit is mede door een eenmalige extra gift van de Nationale Postcode Loterij voor onze Amazone-campagne. Vanuit de reservering is in 2018 € 0,5 miljoen aan projectbijdragen uitgegeven voor het Droomfondsproject All Eyes on the Amazon. Dit hebben we in 2019 niet gedaan.

De totale besteding aan doelstellingen van € 16,85 miljoen is € 968.000 hoger dan in 2018, vooral omdat we eerdere reserveringen (vanuit de eenmalige bestemmingsreserve van eind 2018) hebben ingezet voor nationale campagnes op (doorlopende) projecten van de afdelingen klimaat en energie en biodiversiteit.

Begroting 2020		Alle bedragen zijn in duizenden euro's
Baten		
Particulieren		18.420.000
Loterijorganisaties (exploitatiebijdrage)		2.250.000
Loterijorganisaties (realisatie vooruitontvangen projectbijdragen)		1.744.00
Verbonden (internationale) organisaties		93.000
Andere organisaties zonder winststreven		155.000
Als tegenprestatie voor de levering van goederen en/of diensten		90.000
Totale baten		22.752.000
Lasten		
Subsidies en bijdragen		-
Afdrachten		7.595.000
Aankoop en verwervingen		15.000
Publiciteit en communicatie		658.000
Uitbesteed werk		6.519.000
Personeelskosten		6.552.000
Huisvestingskosten		710.000
Kantoor- en algemene kosten		260.000
Afschrijvingen en rente		443.000
Totale lasten		22.752.000
Resultaat		-

De wervingskosten liggen lager in verhouding tot de begrote baten, vooral omdat we aan het behoud van donateurs minder hebben besteed. Het verschil is relatief klein. Het totale resultaat van - € 971.000 is ten opzichte van de begroting vooral beïnvloed door de eerder genoemde en geplande inzet van reserves.

Voor 2020 verwachten we een nulresultaat te kunnen presenteren, met stijgende baten en lagere lasten ten opzichte van de realisatie 2019. Onderstaande lastenindeling komt overeen met de kostenverdeelstaat.

Risicomanagement

Op basis van een jaarlijkse risicoanalyse houden directie/ bestuurders en de raad van toezicht zicht op de belangrijkste potentiële risico's voor de organisatie. De risicoanalyse raakt alle onderdelen van de organisatie, waarbij we proactief en regelmatig kijken naar de beheersing van mogelijke risico's in relatie tot de organisatiedoelstellingen. Elk jaar actualiseren we deze risicoanalyse. Voor ieder risicogebied zorgt de directie ervoor dat, met behulp van de afdelingshoofden, de risico's zorgvuldig worden afgewogen en zo veel mogelijk worden beperkt, zodat de eventuele gevolgen kunnen worden opgevangen. Dit doen we ook op project- en activiteitsniveau. Waar nodig schakelen we externe expertise in, zoals die van juridische adviseurs.

Greenpeace zegt al langer dat er geen tijd te verliezen is. De komende jaren moeten we het tij keren. Dat maakt onze risicobereidheid operationeel gezien steeds groter. Als we niets doen om klimaat en biodiversiteit te beschermen, hebben we over een aantal jaar letterlijk niets meer om te verliezen.

Ten aanzien van de operationele risico's gaat het om een relatief lage tot medium impact, met lage kans op het plaatsvinden ervan. Die lage kans organiseren we door het nemen van preventieve maatregelen. In onze risico-inschatting bij operationele campagneactiviteiten hebben we een aantal internationaal geteste methodes toegevoegd. Een ervan is EPPAL: Essential Principles and Protocols for Actions and Legals. Daarnaast hebben we een standaard Risico Analyse Tool om personele, organisatorische, informatie- en beveiligingsgerelateerde kwesties te monitoren.

Deze tools helpen ons ook bij het voorkomen van imagoschade. De potentiële impact en kans daarop zijn relatief groot. Door goede voorbereidingen, ook bij onze externe partners, houden we het risico op imagoschade laag. Het risico op fraude is laag door onder andere een goede scheiding van functies en het naleven van privacyregels (AVG). Strategisch en financieel ligt onze risicobereidheid lager, evenals op het gebied van (externe) verslaggeving en wet- en regelgeving. We voldoen aan financiële en jaarverslaggevingsrichtlijnen en fiscale wet- en regelgeving. Ook laten we ons informeren en controleren door een externe accountant en interne auditors. We winnen voortdurend informatie

in vanuit de branche en ons internationale netwerk. Tevens dragen we zorg voor de naleving van juiste processen en procedures.

Een strategisch risico is dat de maatschappij de focus op natuur en milieu verliest. Het risico en de impact schatten we op medium, met een lage kans. Toch zorgen we dat dit risico beheersbaar blijft door:

- onderzoek te blijven doen naar maatschappelijke en voor Greenpeace belangrijke onderwerpen;
- invloed te blijven uitoefenen op de politiek;
- kritisch te blijven op bedrijven;
- en direct te reageren op maatschappelijk relevante gebeurtenissen die in relatie staan tot onze doelstellingen.

Indien een of meer van de voornaamste risico's zich voordoen, dan is de impact hiervan financieel ingeschat en hebben we binnen onze operationele jaarbegroting in combinatie met onze continuïteitsreserves voldoende mogelijkheden deze risico's het hoofd te bieden. Op dit moment zien we het verlies aan donateurs als een van de grotere risico's. We proberen dit via aansprekende campagnes en fondsenwervende en innovatieve activiteiten het hoofd te bieden. Het afgelopen jaar hebben zich geen grote tegenslagen of onzekerheden voorgedaan die een impact hebben gehad op onze organisatie.

We zetten de risicobereidheid af tegen de verwachte impact op het resultaat en bereiden maatregelen voor ter voorkoming ervan óf we bereiden stappen voor om de continuïteit van de organisatie te waarborgen. Hiervoor schatten we de ernst en herstelkosten in en bepalen we de kans in procenten dat deze tegenslag zich voordoet. Het resultaat van de ernst en herstelkosten maal het risico geeft het bedrag waarvoor we de continuïteitsreserve aanhouden.

Ook internationaal stemmen we risico's af, om zo tegenslagen bij andere Greenpeace-kantoren tijdig en goed te kunnen ondervangen, aangezien deze ook kunnen doorwerken bij Greenpeace Nederland. Door al deze maatregelen is Greenpeace Nederland voldoende in staat om de gevolgen van tegenslagen op te vangen als die zich onverhoopt voordoen.

De financiële reserves zijn voldoende en de risico's vallen onder de eindverantwoordelijkheid van de directie/bestuurders. Voor de behandeling van de overige risico's verwijzen we naar de jaarrekening, onderdeel 'Financiële instrumenten'.

VERSLAG VAN DE RAAD

VAN TOEZICHT

10

Verslag van de raad van toezicht

Algemeen

De raad van toezicht is het toezichthoudende orgaan van Greenpeace Nederland. Het houdt als zodanig toezicht op en geeft advies aan het bestuur, dat wordt gevormd door de twee directeurs. Daarnaast treedt de raad op als werkgever van het bestuur. De raad van toezicht houdt zich aan de richtlijnen zoals die in de SBF-Code Goed Bestuur voor Goede Doelen van 15 juli 2015 zijn vastgelegd. De samenstelling en taken van de raad van toezicht zijn vastgelegd in de statuten en meer gedetailleerd in het reglement van de Stichting Greenpeace Nederland. De leden van de raad van toezicht ontvangen voor hun taken geen vergoeding. Wel kunnen zij door hen gemaakte kosten declareren.

Samenstelling

De benoeming van de leden van de raad van toezicht geschiedt door coöptatie, waarbij de ondernemingsraad met betrekking tot een van de leden van de raad van toezicht een voordrachtsrecht heeft. De leden van de raad van toezicht worden geworven aan de hand van een profielschets. Deze profielschets wordt na overleg met het bestuur en een positief advies van de ondernemingsraad door de raad van toezicht vastgesteld.

De leden van de raad van toezicht worden voor een periode van drie jaar benoemd en kunnen maximaal drie opeenvolgende perioden zitting hebben in de raad van toezicht.

In een bijlage bij dit verslag staan de samenstelling van de raad van toezicht, de datum van benoeming, eventuele extra functies en de nevenfuncties van de leden per 31 december 2019. Op 4 juni 2019 is Alies ter Kuile als nieuw lid tot de raad van toezicht toegetreden. René Hampsink maakt op voordracht van de ondernemingsraad deel uit van de raad van toezicht.

Vergaderingen en bijeenkomsten

De raad van toezicht is in 2019 formeel zeven keer bijeengekomen. Daarnaast heeft de raad diverse andere overleggen gevoerd, al dan niet met het bestuur. In november 2019 heeft een delegatie van de raad met de ondernemingsraad gesproken. In februari 2019 heeft de raad met de raad van toezicht van de Nederlandse tak van een vergelijkbare internationale niet-gouvernementele organisatie gesproken.

Namens de raad van toezicht heeft Chris van Vlissingen als *trustee* deelgenomen aan de jaarlijkse vergadering van het internationale Greenpeace-bestuur en de internationale raad van toezichthouders (*board of trustees*). Een van de directeurs heeft deelgenomen aan de internationale vergadering van directeurs van de nationale/regionale organisaties.

‘Wij bewaken de belangen van het milieu’

Alies ter Kuile is sinds de zomer van 2019 onbezoldigd lid van de raad van toezicht van Greenpeace Nederland. Ze is mede-eigenaar van Fashion Cloud, een online platform voor de mode-industrie.

‘Omdat ik in het dagelijks leven een managementrol heb, en heel direct met het reilen en zeilen van mijn bedrijf betrokken ben, vind ik

het leuk om bij Greenpeace als toezichthouder juist meer op afstand te zitten. In mijn managementrol houd ik niet van lang vergaderen. En laat een raad van toezicht nou vooral veel vergaderen. Gelukkig vind ik als toezichthouder die vergaderingen wél heel leuk, nuttig en niet te lang. Ik heb ook echt iets te brengen. Ik ben jong, en heb dus geen decennia aan ervaring of een reusachtig netwerk, maar ik heb wel veel kennis over technologische innovatie en over de jongere generaties. Het is belangrijk dat de leden in een raad van toezicht elkaar aanvullen, dat er diversiteit is die verder gaat dan de man-vrouwverhouding. Mijn persoonlijke motivatie om toezichthouder bij Greenpeace te zijn, komt van mijn hart voor de natuur. Ik vind dat het milieu in onze samenleving veel te weinig vertegenwoordigd is, het heeft geen stem. Er wordt teveel gekeken naar de mens. Of mensen rond kunnen komen, de gezondheidszorg op orde is – we kennen het rijtje wel. Wat niet voldoende meegenomen wordt, is de belasting die wij vormen voor de aarde. Idealiter komt er een milieubelasting op alles wat we consumeren, te beginnen met vlees en textiel bijvoorbeeld. Als toezichthouder houd je letterlijk toezicht op de uitvoering van de strategie. Je neemt het bestuur aan en in uitzonderlijke gevallen ontsla je bestuursleden. Daarnaast heb je een consulterende rol, je geeft advies en denkt gevraagd en ongevraagd mee met de directie. Bij beursgenoteerde bedrijven bewaakt de toezichthouder de belangen van de aandeelhouders; bij Greenpeace bewaken we de belangen van het milieu.’ <<

In de vergaderingen heeft de raad van toezicht diverse gasten welkom geheten, onder wie leden van het leiderschapsteam, medewerkers van Greenpeace International (GPI) en de accountant.

Tijdens de vergaderingen zijn naast onderwerpen als het jaarverslag en de jaarrekening 2018, de vier- en achtmaandenrapportages 2019 (financieel en inhoudelijk), de driejarenstrategie, de meerjarenbegroting 2019-2021, de begroting 2019 en het reguliere personeelsbeleid (zoals vlootstouw, HR-cyclus en loongebouw) onder andere de volgende onderwerpen aan de orde geweest:

Klimaatverandering en aantasting van de biodiversiteit (het Klimaatakkoord);

- De branden in het Amazonegebied;
- De deelname van Greenpeace aan bijzondere projecten, zoals *All Eyes on the Amazon* en de bestrijding van bosbranden door de vrijwillige Russische brandweer;
- Het integriteitsbeleid (met inbegrip van de aanstelling van *compliance officers*, mede in relatie tot de governance);
- De evaluatie van het duo-directiemodel in relatie tot de herbenoeming van de bestuurders;
- Het automatiseringssysteem (m.b.t. nieuwe systemen voor campagnemanagement en het beheer van supporterdata);
- Innovatie;
- De samenstelling van de raad van toezicht.

Ondertekening

Amsterdam, 12 juni 2020

Chris Fentener van Vlissingen
Voorzitter

René Hampsink
Secretaris

Joris Thijssen
Bestuurder

Anna Schoemakers
Bestuurder

Auditcommissie

De auditcommissie is in 2019 formeel vier keer bijeengekomen. Naast de realisatie van de begroting 2019, het jaarverslag 2018, de managementletter 2018, de begroting 2020 en de actuele financiële stand van zaken, zijn de continuïteitsreserve, het reservebeleid en het liquiditeitsbeleid besproken, alsmede de uitgangspunten van en de kaders bij de begroting. Daarnaast heeft de auditcommissie met de accountant gesproken. Hetgeen in de auditcommissie is besproken, is ook in de vergadering van de voltallige raad van toezicht besproken.

Werkgeversrol

De raad van toezicht heeft in 2019 functioneringsgesprekken en beoordelingsgesprekken met beide bestuurders gevoerd en resultaatafspraken gemaakt voor de komende periode.

Korte vooruitblik naar 2020

Naast de gebruikelijke toezichthoudende agenda zal de raad van toezicht in 2020 in het bijzonder aandacht besteden aan de automatiserings-agenda en de werving van donateurs.

Voorts zal de raad van toezicht zich toeleggen op het werven van nieuwe leden, opdat er zoveel mogelijk kennis en diversiteit binnen de raad van toezicht aanwezig is.

11. JAARREKENING

Balans

(na bestemming van het saldo van baten en lasten)

Alle bedragen zijn in duizenden euro's

Activa		31 december 2019	31 december 2018
A	Immateriële vaste activa	53	82
B	Materiële vaste activa	1.811	1.917
C	Financiële vaste activa	-	-
	Totaal vaste activa	1.864	1.999
D	Vorderingen en overlopende activa	5.166	6.534
E	Effecten	122	122
F	Liquide middelen	10.976	11.051
	Totaal vlottende activa	16.264	17.707
	Activa totaal	18.128	19.706
Passiva		31 december 2019	31 december 2018
G1	Reserves		
	Continuïteitsreserve	4.520	4.841
	Bestemmingsreserves	3.725	4.512
G2	Fondsen		
	Bestemmingsfondsen	211	75
	Totaal reserves en fondsen	8.456	9.428
H	Vorzieningen	37	7
I	Kortlopende schulden	9.618	10.271
J	Langlopende schulden	17	-
	Overige passiva	9.672	10.278
	Passiva totaal	18.128	19.706

Staat van baten en lasten over 2019

Alle bedragen zijn in duizenden euro's

Omschrijving		2019 Realisatie	2019 Begroting	2018 Realisatie
Baten				
A1	Baten van particulieren	17.866	18.570	18.022
A2	Baten van loterijorganisaties	3.557	3.186	2.788
A3	Baten van verbonden (internationale) organisaties	342	-	314
A4	Baten van andere organisaties zonder winststreven	429	456	954
	Som van de geworven baten	22.194	22.212	22.078
A5	Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	67	25	0
	Som van de baten	22.261	22.237	22.078
Lasten				
B1	Internationale activiteiten	8.303	7.863	8.513
B2	Nationale campagnes	4.427	3.985	3.465
B3	Communicatie en mobilisatie	4.122	4.076	3.906
B	Besteed aan doelstellingen	16.852	15.923	15.884
C	Wervingskosten	5.199	5.538	4.490
D	Kosten beheer en administratie	1.183	1.397	1.087
	Som van de lasten	23.234	22.859	21.461
	Saldo financiële baten en lasten			
F	Saldo financiële baten en lasten	2	- 20	- 36
	Saldo van baten en lasten	- 971	- 642	581
Bestemming saldo van baten en lasten				
	Toevoegingen/onttrekkingen aan			
	Continuïteitsreserve	- 321	366	1
	Bestemmingsreserves	- 786	- 1000	543
	Bestemmingsfondsen	136	- 8	37
	Totaal	- 971	- 642	581

Kasstroomoverzicht

Alle bedragen zijn in duizenden euro's

Opgesteld volgens de indirecte methode	2019	2018
Resultaat	- 971	581
Aanpassing voor		
Afschrijvingen (im)materiële vaste activa	461	421
Boekwaarde desinvesteringen	63	-
Af-/toename in voorraden	-	-
Af-/toename in debiteuren	383	195
Af-/toename in overige vorderingen	985	- 1.146
Af-/toename in crediteuren	- 34	- 106
Af-/toename in overige schulden	- 620	- 239
Af-/toename in voorzieningen	30	- 2
Kasstroom uit operationele activiteiten (A)	297	- 296
Investeringsactiviteiten		
Investeringen in (im)materiële vaste activa	- 389	- 147
Kasstroom uit investeringsactiviteiten (B)	- 389	- 147
Financieringsactiviteiten		
Mutaties in effecten	0	4.588
Mutaties in financiering op lange termijn	17	504
Kasstroom uit financieringsactiviteiten (C)	17	5.092
Toename liquide middelen (A + B + C)	- 75	4.650
Mutatie liquide middelen per 1 januari	11.051	6.401
Mutatie liquide middelen per 31 december	10.976	11.051
Toename liquide middelen	- 75	4.650

Toelichting op de jaarrekening

Algemene toelichting

De jaarrekening omvat de financiële gegevens van Stichting Greenpeace Nederland, statutair gevestigd op NDSM-Plein 32 te Amsterdam, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 41198809.

Greenpeace Nederland is onafhankelijk en ontvangt geen subsidies van overheden of bijdragen van bedrijven. Dankzij onze vele supporters en de Nationale Postcode Loterij en haar deelnemers kunnen we onze milieucampagnes blijven voeren, in Nederland én wereldwijd.

Verslaggevingsperiode

De jaarrekening beslaat een verslaggevingsperiode van een jaar. Het boekjaar loopt van 1 januari tot en met 31 december.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen, de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden jaarlijks beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap uitgeoefend kan worden of waarop invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen, worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van de stichting en nauwe verwanten zijn verbonden partijen. Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen en beleggingen die zonder beperkingen en zonder materieel risico van waardeverminderingen als gevolg van de transactie kunnen worden omgezet in geldmiddelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest en ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Transacties waarbij geen ruil van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving - in het bijzonder Richtlijn 650 - Fondsenwervende Organisaties.

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de winst-en-verliesrekening en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen ervan naar de organisatie zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling ervan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag ervan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten verantwoord wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verantwoord wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, dan wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet

meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

Vreemde valuta

De jaarrekening is gepresenteerd in euro's, de functionele en presentatievaluta van de stichting. Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend in de functionele valuta tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten. Niet-monetaire activa worden omgerekend tegen de wisselkoers op transactiedatum.

Leasing

Als de stichting optreedt als lessee in een operationele lease, dan wordt het leaseobject niet geactiveerd. Vergoedingen die worden ontvangen als stimulering voor het afsluiten van een overeenkomst worden verwerkt als een vermindering van de leasekosten over de leaseperiode. Leasebetalingen en vergoedingen inzake operationele leases worden lineair over de leaseperiode ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht, tenzij een andere toerekeningssystematiek meer representatief is voor het patroon van de met het leaseobject te verkrijgen voordelen.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten beleggingen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, liquide middelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige overlopende passiva. Greenpeace Nederland maakt géén gebruik van afgeleide instrumenten (derivaten).

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde. De grondslagen voor de waardering na eerste opname zijn hieronder per post vermeld.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden berekend als een percentage over

de aanschafprijs, volgens de lineaire methode, op basis van de geschatte economische levensduur. De gehanteerde afschrijvingstermijn bedraagt drie jaar. De afschrijving start op het moment dat een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij desinvestering.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs, volgens de lineaire methode, op basis van de economische levensduur. Bij vervoermiddelen hanteren we een restwaarde van 10 % over de aanschafwaarde.

De volgende afschrijvingspercentages worden hierbij gehanteerd:

• Verbouwingen	: 10 %
• Inventaris	: 20 %
• Duurzame inventaris	: 10 %
• Vervoermiddelen	: 10 %
• Hardware en software	: 33 ¹ / ₃ %
• Intellectueel eigendom	: 33 ¹ / ₃ %

Onderhoudsuitgaven worden enkel geactiveerd wanneer deze uitgaven de levensduur van het actief verlengen.

Financiële vaste activa

De onder financiële vaste activa opgenomen overige vorderingen omvatten verstrekte leningen en overige vorderingen. Vervolgens worden deze leningen gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Indien er bij de verstrekking van leningen sprake is van disagio of agio, wordt dit gedurende de looptijd ten gunste respectievelijk ten laste van het resultaat gebracht als onderdeel van de effectieve rente. Ook transactiekosten worden verwerkt in de eerste waardering en als onderdeel van de effectieve rente ten laste van het resultaat gebracht. Bijzondere waardeverminderingen worden in mindering gebracht op de winst-en-verliesrekening.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden bij eerste verwerking verwerkt tegen de reële waarde. Vorderingen worden na de eerste verwerking verwerkt tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid van vorderingen worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vorderingen. Bij de waardering van nalatenschappen wordt rekening gehouden met eventuele rechten van vruchtgebruik.

Effecten

De beleggingsportefeuille van Greenpeace Nederland bestaat uit ter beurze genoteerde aandelen. De beleggingsportefeuille is gebaseerd

op een financieel statuut dat uitgaat van onze missie. De aandelen zijn gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Zowel de ongerealiseerde als de gerealiseerde waardemutaties worden verantwoord in de staat van baten en lasten en niet rechtstreeks ten gunste of ten laste van het vermogen gebracht.

Liquide middelen

Kortlopende deposito's, spaarrekeningen, rekeningen-courant en kas staan gepresenteerd onder liquide middelen. De liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde en staan, met uitzondering van gestelde bankgaranties, ter vrije beschikking aan de organisatie.

Reserves en fondsen

Greenpeace Nederland onderscheidt twee soorten reserves, de continuïteitsreserve en de bestemmingsreserves, en bestemmingsfondsen.

Continuïteitsreserve

Een continuïteitsreserve wordt gevormd voor de dekking van risico's op korte termijn en om zeker te stellen dat Greenpeace Nederland ook in de toekomst aan haar verplichtingen kan voldoen. Volgens de Richtlijn Financieel Beheer Goede Doelen van Goede Doelen Nederland kan hiervoor een reserve worden aangehouden van maximaal 1,5 maal de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie. Onder kosten van de werkorganisatie wordt verstaan: kosten van eigen personeel, huisvestingskosten, kantoor- en algemene kosten en de kosten van fondsenwerving.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves zijn de door het bestuur van Greenpeace Nederland voor een speciaal doel bestemde delen van de reserves waaraan (delen van) het jaarresultaat kunnen worden toegevoegd en/of onttrokken.

Bestemmingsfondsen

Indien door derden aan een deel van de gedoneerde gelden een specifieke besteding is gegeven, wordt het nog niet bestede deel daarvan aangemerkt als bestemmingsfonds. Bestemmingsfondsen onderscheiden zich van bestemmingsreserves doordat niet het bestuur van Greenpeace Nederland, maar een derde een bestemming aan de middelen heeft gegeven.

Vorzieningen

Vorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen.

Een voorziening wordt in de balans opgenomen wanneer er sprake is van:

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden;
- waarvan de hoogte betrouwbaar kan worden vastgesteld;
- en het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Pensioenen

De medewerkers van Greenpeace Nederland hebben een pensioenregeling die is ondergebracht bij Zwitserleven. Deze pensioenregeling betreft een beschikbare premieregeling. Dat wil zeggen dat er maandelijks per medewerker een bedrag - afhankelijk van leeftijd en salaris - wordt afgedragen, waarmee een persoonlijk pensioenkapitaal wordt opgebouwd voor het ouderdomspensioen. De pensioenregeling wordt volgens de Pensioenwet gekarakteriseerd als premieovereenkomst. De uitvoeringsovereenkomst met de pensioenuitvoerder heeft een looptijd van vijf jaar. De belangrijkste afspraken die zijn opgenomen in deze uitvoeringsovereenkomst, zijn de volgende:

- Regeling bij pensioneren: de uitvoeringsovereenkomst voorziet in een beleggingsverzekering die voorziet in een pensioenkapitaal op de pensioendatum.
- Regeling bij overlijden: de uitvoeringsovereenkomst voorziet in de verzekering van de volgende risicodekking(en) bij overlijden van de deelnemer vóór de pensioendatum:
  - Levenslang partnerpensioen
  - Wezenpensioen
- Regeling bij arbeidsongeschiktheid: de uitvoeringsovereenkomst voorziet in de verzekering van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid.

Greenpeace Nederland heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen conform de uitvoeringsovereenkomst aan Zwitserleven. Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan de pensioenuitvoerder verschuldigde pensioen- en risicopremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, dan wordt een overlopende actiefpost opgenomen, voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door Zwitserleven of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag, rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

Grondslagen voor bepaling van de staat van baten en lasten

Donaties

Jaardonaties worden verantwoord in het jaar waarop ze betrekking hebben. Greenpeace ontvangt een groot deel van die donaties al vóór het einde van het lopende boekjaar. Omdat ze betrekking hebben op het volgende boekjaar worden ze aan dat jaar toegerekend. De vooruitontvangen donaties worden als schuld opgenomen op de balans. Overige donaties worden verantwoord op het moment dat Greenpeace ze ontvangt, hetgeen ook het moment van toekenning is.

Giften

Giften worden opgenomen in het boekjaar waarin deze aan Greenpeace Nederland zijn toegekend.

Nalatenschappen en legaten

Baten uit nalatenschappen worden verantwoord in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Nalatenschappen belast met vruchtgebruik worden geactiveerd voor zover de vruchtgebruiker geen interings- of vervreemdingsbevoegdheid heeft op het bloot eigendom of het vermogen mag beleggen of herbeleggen. Nalatenschappen belast met vruchtgebruik die niet aan de activeringscriteria voldoen, worden in de toelichting vermeld. Verantwoording hiervan vindt pas plaats in de staat van baten en lasten bij beëindiging van het vruchtgebruik of bij verkoop van het blote eigendom.

Baten van acties derden

Baten acties derden zijn verantwoord in het boekjaar waarop de baten betrekking hebben.

Baten van loterijorganisaties en major donors

Baten van loterijorganisaties en *major donors* worden verantwoord in het jaar dat de bijdrage is toegekend, tenzij er een terugbetalingsverplichting bestaat bij het niet besteden van de bijdragen aan een specifieke bestedingsvoorwaarde. In dat geval

worden de baten verantwoord op het moment dat de (verplichting tot) besteding van bijdragen plaatsvindt.

Resultaat beleggingen

Alle financiële baten en lasten inzake de beleggingen worden in de staat van baten en lasten verantwoord.

Bestedingen

Bestedingen aan internationale activiteiten en nationale campagnes alsmede aan communicatie en mobilisatie worden als last verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarop deze bestedingen betrekking hebben.

De salarissen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestaties worden verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de stichting.

Kostentoe rekening

De richtlijn voor de jaarverslaggeving, Richtlijn 650, bepaalt dat de kosten van de eigen organisatie gespecificeerd en verdeeld moeten worden naar bestemming.

Greenpeace Nederland wijst de directe en indirecte kosten toe aan de volgende hoofdgroepen: internationale of nationale campagnes, communicatie en mobilisatie, werving van baten en de post beheer en administratie.

Conform bijlage 3 van Richtlijn 650 zijn onze kosten gegroepeerd naar de verschillende kostencategorieën: subsidies en bijdragen, afdrachten, aankopen en verwervingen, uitbesteed werk, communicatiekosten, personeelskosten, huisvestingskosten, kantoor- en algemene kosten, en afschrijving. Op basis van de verdeelsleutel betaalde fte's worden deze kosten verdeeld over de hoofdgroepen van de staat van baten en lasten.

Kengetallen

De richtlijn voor de jaarverslaggeving, Richtlijn 650, schrijft het vermelden van kengetallen voor, die hieronder nader worden toegelicht.

- Besteding van lasten aan de doelstelling: deze norm geeft weer welk percentage van de totale lasten aan de doelstelling is besteed.

Greenpeace Nederland voegt zelf toe:

- Kosten van beheer en organisatie: deze norm betreft het percentage dat de kosten voor beheer en administratie uitmaken van de totale lasten.

A Specificatie Immateriële vaste activa

Alle bedragen zijn in duizenden euro's

Omschrijving	Immateriële vaste activa	Immateriële vaste activa in ontwikkeling	Totaal Immateriële vaste activa
Afschrijvingspercentage	33%	0	
<i>Stand per 1 januari 2019</i>			
Aanschafwaarde	1.042	70	1.112
Cumulatieve afschrijvingen	1.030	-	1.030
Boekwaarde	12	70	82
<i>Mutaties</i>			
bij: Investeringsen	57	-	57
af: Desinvesteringen	-	61	61
af: Afschrijvingen	25	-	25
bij: Cumulatieve afschrijving desinvesteringen	-	-	-
Saldo	32	- 61	- 29
<i>Stand per 31 december 2019</i>			
Aanschafwaarde	1.099	9	1.108
Cumulatieve afschrijvingen	1.055	-	1.055
Boekwaarde	44	9	53

De immateriële vaste activa betreffen voornamelijk computersoftware en de ontwikkelingskosten voor de website.

B Specificatie Materiële vaste activa

Alle bedragen zijn in duizenden euro's

Omschrijving	Verbouwing	Inventaris	Computer- hardware	Totaal materiële vaste activa t.b.v. bedrijfs- voering	Campagne- middelen	Schepen	Vervoer- middelen	Totaal materiële vaste activa t.b.v. doelstelling	Totaal Materiële vaste activa
Afschrijvingspercentage	10%	20%	33%		10% - 20%	10%	10%		
<i>Stand per 1 januari 2019</i>									
Aanschafwaarde	2.958	373	621	3.952	56	130	182	368	4.320
Cumulatieve afschrijvingen	1.366	251	516	2.133	25	117	128	270	2.403
Boekwaarde	1.592	122	105	1.819	31	13	54	98	1.917
<i>Mutaties</i>									
bij: Investerings	89	13	37	139			193	193	332
af: Desinvesteringen	-	-	-	-			15	15	15
af: Afschrijvingen	313	24	69	406	7	1	22	30	436
bij: Cumulatieve afschrijving desinvesteringen	1			1			12	12	13
Saldo	- 223	- 11	- 32	- 266	- 7	- 1	168	160	- 106
<i>Stand per 31 december 2019</i>									
Aanschafwaarde	3.047	386	658	4.091	56	130	360	546	4.637
Cumulatieve afschrijvingen	1.678	275	585	2.538	32	118	138	288	2.826
Boekwaarde	1.369	111	73	1.553	24	12	222	258	1.811

De materiële vaste activa verdelen we naar activa ten behoeve van de bedrijfsvoering en activa ten behoeve van de organisatiedoelstelling. Het overzicht geeft inzicht in de aanschaf (investerings) en de afschrijvingen in 2019.

De totale waarde van de materiële vaste activa nam in 2019 af door reguliere afschrijvingen van € 0,4 miljoen en toe door (vervangings) investeringen met € 0,3 miljoen.

D Vorderingen en overlopende activa

Alle bedragen zijn in duizenden euro's

	Omschrijving	31 december 2019	31 december 2018
D1	Debiteuren nalatenschappen	2.517	2.912
D2	Overige debiteuren	73	61
D3	Vorderingen op Greenpeace International	-	246
D4	Vorderingen op Greenpeace-organisaties wereldwijd	-	-
D5	Overige vorderingen en overlopende activa	2.533	3.315
D7	Vorderingen op pensioenverzekeraar	43	-
	Totaal vorderingen	5.166	6.534

De debiteuren uit hoofde van nalatenschappen zijn afgenomen ten opzichte van voorgaand jaar. Mensen kunnen (een deel van) een erfenis of een legaat nalaten aan Greenpeace Nederland. Op basis van informatie van de notaris over de te verwachten omvang waarderen we de nalatenschappen op de balans als vordering tot het bedrag is overgemaakt. De afname van de vordering werd veroorzaakt door een afname van het aantal dossiers en een afname van de gemiddelde dossierwaarde.

Onder de kortlopende vorderingen is de nog te ontvangen jaarbijdrage van de Nationale Postcode Loterij van € 2,25 miljoen verantwoord. Deze bijdrage is formeel toegezegd in 2019 en in maart 2020 ontvangen. Verder bestaan de overige vorderingen en overlopende activa uit nog te ontvangen projectbijdragen en vooruitbetaalde kosten.

De vordering op onze pensioenverzekeraar betreft een vooruitbetaalde factuur voor de premie van januari 2020.

E Effecten

Alle bedragen zijn in duizenden euro's

Omschrijving		Marktwaaarde per 31 december 2019	Marktwaaarde per 31 december 2018	Vermogens- mutatie	Mutatie % marktwaarde	Bruto Rende- mentsbijdrage t.o.v. gemiddelde marktwaarde
E1	Aandelen					
	Triodos Groenfonds	120	120	-	-	0,00%
	Overige beleggingen	2	2	-	-	4,50%
	Totaal	122	122	-	-	0,00%

De aandelen in het Triodos Groenfonds worden aangehouden voor directe aanwending in het kader van de organisatiedoelstelling. Dit fonds belegt in groene projecten die de ontwikkeling en het behoud van natuur en milieu bevorderen. In het kader van onze doelstellingen heeft Greenpeace Nederland ook een minimaal aantal aandelen Shell, Unilever, Arcadis, Ahold Delhaize, AEGON en Nationale Nederlanden in bezit. Zo kunnen we aanwezig zijn op de algemene aandeelhoudersvergaderingen om daar het milieubeleid van deze ondernemingen aan de orde te stellen. Alle aangehouden effecten zijn toegelaten tot de handel op de beurs.

F Liquide middelen

Alle bedragen zijn in duizenden euro's

Omschrijving		31 december 2019	31 december 2018
F1	Saldi op spaarrekeningen	9.636	10.084
F3	Saldi op rekeningen-courant	1.328	961
F4	Saldi in kas	12	6
	Totaal liquide middelen	10.976	11.051

Om te kunnen voldoen aan de betalingsverplichtingen op korte termijn moet Greenpeace Nederland een deel van de middelen direct beschikbaar hebben. Deze middelen worden verantwoord op de Balans onder Liquide middelen. Hieronder vallen ook alle spaartegoeden met een looptijd van korter dan één jaar. Behoudens een gestelde garantie voor de huur van het kantoorpand ter waarde van € 95.000 zijn alle middelen direct opeisbaar.

Het kasbeleid van Greenpeace Nederland is erop gericht de middelen onder te brengen bij banken die een consequent duurzaam en maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid voeren. Voor de verschillende betalingsdoeleinden en het incasseren van donaties houden we rekeningen-courant aan bij voornamelijk Triodos Bank.

Spaartegoeden en deposito's zijn volledig duurzaam ondergebracht bij ASN Bank en Triodos Bank.

G Reserves en fondsen

Alle bedragen zijn in duizenden euro's

Omschrijving	G1 Reserves			G2 Fondsen	Totaal reserves en fondsen
	Continuïteits-reserve	Bestemmings-reserves	Totaal reserves	Fondsen	
Eindstand 31 december 2018	4.841	4.511	9.352	75	9.428
Onttrekkingen	350	1.336	1.686	105	1.791
Vrijval	-	316	316	-	316
Toevoegingen	29	866	895	241	1.136
Eindstand 31 december 2019	4.520	3.725	8.245	211	8.456

De reserves en fondsen zijn met € 1 miljoen afgenomen als gevolg van de resultaatbestemming. Het negatieve resultaat was voor € 0,6 miljoen begroot. Gedurende het jaar heeft het bestuur besloten € 0,3 miljoen extra te onttrekken.

Op de balans maakt Greenpeace Nederland onderscheid tussen reserves en fondsen. De verwerkingswijze is toegelicht in de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling. Het reservebeleid van Greenpeace Nederland is gericht op instandhouding van de continuïteitsreserve. De reserve is ondergebracht in direct opeisbare spaartegoeden.

Continuïteitsreserve

De continuïteitsreserve is gebaseerd op een risicoanalyse waarin onder andere rekening is gehouden met een afname van de inkomsten voor minimaal een jaar. Per 31 december 2019 bedraagt de continuïteitsreserve € 4,52 miljoen. Dit staat gelijk aan 0,34 keer de kosten van de werkorganisatie (op basis van de realisatie 2019), wat ruimschoots past binnen de gestelde maximale hoogte (1,5 keer) zoals voorgeschreven in de Richtlijn Financieel Beheer Goede Doelen van Goede Doelen Nederland.

G1 Bestemmingsreserves

Alle bedragen zijn in duizenden euro's

Omschrijving	Exploitatie volgend boekjaar	Internationale bijdragen	Stralingsproject	Innovatie werving donateurs	Projecten ter bescherming van het milieu	Reserve nationale en internationale activiteiten	Reserve coronacrisis	Reserve vruchtgebruik nalatenschappen	Reserve doorlopende projecten	Totaal bestemmingsreserves
Stand 1 januari 2019	300	511	11	300	568	2.250	-	329	243	4.512
Onttrekkingen	300	211	11	228	324	-	-	19	243	1.336
Vrijval	-	-	-	72	244	-	-	-	-	316
Toevoegingen	450	-	-	-	-	-	416	-	-	866
Eindstand 31 december 2019	450	300	-	-	-	2.250	416	310	-	3.726

Het negatieve resultaat was voor € 0,6 miljoen begroot en is onttrokken uit de reserves die hiervoor in eerdere jaren zijn bestemd. De reserve 'exploitatie volgend boekjaar' is bestemd om volgend jaar in te zetten voor de reguliere exploitatie. De reserve voor 'internationale bijdragen' is gevormd om een deel van het positieve resultaat te besteden aan internationale Greenpeace-campagnes.

In verband met de onzekerheid waarmee de coronacrisis gepaard gaat, is besloten het niet bestede deel van de reserves voor 'innovatie werving donateurs' en 'projecten ter bescherming van het milieu' vrij te laten vallen ten gunste van de reserve voor de gevolgen van de coronacrisis, evenals het restant van het te bestemmen saldo. Hiermee is het totaalbedrag voor deze reserve € 0,4 miljoen.

G2 Bestemmingsfondsen

Alle bedragen zijn in duizenden euro's

Omschrijving	Project Food For Life	VR Oceanen	E-learning	Duurzame investeringen	Stralingsproject	Europe is Burning	Noordzee	Totaal
Stand 1 januari 2019	11	8	7	49	-	-	-	75
Toevoegingen	-	-	-	41	106	57	37	241
Onttrekkingen	11	8	7	4	75	-	-	105
Eindstand 31 december 2019	-	-	-	86	31	57	37	211

In 2019 zijn vier geormerkte giften ontvangen die per jaareinde nog niet (geheel) zijn besteed. Het bestemmingsfonds 'Duurzame investeringen' wordt in de komende vijf jaar aangewend om de afschrijvingslasten van de betreffende investeringen te dekken. De overige fondsen worden in 2020 besteed.

H Voorzieningen

Alle bedragen zijn in duizenden euro's

Omschrijving	Personeels kosten	Totaal
Stand 1 januari 2019	7	7
Onttrekkingen	2	2
Toevoegingen	32	32
Vrijval		
Eindstand 31 december 2019	37	37

Voorzieningen worden getroffen voor verplichtingen waarvan we de omvang op betrouwbare wijze kunnen schatten.

I Kortlopende schulden

Alle bedragen zijn in duizenden euro's

Omschrijving	31 december 2019	31 december 2018
J1 Vooruitontvangen donaties	3.512	3.599
J2 Schulden aan Belastingdienst	211	152
J3 Schulden aan Greenpeace-organisaties wereldwijd	2.079	2.681
J4 Schulden aan Greenpeace International	54	-
J5 Crediteuren	434	468
J6 Schulden aan pensioenverzekeraar	-	-
J7 Overige schulden en overlopende passiva	3.328	3.371
Totaal kortlopende schulden	9.618	10.271

Kortlopende schulden hebben een looptijd van minder dan een jaar. Onder de kortlopende schulden verantwoorden we ook de vooruitontvangen donaties voor het volgende boekjaar. Greenpeace Nederland ontvangt de jaardonaties voor het nieuwe boekjaar van financiële supporters voor een groot deel al in december, hoewel ze zijn bedoeld voor onze activiteiten in het volgende jaar.

De kortlopende schulden aan de Belastingdienst hebben betrekking op de af te dragen loonbelasting en omzetbelasting.

De schulden aan Greenpeace-organisaties wereldwijd bestaan uit nog te betalen projectbijdragen die zijn toegezegd voor de projecten *All Eyes on the Amazon* en *Russische brandweerteams bestrijden klimaatverandering*. In de jaarrekening 2018 zijn deze schulden opgenomen onder de overige schulden en overlopende passiva. Voor vergelijkingsdoeleinden zijn de vergelijkende cijfers in bovenstaand overzicht aangepast.

Bij de post Crediteuren staan de leveranciers aan wie wij op de balansdatum nog geld verschuldigd zijn. Conform ons financieel beleid worden facturen binnen vier weken na factuurdatum betaald.

I7 Overige schulden en overlopende passiva

Alle bedragen zijn in duizenden euro's

Omschrijving	31 december 2019	31 december 2018
Nog te betalen vakantiegeld en -dagen	447	363
Nog te ontvangen facturen / te betalen bedragen	252	458
Nog te betalen projectbijdragen	-	970
Vooruitontvangen projectbijdragen	2.629	1.580
Totaal overige schulden en overlopende passiva	3.328	3.371

De overige schulden en overlopende passiva betreffen hoofdzakelijk vooruitontvangen projectbijdragen. De vooruitontvangen projectbijdragen betreffen bijdragen van de Nationale Postcode Loterij en Stichting Hivos die nog niet zijn toegezegd of besteed.

J Langlopende schulden

Alle bedragen zijn in duizenden euro's

Omschrijving	31 december 2019	31 december 2018
I3 Borg onderhuur	17	-
Totaal langlopende schulden	17	-

De langlopende schuld betreft een borgsom inzake de verhuur van een deel van het kantoorpand van Greenpeace Nederland.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Op basis van eerder afgesloten contracten en afspraken kunnen situaties ontstaan waarbij wij een verplichting zijn aangegaan die (nog) niet uit de administratie te herleiden is. Diezelfde situatie kan ontstaan wanneer wij de ontvangende partij zijn en er dus sprake is van rechten.

Huurverplichtingen

De huurverplichting voor het kantoor loopt tot en met de zomer van 2024 en voor de loods tot begin 2023. De huurverplichting was iets hoger dan in 2018 als gevolg van de prijsindexatie en bedroeg voor kantoor en loods in 2019 in totaal € 593.000 (met een inschatting van de indexatie die in juli 2020 wordt toegepast). In 2018 was de huurverplichting € 553.000.

Onderhuur kantoorruimte

Per 1 april 2019 is een onderhuurovereenkomst gesloten voor een deel van het kantoorpand voor € 109.000 per jaar, inclusief btw. De huurovereenkomst is gesloten voor een periode van drie jaar, met optie tot verlenging door de huurder met één jaar. De huur wordt voor het eerst per 1 juli 2020 geïndexeerd.

Leaseverplichtingen

De leaseverplichtingen betreffen een print- en een kopieercontract voor de duur van vijf jaar, met ingang van 2016, en bedroegen voor de gehele looptijd € 67.064, inclusief btw. Per balansdatum bedragen de leaseverplichtingen € 13.285, inclusief btw, voor een periode van een jaar.

Overige aangegane verplichtingen

In 2020 zal Greenpeace Nederland € 6,1 miljoen bijdragen aan Greenpeace International, ter ondersteuning van de internationale campagnes. Daarnaast dragen we € 0,3 miljoen bij aan Greenpeace EU, voor het Europese netwerk in Brussel en Europese campagnes.

Periodieke schenkingen

Greenpeace Nederland heeft per eindejaar contracten met periodieke schenkers met een totale waarde van € 856.000 per jaar. Hiervan zijn contracten met een jaarwaarde van € 758.000 voor onbepaalde tijd aangegaan.

Vruchtgebruik nalatenschappen

Nalatenschappen waarop een vruchtgebruik rust met interingsbevoegdheid voor de vruchtgebruiker, worden als baten verantwoord in het jaar dat het vruchtgebruik eindigt. Uit hoofde hiervan had Greenpeace Nederland eind 2019 een uitgesteld recht van € 412.000 (2018: € 322.000).

Bankgaranties

Ten behoeve van derden en uit hoofde van de normale bedrijfsvoering heeft Greenpeace Nederland bankgaranties afgegeven voor ongeveer € 95.000 (2018: € 95.000). Deze bankgaranties zijn onder de Liquide middelen opgenomen op de Balans.

Juridische geschillen, claims en procedures

Bij het opstellen van de jaarrekening zijn er twee lopende procedures bekend die in de toekomst mogelijk een financiële impact kunnen hebben.

Shell-olieplatformen

Greenpeace Nederland en Greenpeace International hebben op 14 en 15 oktober 2019 vreedzaam geprotesteerd op Brent-olieplatformen van Shell in het Britse gedeelte van de Noordzee. In 1998 zijn alle leden van de OSPAR-commissie het eens geworden over een verbod op het storten van installaties in het noordoostelijke deel van de Atlantische Oceaan. Shell heeft de regering van het Verenigd Koninkrijk echter om een ontheffing gevraagd en wil de fundamente van vier niet langer operationele olieplatformen in zee laten staan. In de opslagtanks van drie van die platformen zit nog zo'n 640.000 kubieke meter oliehoudend water en 40.000 kubieke meter oliehoudend sediment. In totaal bevatten de platforms meer dan 11.000 ton olie. Shell heeft na het protest van Greenpeace een gerechtelijk verbod geëist op alle toekomstige Greenpeace-protesten in de buurt van of op de Brent-olieplatformen.

Dit verbod wordt in twee delen door de Schotse rechtbank behandeld, een interim-verbod en een permanent verbod. Shell heeft de zaak voor het interim-verbod gewonnen. Als gevolg daarvan moeten Greenpeace Nederland en Greenpeace International behalve de eigen advocaatkosten ook de proceskosten van Shell betalen. Het permanente verbod zal in het najaar van 2020 door de rechter in Schotland worden behandeld. De financiële impact van deze zaak kan nog niet betrouwbaar worden vastgesteld.

Bestrijdingsmiddelen

Bij het Europees Hof hebben we in 2018 een rechtszaak aangespannen om meer transparantie bij de toelating van bestrijdingsmiddelen te forceren. We vroegen om de precieze gegevens over de geteste stoffen bij de herbeoordeling van het omstreden onkruidgif glyfosaat. Door deze zaak heeft het Hof geoordeeld dat de toelatingsdossiers van bestrijdingsmiddelen openbaar moeten worden gemaakt. Dit is een grote doorbraak.

Toen de zaak werd teruggelegd bij een lagere rechter van het Hof, kwam deze echter tot de conclusie dat de precieze samenstelling van bestrijdingsmiddelen valt onder het intellectueel eigendom van producenten. Onze eis werd hiermee niet toegekend, waardoor de kosten voor het proces op ons verhaald kunnen worden. Aangezien er verschillende partijen betrokken zijn bij deze zaak en er tot op heden slechts één claim is ingediend, kunnen wij de financiële impact hiervan niet betrouwbaar inschatten.

Toelichting op de staat van baten en lasten

Kengetallen

Omschrijving	Norm	2019 Realisatie	2018 Realisatie	2017 Realisatie	2017-2019 Gemiddelde
1 % besteed aan doelstellingen	70 %	72,5 %	73,9 %	77,4 %	74,6 %
2 % beheer en administratie	3 %-5 %	5,1 %	5,1 %	5,1 %	5,1 %

We nemen in ons jaarverslag kengetallen op voor de bestedingen aan de organisatiedoelstellingen en de kosten voor beheer en administratie (zie ook de Grondslagen).

NB. De percentages kunnen niet worden opgeteld.

Deze kengetallen berekenen we als volgt:

1. Dit percentage wordt verkregen door het totaal van de bestedingen aan de doelstellingen te delen door de totale lasten.
2. Dit percentage wordt verkregen door het totaal van de bestedingen aan beheer en administratie te delen door de totale lasten.

Het percentage bij 1 betreft de besteding aan organisatiedoelstellingen. Deze is in 2019 afgenomen in vergelijking met eerdere jaren. Dit komt met name doordat er in 2019 veel in fondsenwerving is geïnvesteerd.

Het percentage bij kengetal 2 ligt met 5,1 % net boven de daarvoor gestelde norm.

A Totale baten

De totale baten in 2019 bedroegen € 22,3 miljoen. We geven een toelichting op de verschillende baten.

A1 Baten van particulieren				
Alle bedragen zijn in duizenden euro's				
	Omschrijving	2019 Realisatie	2019 Begroting	2018 Realisatie
A11	Donaties doorlopend	14.184	14.435	14.293
A12	Incidentele giften	1.430	715	821
A13	Nalatenschappen	1.392	2.600	2.093
A14	Overige baten van particulieren	-	-	10
A15	Periodieke schenkingen	860	820	805
A1	Baten van particulieren	17.866	18.570	18.022

De totale baten van particulieren zijn € 0,7 miljoen lager dan begroot en liggen redelijk in lijn met voorgaand jaar.

A11 Donaties doorlopend

De opbrengsten uit doorlopende donaties zijn ten opzichte van 2018 met € 100.000 afgenomen. De oorzaak hiervan is dat het aantal financiële supporters is gedaald van 361.041 naar 354.326.

A12 Incidentele giften

De incidentele giften zijn ten opzichte van 2018 met € 0,6 miljoen toegenomen en zijn € 0,7 miljoen hoger dan begroot.

A13 Nalatenschappen

De inkomsten uit nalatenschappen zijn in 2019 € 1,2 miljoen lager uitgevallen dan begroot en € 0,7 miljoen lager dan in 2018. Deze afname wordt veroorzaakt door een lager aantal dossiers en een lagere gemiddelde waarde per dossier ten opzichte van voorgaand jaar.

A15 Periodieke schenkingen

De baten uit periodieke schenkingen liggen in lijn met voorgaand jaar en met de begroting.

A2 Baten van loterijorganisaties				
Alle bedragen zijn in duizenden euro's				
	Omschrijving	2019 Realisatie	2019 Begroting	2018 Realisatie
A20	Nationale Postcode Loterij reguliere bijdrage	2.270	2.250	2.250
A21	Nationale Postcode Loterij extra projectbijdragen	1.287	936	538
A2	Baten van loterijorganisaties	3.557	3.186	2.788

De baten van loterijorganisaties zijn € 0,4 miljoen hoger dan begroot door realisatie van een extra projectbijdrage van de Nationale Postcode Loterij voor ons werk in het Amazonegebied. Deze projectbijdrage bedraagt in totaal € 2 miljoen, waarvan in 2019 € 0,4 miljoen is besteed. Het nog niet bestede deel van deze projectbijdrage is verantwoord onder de kortlopende schulden.

A3 Baten van verbonden organisaties

Alle bedragen zijn in duizenden euro's

Omschrijving		2019 Realisatie	2019 Begroting	2018 Realisatie
A30	Baten van verbonden organisaties	342	-	314
A3	Baten van verbonden organisaties	342	-	314

De baten van verbonden organisaties betreffen bijdragen van andere Greenpeace-kantoren voor projecten waarvan Greenpeace Nederland de leiding heeft. Deze bijdragen zijn gedurende het jaar toegekend en waren niet meegenomen in de begroting. In dit geval gaat het om een bedrag dat door Greenpeace UK via ons aan de *All Eyes on the Amazon*-campagne is toegevoegd.

A4 Baten van andere organisaties zonder winststreven

Alle bedragen zijn in duizenden euro's

Omschrijving		2019 Realisatie	2019 Begroting	2018 Realisatie
A40	Major Donors organisaties	429	456	954
A4	Baten van andere organisaties zonder winststreven	429	456	954

De baten van andere organisaties zonder winststreven liggen in lijn met de begroting en zijn met € 0,5 miljoen afgenomen ten opzichte van voorgaand jaar. De afname wordt veroorzaakt doordat er in 2018 € 0,5 miljoen aan projectbijdragen van Stichting Hivos zijn gerealiseerd voor het Droomfondsproject All Eyes on the Amazon.

A5 Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten

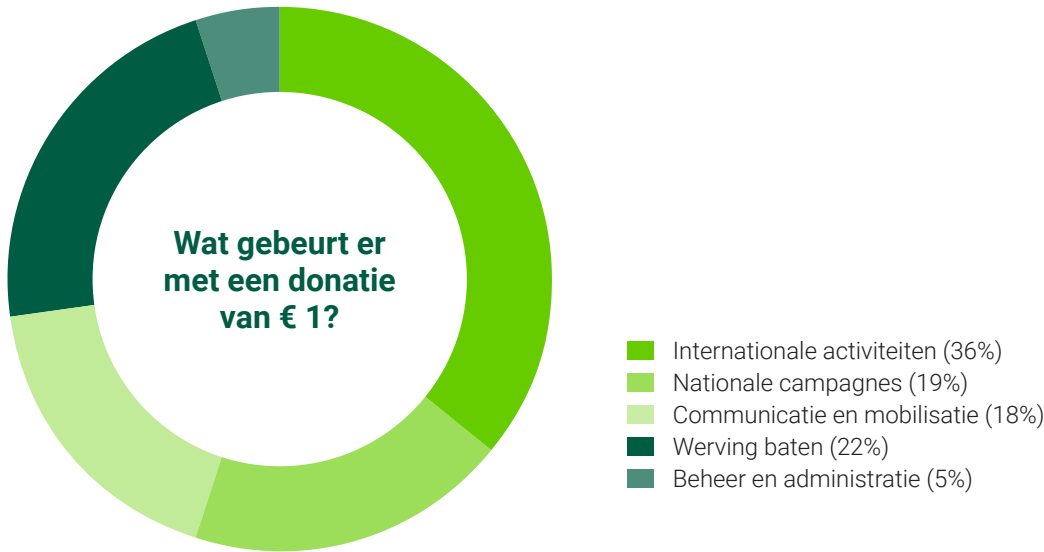
Alle bedragen zijn in duizenden euro's

Omschrijving		2019 Realisatie	2019 Begroting	2018 Realisatie
A50	Baten uit verhuur van kantoorruimte	67	25	-
A50	Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	67	25	-

De baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten betreffen opbrengsten uit de verhuur van een deel van de kantoorruimte.

Totale Lasten

In dit taartdiagram laten we zien hoe de lasten zijn verdeeld in procenten van de totale lasten. We geven een toelichting op de verschillende lasten.

B Besteed aan doelstellingen

We verdelen de lasten die Greenpeace Nederland besteedde aan haar doelstellingen in internationale activiteiten, nationale campagnes en communicatie en mobilisatie, samen 73 %. De kosten voor werving baten alsmede beheer en administratie maken de doelstelling mogelijk en waren in 2019 samen 27 % van de lasten.

B1 Internationale activiteiten

Alle bedragen zijn in duizenden euro's

Omschrijving	2019 Realisatie	2019 Begroting	2018 Realisatie
Steun aan Greenpeace-organisaties wereldwijd	7.943	7.503	8.097
Bijdrage Europese ondersteuning	360	360	416
B1 Internationale activiteiten	8.303	7.863	8.513

Hoewel onze nationale campagnes vaak een grensoverschrijdend karakter hebben, besteedt Greenpeace Nederland een groot deel van haar inkomsten aan internationale activiteiten daar waar die het meest nodig zijn. Dit gaat over onder andere Greenpeace-werk in Azië, Afrika, Brazilië en Centraal-Europa. De verantwoording voor dit werk ligt bij Greenpeace International. Voor deze bijdragen worden jaarlijks overeenkomsten gesloten met Greenpeace International.

Greenpeace International heeft een eigen jaarverslag en jaarrekening waarin ze haar inkomsten en uitgaven verantwoordt en de resultaten toelicht. Omdat het jaarverslag van Greenpeace International geconsolideerde cijfers bevat, verschijnt het altijd later dan ons eigen jaarverslag. De accountant die de jaarrekening van Greenpeace International controleert, heeft de afgelopen jaren telkens een goedkeurende verklaring afgegeven. Een toelichting op de organisatorische en financiële banden van Greenpeace Nederland met Greenpeace International staat in het hoofdstuk 'Greenpeace wereldwijd' van het jaarverslag.

Greenpeace Nederland besteedde in 2019 € 0,2 miljoen minder aan internationale activiteiten dan in 2018, maar ongeveer € 0,4 miljoen meer dan begroot. De bestedingen aan internationale activiteiten zijn voor 2019 als volgt te specificeren:

B1 Internationale activiteiten		Alle bedragen zijn in duizenden euro's
Omschrijving		Totaal 2019
1	GP East Asia	3.208
2	GP Africa	2.070
3	GP Rusland	1.860
4	GP Central Eastern Europe	400
5	GP Brazil	300
6	GP Nordic	55
7	GP South East Asia	25
8	GP Belgium	20
9	GP United States	5
Totaal		7.943
<i>Bijdrage Europese ondersteuning</i>		
10	Politiek werk, Klimaat & Energie	360
Totaal		360
Totaal internationale activiteiten		8.303

Aan Brazilië en Rusland is aanvullend vanuit de kortlopende schulden (verklaard onder I3 in de balans) nog € 602.000 afgedragen voor de projecten *All Eyes on the Amazon* en *Russische brandweerteams bestrijden klimaatverandering*. Het grootste deel van de uitgaven voor internationale campagnes besteedt Greenpeace Nederland op basis van overeenkomsten (*funding agreements*) tussen Greenpeace International en Greenpeace Nederland aan alleen de campagnes in het buitenland. Op grond van overeenkomsten tussen Greenpeace International en de Greenpeace-landen waar de campagnes worden gevoerd, krijgen we regelmatig gedurende het jaar en per jaareinde inhoudelijke rapportages over de voortgang en resultaten van de afgesproken internationale activiteiten.

De ondersteuning aan Greenpeace-campagnes wereldwijd is van groot belang, omdat de strijd voor de bescherming van onder andere bossen en oceanen hoofdzakelijk buiten Nederland wordt gevoerd. Dit is een bewuste keuze en het gevolg van het internationale beleid, waarbij de focus verschuift naar plaatsen in de wereld waar Greenpeace meer verschil wil en kan maken. Het bedrag dat we in 2019 voor internationale campagnes hebben ingezet, komt voort uit donaties die we in datzelfde jaar ontvingen.

B2 Nationale campagnes

Alle bedragen zijn in duizenden euro's

Omschrijving		2019 Realisatie	2019 Begroting	2018 Realisatie
B21	Klimaat en energie	1.442	858	837
B22	Bossen	641	803	607
B23	Oceanen	2	106	88
B24	Giftige stoffen	373	146	160
B25	Food for life / duurzame landbouw	311	80	74
B26	Niet-toegewezen campagnebudget	-	526	1
B27	Campagnecoördinatie en unit actie	1.566	1.466	1.577
B28	Overige campagnes	92	-	121
B2	Nationale campagnes	4.427	3.985	3.465

Nationale campagnes voert Greenpeace Nederland in eigen beheer uit. Uiteraard hebben ook deze campagnes vaak een grensoverschrijdend karakter met een groots internationaal effect. De lasten voor nationale campagnes zijn € 0,7 miljoen hoger dan begroot, met name door de inzet van bestemmingsreserves die eind 2018 zijn gevormd voor (doorlopende) projecten.

B3 Communicatie en mobilisatie

Alle bedragen zijn in duizenden euro's

Omschrijving		2019 Realisatie	2019 Begroting	2018 Realisatie
B31	Cross-media	2621	2.562	2.507
B32	Pers	442	442	374
B33	Supporter care	394	551	508
B34	Educatie	145	108	111
B35	Community development	520	413	406
B3	Mobilisatie	4.122	4.076	3.906

Communicatie en voorlichting over Greenpeace en het milieu en het mobiliseren van medestanders maken een wezenlijk onderdeel uit van onze doelstellingen. Daarom wordt hier een belangrijk deel van de inkomsten aan besteed.

C Kosten werving baten

C1 Kosten fondsenwerving

Alle bedragen zijn in duizenden euro's

Omschrijving		2019 Realisatie	2019 Begroting	2018 Realisatie
C11	Werving nieuwe financiële supporters	4.291	4.238	3.678
C12	Behoud en upgrade financiële supporters	677	870	487
C13	Nalatenschappen	214	290	279
C14	Notariële akten	10	100	45
C15	Kosten acties derden (loterijen)	7	40	1
C1	Kosten eigen fondsenwerving	5.199	5.538	4.490

Aan het werven van baten zijn altijd kosten verbonden. Dit varieert van de administratieve kracht die de ontvangen donaties registreert tot de teams die op straat, huis-aan-huis, online en telefonisch financiële supporters werven. De kosten voor werving van baten waren in 2019 € 0,3 miljoen lager dan begroot en € 0,7 miljoen hoger dan voorgaand jaar. De wervingskosten bedragen 22,4 % van de totale lasten over 2019. In 2018 was dit 20,9 %.

C11 Werving nieuwe financiële supporters

De kosten voor werving van nieuwe financiële supporters liggen in lijn met de begroting en waren € 0,6 miljoen hoger dan in 2018.

C12 Behoud en upgrade financiële supporters

Aan behoud en upgrade is € 0,2 miljoen minder uitgegeven dan begroot en € 0,2 miljoen meer dan in 2018.

C13 Nalatenschappen

De kosten voor nalatenschappen zijn lager dan voorgaand jaar en lager dan begroot door een kleiner aantal verwerkte dossiers.

C14 Notariële akten

De kosten voor notariële akten zijn lager uitgevallen dan begroot.

C15 Acties derden

Kosten acties derden betreffen de kosten die wij maken in het kader van werving baten uit acties van derden, zoals de Nationale Postcode Loterij.

D Beheer en administratie

In overeenstemming met Richtlijn 650 nemen wij een groot deel van onze overheadkosten op onder de post Beheer en administratie.

D Beheer en administratie		Alle bedragen zijn in duizenden euro's		
Omschrijving		2019 Realisatie	2019 Begroting	2018 Realisatie
D1	Raad van toezicht en directie/bestuurder	451	715	508
D2	Bedrijfsvoering en financiën	732	682	579
D	Beheer en administratie	1.183	1.397	1.087

De bovengenoemde organisatieonderdelen zijn in lijn met de aanbevelingen van Goede Doelen Nederland. Deze zijn inclusief de personeelskosten en daar waar van toepassing ook inclusief kosten voor organisatie- en juridisch advies, werving en selectie alsmede overhead-doorbelasting.

D1 Raad van toezicht, bestuur en directie

Onder raad van toezicht en directeur/bestuurder vallen ook de onkostenvergoeding voor het bestuur/de raad van toezicht en de personeelskosten van de directeur/bestuurder. Het bestuur en de leden van de raad van toezicht verrichten hun taken onbezoldigd en ontvangen geen vacatiegelden (aanwezigheidsvergoedingen). Wel kunnen zij daadwerkelijk gemaakte onkosten declareren, zoals reiskosten. In 2019 gaf Greenpeace Nederland € 2.385 uit aan onkostenvergoedingen voor leden van de raad van toezicht. De € 451.000 bestaat uit € 292.000 voor salariskosten van de directie, voor € 123.000 uit indirecte doorbelaste kosten en ondersteuning en voor € 36.000 aan overige directiekosten.

De raad van toezicht heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het bezoldigingsbeleid wordt periodiek geactualiseerd en is in 2019 door het CBF apart geaudit, met positief resultaat. Voorafgaand aan de aanstelling van de directie in 2016 is de directiebeloning opnieuw in lijn gebracht met de Regeling Beloning Directeuren van Goede Doelen Nederland. De directiebeloning valt binnen de salarisschalen van Greenpeace Nederland. Bij de vaststelling volgt Greenpeace Nederland naast de eigen salarisschalen ook de Regeling Beloning Directeuren van Goede Doelen ten behoeve van besturen en raden van toezicht (zie goededoelennederland.nl). De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen.

De weging van de functiezwaarte bij Greenpeace Nederland vond in 2015 plaats door de raad van toezicht en is toen ook extern getoetst. Dit leidde tot een zogenaamde Basis Score voor Directiefuncties van 470 punten. Op basis van de functiezwaarte voor een tweehoofdige collegiale directie komt hierdoor de BSD-score op 409, dat wil zeggen salarisniveau G. De toetsing van de basisscore aan de maximale relevante jaarinkomens, berekend naar hun 'verantwoordelijkheidsradius', van de twee nieuwe directieleden kwam in 2019 tot de bruto jaarinkomens (op basis van 12 maanden) van € 97.000 voor Joris Thijssen en € 91.000 voor Anna Schoemakers. Het verschil in beloning tussen de directieleden komt door verschil in ervaring en aantal dienstjaren.

Het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellings, de werkgeversbijdrage pensioen, de pensioencompensatie en de overige beloningen op termijn bleven voor de directeuren binnen het in de regeling opgenomen maximumbedrag. Het bruto directeurssalaris is 10 % lager dan het salaris zou mogen zijn volgens de 'Beloningsregeling Directeuren', berekend naar haar 'verantwoordelijkheidsradius'. De belaste vergoedingen/bijtellings, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn stonden bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen.

De genoemde belastbare vergoedingen/bijtellings bestaan uit een tegemoetkoming in de kosten voor de ziektekostenverzekering en het verstrekken van een NS-Business Card. Aan de directeur/bestuurder zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt. De hoogte en samenstelling van de bezoldiging worden in de jaarrekening toegelicht in de toelichting op de staat van baten en lasten.

Bezoldiging directie 2019

Bezoldiging directie 2019			
Alle bedragen zijn in duizenden euro's			
Naam	Mevr. A. Schoemakers	Naam	Dhr. J Thijssen
Functie	Directeur	Functie	Directeur
<i>Dienstverband</i>			
Aard	onbepaald	Aard	onbepaald
Uren	37,5	Uren	37,5
Percentage	100	Percentage	100
Periode	1-01 t/m 31-12	Periode	1-01 t/m 31-12
<i>Bezoldiging (EUR)</i>			
Brutoloon/salaris	84	Brutoloon/salaris	90
Vakantiegeld	7	Vakantiegeld	7
Eindejaarsuitkering	-	Eindejaarsuitkering	-
Variabel jaarinkomen	-	Variabel jaarinkomen	-
Totaal bruto jaarinkomen	91	Totaal bruto jaarinkomen	97
<i>SV-lasten (werkgeversdeel)</i>			
Belastbare vergoedingen/bijtellings	-	Belastbare vergoedingen/bijtellings	-
Pensioenlasten (werkgeversdeel)	9	Pensioenlasten (werkgeversdeel)	12
Overige beloningen op termijn	-	Overige beloningen op termijn	-
Uitkeringen beëindigingen dienstverband	-	Uitkeringen beëindigingen dienstverband	-
Totaal 2019 (bruto jaarinkomen incl. wg lasten)	100	Totaal 2019 (bruto jaarinkomen incl. wg lasten)	109
Totaal 2018 (bruto jaarinkomen incl. wg lasten)	102	Totaal 2018 (bruto jaarinkomen incl. wg lasten)	116

Personeelskosten

Specificatie van de personeelskosten

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	2019 Realisatie	2019 Begroting	2018 Realisatie
Lonen en salarissen	4.491	4.272	4.196
Sociale lasten	811	789	740
Pensioenlasten	422	511	398
Doorbelaste personeelskosten	- 117		- 70
Overige personeelskosten	67	215	55
Extern personeel	1.159	945	852
Personeelskosten	6.833	6.732	6.171

In de staat van baten en lasten verdelen we de personeelslasten over de verschillende afdelingen. De pensioenen van Greenpeace Nederland zijn duurzaam belegd, echter naar Greenpeace-maatstaven nog niet duurzaam genoeg. Er is met de pensioenuitvoerder onderhandeld, met als resultaat dat er in 2020 een volledig duurzaam pensioen zal zijn. Onder de overige personeelskosten staan onder meer de kosten van de NS-Business Card die alle personeelsleden krijgen. Ook administreren we hier als negatieve kosten de tegemoetkomingen van het UWV voor zwangerschapsverlof en ziekingelden. Doorbelaste personeelskosten zijn de kosten van medewerkers van Greenpeace Nederland die zijn gedetacheerd bij andere Greenpeace-kantoren. De totale personeelskosten zijn in 2019 toegenomen ten opzichte van 2018. Dit kwam vooral door een hogere gemiddelde bezetting (zie ook formatie- en bezettingsoverzicht) en door groei van de salarissen binnen de salarisschaal. Daarnaast zijn in 2019 de salarisschalen met 1,8 % geïndexeerd voor inflatie.

Salarisschalen 2019

Hieronder staan de brutomaandsalarissen in 2019 op een rij. Ze zijn ingedeeld in 15 functiegroepen/salarisschalen, waarbij alle functies in deze schalen passen, en gaan uit van een aanstelling voor 37,5 uur per week. Achter elke schaal staan een minimum- en een maximumsalaris waarbinnen de betreffende functie wordt gewaardeerd en een aantal voorbeeldfuncties. Daarnaast ontvangen alle medewerkers 8,33 % vakantiegeld. Schaal 16 is het salarisoniveau G van de beloningsregeling directeuren, minus 10%.

Loonstructuur 2019

Schaal	Minimum per maand	Maximum per maand	Voorbeeldfunctie
4	2.401,47	2.881,77	Assistent A
5	2.565,58	3.115,26	Assistent B
6	2.744,93	3.372,82	Beheerder B / Financieel adviseur A
7	2.983,06	3.709,26	Kwaliteitsadviseur A / Assistent C / Fondsenwerver A
8	3.142,47	3.955,43	Cross-media mobiliser B / Persvoorlichter A
9	3.287,15	4.186,86	Campaigner A / Beheerder C
10	3.443,88	4.442,33	Actiecoördinator C / Campaigner B / Personeelsadviseur C
11	3.624,14	4.732,81	Fondsenwerver C / Financieel adviseur C
12	3.826,37	5.060,94	Campaigner C
13	4.020,37	5.387,08	Afdelingshoofd
16		7.351,68	Directielid

Formatie- en bezettingsoverzicht

In onderstaand overzicht is het aantal medewerkers weergegeven per organisatorische afdeling, omgerekend in volledige arbeidsplaatsen (fte's). Daarnaast staan de bijbehorende kosten. Het organisatieschema van Greenpeace Nederland staat in het jaarverslag in het hoofdstuk Bedrijfsvoering.

FTE overzicht						
kosten x €1.000	Realisatie 2019		Begroting 2019		Realisatie 2018	
	FTE's	kosten	FTE	kosten	FTE	kosten
Directie en directe ondersteuning	2,8	292	2,80	298	2,8	276
Supporter care	0,3	18	1,1	70	1,1	67
Werving overig	11,4	824	11,4	826	11,0	724
Coördinatie FW	1,1	131	1,0	96	0,9	75
Fondsenwerving	12,8	973	13,5	992	12,9	866
Facilair en ICT	6,0	333	5,6	344	4,6	260
Financiën	2,8	181	2,8	186	2,7	165
Personeel en organisatie	2,8	230	2,9	228	3,4	281
Coördinatie bedrijfsvoering	1,8	138	1,8	147	1,5	123
Bedrijfsvoering	13,4	883	13,1	905	12,2	829
Actieteam	1,6	120	2,3	143	3,2	186
Community development	1,1	76	0,9	62	0,9	59
Coördinatie, pers en educatie	9,1	617	10,2	691	10,0	620
First engagement	11,8	813	13,3	896	14,1	865
Oceanen en giftige stoffen			1,8	139	0,9	44
Bossen en duurzame landbouw	3,9	264	2,5	195	3,7	265
Coördinatie, pers en actie	6,7	463	8,5	625	7,3	477
Biodiversiteit	10,6	727	12,8	960	11,9	786
Campagnes klimaat & energie	7,6	572	4,8	318	3,6	279
Coördinatie, pers en actie	8,0	551	7,1	512	8,2	558
Klimaat & energie	15,6	1.123	11,9	830	11,8	837
Database	2,4	180	3,4	269	2,6	206
Cross media	6,3	418	5,5	371	5,2	337
Coördinatie en redactie	3,0	219	2,9	217	3,8	269
Insights & communication	11,7	816	11,8	857	11,6	812
Greenpeace Nederland	78,6	5.628	79,20	5.738	77,3	5.271

F Financiële baten en lasten

Alle bedragen zijn in duizenden euro's

Omschrijving		2019 Realisatie	2019 Begroting	2018 Realisatie
F1	Financiële baten	2		- 11
F2	Financiële lasten		20	25
F	Saldo financiële baten en lasten	2	- 20	- 36

Het saldo van de financiële baten en lasten is het resultaat van de rentebaten op de spaartegoeden.

Kostenverdeelstaat

In de kostenverdeelstaat worden de directe en de indirecte kosten toegewezen op basis van het aantal medewerkers dat direct werkt aan de internationale of de nationale campagnes, aan communicatie en mobilisatie, aan de werving van baten of aan de post beheer en administratie. Conform bijlage III van Richtlijn 650 hebben we onze kosten gegroepeerd in negen clusters. Op basis van de verdeelsleutel worden deze kosten verdeeld over de hoofdgroepen van de staat van baten en lasten.

Kostenverdeelstaat

Omschrijving		Internationale campagnes	Nationale campagnes	Communicatie en mobilisatie	Wervingskosten	Beheer en administratie	2019 Realisatie	2019 Begroting	2018 Realisatie
1	Verstreckte (project)subsidies en (project)bijdragen	-	18	-	-	-	18	17	48
2	Afdrachten aan verbonden (internationale) organisaties	8.302	-	-	-	-	8.302	7.812	8.475
3	Aankopen en verwervingen	-	132	52	3	2	189	3	113
4	Uitbesteed werk	1	1.396	797	3.284	252	5.731	6.434	4.788
5	Publiciteit en communicatie	-	237	275	258	3	772	646	676
6	Personeelskosten	- 0	2.194	2.488	1.402	750	6.833	6.731	6.171
7	Huisvestingskosten	-	223	259	135	74	691	599	494
8	Kantoor en algemene kosten	-	68	88	31	55	242	220	300
9	Afschrijving en rente	-	161	164	86	47	458	417	396
Totaal		8.303	4.427	4.122	5.199	1.183	23.235	22.879	21.460

De indirecte kosten zijn kosten voor personeelszaken (inclusief de ondernemingsraad), huisvesting, ICT en facilitaire zaken.

Gebeurtenis na balansdatum

De uitbraak van het coronavirus en de preventieve maatregelen genomen door de overheid zorgen voor grote economische onzekerheid op ten minste de korte termijn en waarschijnlijk ook de langere termijn. De ontwikkelingen zijn op dit moment echter zeer onzeker en onderhevig aan veranderingen. Aangezien deze situatie niet kon worden voorzien op de balansdatum is de eventuele impact hiervan op de organisatie niet verwerkt in de cijfers van de jaarrekening per 31 december 2019. Gegeven de hoge mate van onzekerheid over de ontwikkeling van de coronacrisis is het ook niet mogelijk een redelijke schatting te geven van de impact hiervan op Greenpeace.

De coronacrisis raakt de hele samenleving en dus ook Greenpeace. Er is een scenarioplanning uitgevoerd waarbij is onderkend dat er op termijn, vanaf 2021, risico's bestaan op een terugval in structurele baten, die zich, naar verhouding, doorvertalen in een daling van onze doelbestedingen. De continuïteit van Greenpeace komt echter niet in gevaar, doordat er op een aantal vlakken acties worden ondernomen, zoals de instelling van een reserve en tijdige onderkenning van het te volgen scenario (voor de zomer van 2020). Incidenteel hogere inkomsten uit de eerste 4 maanden van 2020 zullen ook dienen om de eerste mogelijke terugval in inkomsten en later in liquiditeiten op korte termijn en erna op te vangen. De directie en de raad van toezicht zijn van mening dat Greenpeace de huidige coronacrisis kan doorstaan zonder externe steun.

Ondertekening

Amsterdam, 12 juni 2020

Chris Fentener van Vlissingen
Voorzitter

René Hampsink
Secretaris

Anna Schoemakers
Directeur

Joris Thijssen
Directeur

Lucille Hegger
Lid raad van toezicht

Marcel Lebon
Lid raad van toezicht

Alies ter Kuile
Lid raad van toezicht

OVERIGE GEGEVENS

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de raad van toezicht van Stichting Greenpeace Nederland.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van Stichting Greenpeace Nederland te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van de reserves en fondsen van Stichting Greenpeace Nederland per 31 december 2019 en van het saldo van baten en lasten over 2019 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2019;
2. de staat van baten en lasten over 2019; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Greenpeace Nederland zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

BENADRIUKING VAN AANGELEGENHEID: INSCHATTING VAN DE GEVOLGEN VAN DE CORONA-CRISIS

Wij vestigen de aandacht op het onderdeel "Gebeurtenissen na balansdatum" zoals opgenomen in de toelichting op de jaarrekening waarin het bestuur van Stichting Greenpeace Nederland, toelicht wat haar inschatting is ten aanzien van de gevolgen van de Corona-crisis op de stichting.

Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit het:

- bestuursverslag;
- bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie in overeenstemming met RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gere-

twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad van toezicht over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Amsterdam, 12 juni 2020

MAZARS N.V.

drs. M.G.W. Quaadvlieg RA AA MBA

Bijlage 1

Samenstelling van de raad van toezicht

De raad van toezicht heeft naast de gebruikelijke functies van voorzitter en secretaris twee leden die deel uitmaken van de auditcommissie van Greenpeace Nederland, één lid dat deel uitmaakt van de trustees van Greenpeace International en twee leden die deel uitmaken van de nieuwe remuneratiecommissie.

Per 1 januari 2019 bestaat de onbezoldigde raad van toezicht van Greenpeace Nederland uit:

Chris Fentener van Vlissingen, voorzitter

- Lid van de raad van toezicht sinds maart 2014, voorzitter van de raad van toezicht sinds juli 2016 en lid van de remuneratiecommissie.
- Trustee van Greenpeace International Council sinds juni 2015.
- Beroep: online-ondernemer; directeur/bestuurder Stichting Kanker.nl; adviseur; onderzoeker bij De Collectieve Code; associate partner bij Holland Consulting Group.
- Nevenfuncties: geen.

René Hampsink, secretaris

- Lid van de raad van toezicht en lid van de auditcommissie sinds januari 2018, secretaris van de raad van toezicht m.i.v. 2020.
- Beroep: advocaat.
- Nevenfuncties: directeur van Turkana Venture I B.V., Turkana Venture II B.V., Turkana Venture III B.V. en LTWP Investments B.V. (vier investeringsmaatschappijen in duurzame energie); docent bij het Instituut voor Arbeidsrecht; redacteur bij het vaktijdschrift ArbeidsRecht.

Martine Bosman, tot juni 2019

- Lid van de raad van toezicht van september 2013 tot juni 2019, secretaris van de raad van toezicht en voorzitter van de remuneratiecommissie.
- Beroep: zelfstandig jurist en adviseur; PhD candidate smart researchteam Nyenrode Business University.
- Nevenfuncties: secretaris Commissie Ongewenst Gedrag FNV Bondgenoten; bestuurslid gymnastiekvereniging De Gemzen in Bunnik.

Lucille Hegger

- Lid van de raad van toezicht sinds september 2017 en voorzitter remuneratiecommissie m.i.v. 2020.
- Beroep: onafhankelijk consultant op het gebied van marketing, communicatie en innovatie.
- Nevenfuncties: geen.

Marcel Lebon

- Lid van de raad van toezicht en voorzitter van de auditcommissie sinds maart 2017.
- Beroep: zelfstandig adviseur op het gebied van strategieontwikkeling, financiën en personeelsbeleid.
- Nevenfuncties: voorzitter van de Raad van Commissarissen van Coram International B.V.; vicevoorzitter van de Raad van Commissarissen van Danone Baby and Medical Nutrition Nederland B.V.; lid Opleidingscommissie Kunstgeschiedenis van de Universiteit van Amsterdam; penningmeester Stichting De Pastoe Fabriek Utrecht.

Alies ter Kuile

- Lid van de raad van toezicht en auditcommissie sinds de zomer van 2019.
- Beroep: mede-eigenaar en algemeen directeur van Fashion Cloud, een online platform voor de mode-industrie.
- Nevenfuncties: geen.

GREENPEACE

Het is niet het immense
offer van een enkeling
dat onze toekomst bepaalt.

Het is het bescheiden
offer van velen.

Greenpeace is een onafhankelijke, internationaal opererende milieuorganisatie die zich inzet voor een groene, vreedzame planeet. We zijn mensen met een missie. Met en namens miljoenen wereldverbeteraars gaan we de confrontatie aan met grote bedrijven en overheden. Samen hebben we de kracht, kennis en het lef om grote milieuproblemen bij de wortels aan te pakken. Samen maken we het verschil.

© 2020 - Stichting Greenpeace Nederland

Postbus 3946

1001 AS Amsterdam

0800 422 33 44

info@greenpeace.nl

www.greenpeace.nl

KvKnummer: 41198809

Dit jaarverslag is ook online beschikbaar via

[greenpeace.org/nl/tag/jaarverslag](https://www.greenpeace.org/nl/tag/jaarverslag)

Redactie: Leon Varitimos

Opmaak: Babette Hilhorst

Foto cover: © Maaïke Schauer / Greenpeace